

AGATA KRISTI

Ubistvo na terenu za golf

Umorstvo na igralištu za golf (*Vezano ubojstvo*)

The Murder on the Links

Agatha Christie, 1923

1. Suputnica

Ako se ne varam, dobro je znana anegdota o mladom piscu koji je, u namjeri da početak svoje pripovijesti učini snažnim i dovoljno izvornim kako bi privukao i prikovao pozornost čak i najokorjelijeg urednika, sročio sljedeću rečenicu: "- K vragu - reče grofica."

Za divno čudo, ova moja pripovijest počinje slično. Iako dama koja je izustila usklik nije bila grofica.

Bio je rani lipanjski dan. Upravo sam bio obavio neki posao u Parizu i vraćao sam se jutarnjim vlakom u London, gdje sam dijelio stan sa svojim starim prijateljem, bivšim belgijskim detektivom Herculeom Poirotom.

Brzi vlak za Calais bio je izuzetno prazan - zapravo, u mojem je odjeljku bila samo još jedna putnica. Kako sam prilično naglo napustio hotel, u trenutku kad je vlak krenuo još sam bio zabavljen provjeravanjem jesam li pokupio svu svoju prtljagu. Do tada jedva da sam primjećivao svoju suputnicu, no u tom trenutku neočekivano sam postao svjestan njezine prisutnosti. Skočivši sa sjedala, otvorilo je prozor i gurnula glavu van, da bi je trenutak potom uvukla i kratko, no snažno uzviknula: — K vragu!

Ne bih rekao da sam staromodan. No od žena očekujem ženstveno ponašanje.

Nemam razumijevanja za suvremene neurotične djevojke koje plešu džez od jutra do mraka, puše poput dimnjaka i izražavaju se jezikom od kojeg bi se zacrvenjela i kakva ženturača.

Podigao sam malo namrgoden pogled prema pristalom, pomalo drskom licu, okrunjenom izazovnim crvenim šeširićem. Svako su uho skrivali gusti crni uvojci.

Procijenio sam kako joj je tek malo više od sedamnaest godina, no lice joj je bilo prekriveno puderom, a usne su bile vrlo napadno premazane crvenilom.

Nimalo u neprilici, uzvratila je pogled i načinila vrlo izražajnu grimasu.

— Moj Bože, sablaznili smo dobrostivog gospodina! - obratila se zamišljenom slušateljstvu.- Ispričavam se zbog svog jezika! Veoma

je nedostojan jedne dame, i tako dalje, no, Bože moj, imam mnogo razloga za to! Znete li da sam izgubila jedinu sestru...

— Doista? - upitah uljudno. - Kako nezgodno.

— On zamjera! - primijetila je dama. - On zdušno zamjera meni, mojoj sestri - a potonje je nepošteno, jer je nije ni vidio!

Zaustio sam, no pretekla me je.

— Ne recite ni riječi! Nitko me ne volil Otići ću u vrt i jest ću crvel Buhuuu. Satrta sam!

Zakopala se iza stranica nekog velikog francuskog stripa. Za minutu ili dvije ulovio sam njene oči kako me krišom motre preko vrha lista.

Unatoč svemu, nisam mogao suspregnuti smiješak, pa je za nekoliko trenutaka odbacila novine i prasnula u veseo smijeh.

— Znala sam da niste takva mrguda kao što izgledate - uskliknula je.

Smijeh joj je bio tako zarazan da se ni ja nisam mogao uzdržati od toga da joj se pridružim, iako nimalo nisam bio oduševljen izrazom "mrguda".

— Eto tako! Sad smo prijatelji - izjavila je nestašna djevojka. - Recite kako žalite zbog moje sestre...

— Očajan sam! - Tako i treba!

— Dopustite da dovršim. Namjeravao sam dodati da ću, iako sam očajan, vrlo lako prebroditi njezinu odsutnost. - Pri tomu sam se lako naklonio.

No ova najneobičnija od svih gospodica namrgodila se i zatresla glavom.

— Prestanite s tim. Miliji mi je štos s "dostojanstvenim neodobravanjem".

Oh, to vaše lice! Govorilo je: "Ova nije jedna od naših." U čemu ste imali pravo - iako je, znajte, danas to prilično teško ustanoviti. Ne zna svatko prepoznati razliku između dame iz polusvijeta i dame iz visokog društva. Eto ti, rekla bih da sam vas opet sablaznila! Vas su iskopali iz duboke šume, zar ne? Ipak ne zamjeravam na tomu.

Bilo bi dobro da je više takvih poput vas. Mrzim tipove koji se ponašaju drsko. Od toga poludim. Žestoko je tresla glavom.

— Kakvi ste kad ste bijesni? - propitkivao sam se sa smiješkom.

— Pravi mali vrag! Nije me briga što kažem, a ni što činim! Jednom sam gotovo zatukla jednog tipa. Da, zaista! A bio je to i zaslužio!

— Tada - molio sam - nemojte se naljutiti na mene.

— Neću. Svidate mi se - od prvog trenutka kad sam vas ugledala. No djelovali ste tako odbojno da sam mislila kako nikad nećemo postati prijatelji.

— Eto, postali smo. Recite mi štogod o sebi.

— Glumica sam. Ne - ne od onih na koje mislite. Bila sam na daskama već kao dijete od šest godina - prevrtala sam se.

— Kako, molim - rekoh zbunjeno.

— Nikad niste vidjeli djecu akrobate?

— Aha, shvaćam!

— Rodena sam u Americi, no najveći dio života prove!a sam u Engleskoj. Sada imamo novu predstavu...

— Mi?

— Moja sestra i ja. Pomalo pjevamo i plešemo, ponekad stepamo, ubacimo neku starinsku točku. Sve to nova je zamisao i upali svaki put. Bit će i novca od toga...

Moja se nova poznanica nagnula prema naprijed i održala je blagoglagoljivo predavanje, pri čemu je velika većina izraza bila meni potpuno nepoznata. Unatoč tomu zatekao sam se kako se počinjem sve snažnije zanimati za nju. Ostavljaja je dojam čudne mješavine djeteta i žene. Iako vrlo iskusna i - kako reče - kadra da se brine o sebi, bilo je nečega neobično bezazlenog u njezinu prostodušnom stavu prema životu i u njezinoj iskrenoj odlučnosti da "čini dobro".

Prošli smo kroz Amiens. To je ime probudilo u meni mnoge uspomene. Moja suputnica kao da je naslutila što mi se vrzma po glavi.

— Mislite na Prvi svjetski rat?

Kimnuh.

— Proživjeli ste ga, pretpostavljam?

— I te kako. Bio sam ranjen, a poslije bitke kod Somme proglašen sam potpunim invalidom. Sad sam neke vrste privatnog tajnika jednom članu Parlamenta.

— Ohol To je vjerojatno vrlo uman posao!

— Ne, nije. Zapravo je užasno malo posla. Obično je nekoliko sati na dan sve što radim. Također je jednolično. Zaista ne znam kako

bih preživio da nema nečega drugog što me mnogo više zanima.

— Ne recite kako skupljate kukce!

— Ne. Dijelim stan s jednim vrlo zanimljivim čovjekom. On je Belgijanac - bivši detektiv. Smjestio se u Londonu kao privatni detektiv i ide mu izvanredno dobro.

Opetovano je dokazao kako je u pravu u slučajevima u kojima je službena policija zakazala.

Moja sugovornica slušala je širom rastvorenih očiju.

— Pa to je silno zanimljivo! Ja obožavam zločin. Gledam sve krimiče u kinu. A kad pišu o nekom umorstvu, ja jednostavno gutam novine.

— Sjećate li se slučaja Styles? - upitah.

— Da se prisjetim, nije li to bila ona otrovana stara gospođa? Negdje u Essexu?

Kimnuh. - To je bio Poirotov prvi veliki slučaj. Nedvojbeno, da nije bilo njega, zločinac bi se izvukao bez kazne. Bio je to prekrasan primjerak detektivskog rada.

Zagrijan za predmet razgovora, raščlanio sam glavne crte slučaja i razvio ga do pobjedonosnog i neočekivanog raspleta.

Djevojka je slušala kao začarana. Uistinu, bili smo tako zaokupljeni da je vlak ušao u stanicu Calaisa prije nego li smo to očekivali.

Pozvao sam nekoliko nosača i stupili smo na peron. Moja je suputnica pružila ruku.

— Zbogom. Ubuduće više ću paziti na svoj jezik.

— Oh, svakako ćete dopustiti da vam budem pri pomoći na brodu?

— Možda neću ići na trajekt. Moram vidjeti nije li se ona moja sestra ipak negdje ukrkala na vlak. No hvala vam, u svakom slučaju.

— Oh, srest ćemo se ponovno, zacijelo? Zar mi ni svoje ime nećete reći? doviknuo sam dok se ona udaljavala od mene.

Pog(edala me je preko ramena.

— Pepeljuga - rekla je i smijala se.

Ni slutio nisam kad ću i gdje ponovno vidjeti Pepeljugu.

2. Poziv u pomoć

Sljedećeg jutra u devet sati i pet minuta stupio sam u zajedničku dnevnu sobu kako bih doručkovao. Moj prijatelj Poirot, točan na minutu kao i uvijek, upravo je razbijao ljusku drugog jajeta.

Srdačno mi se smiješio dok sam ulazio.

— Spavali ste dobro, da? Oporavili ste se od užasnog prijelaza preko Kanala Pravo je čudo kako ste ovog jutra točni, gotovo. Oprostite, no vaša kravata nije simetrična.

Dopustite da je preuredim.

Herculea Poirota već sam opisao u nekoj drugoj prilici. Kakav izuzetan mali čovjek!

Visina metar i šezdeset, glava jajasta oblika maio nagnuta u stranu, oči koje zrače zelenim sjajem kad je uzbudjen, ukrućeni brkovi po vojničkoj modi, utjelovljenje same otmjenosti! Kicoška i ulickana pojava.

Posjedovao je nepokolebljivu sklonost k redu. Taj bi čovječuljak neizmjereno patio kad bi uočio neki krivo stavljeni ukras ili zrno prašine ili neku sitnu neurednost na nečijoj odjeći, i tako bi bilo sve dok ne bi dao oduška svojim osjećajima i popravio stvar. "Red" i "Sustav" bili su njegovi bogovi. Gajio je određeni prezir prema opipljivim dokazima kao što su otisci stopala ili pepeo od cigarete i tvrdio bi kako oni – sami po sebi - ne bi dostajali da neki detektiv riješi slučaj. U takvoj bi prilici gotovo pretjerano samodopadno potapšao vrh jajolike glave i s užitkom primijetio: — Pravi posao dolazi iznutra. Iz malih sivih stanica zapamtite, uvijek iz malih sivih stanica, mon ami.

Spustio sam se u svoj stolac i dokono uzvratio na Poirotov pozdrav kako se jednosatno putovanje morem od Calaisa do Dovera jedino može počastiti pridjevom "užasno".

— Je li išta zanimljivo stiglo poštom? - upitao sam. Poirot je nezadovoljno odricao glavom.

— Još nisam predgledao svoju poštu, no ovih dana ne stiže ništa zanimljivog. Veliki zločinci, zločinci sa sustavom, takvi više ne postoje.

Malodušno je kimao glavom, a ja sam se valjao od smijeha.

— Razvedrite se, Poirot, sreća će se nasmiješiti. Otvorite svoja pisma. Nikad se ne zna ne pojavljuje li se na obzoru neki veliki slučaj.

Poirot se nasmijao i dohvatio je lijepi mali nož za papir kojim je otvarao svoja pisma, pa je rasparao nekoliko omotnica što su ležale uz pladanj.

— Račun. Još jedan račun. Dokaz kako postajem rasipan pod stare dane.

Ah! Poruka od Jappa.

— Da? - načulio sam uši. Inspektor Scotland Yarda više puta nas je pozvao da sudjelujemo u istraživanju nekog zanimljivog slučaja.

— Samo mi - na svoj način - zahvaljuje na malom savjetu kojim sam mu pomogao u slučaju Aberystwith. Silno mi je drago što sam mu bio od koristi.

Poirot je spokojno nastavio čitati pisma.

— Prijedlog da održim predavanje lokalnoj organizaciji skauta. Grofica Forfanock bit će počašćena posjetim li je. Očito je opet izgubljena neka pudlica i posljednje pismo. Ah...

Pogledao sam ga, potaknut promjenom u njegovu glasu. Poirot je čitao vrlo pažljivo.

Sljedećeg trenutka gurnuo mi je pismo.

— Ovo je prilično neobično, mon ami. Pročitajte sami.

List je bio pisan na inozemnoj vrsti papira, a rukopis je bio čvrst i znakovit: *VILLA GENEVIEVE, MERLINVILLE-SUR-MER, FRANCUSKA.*

Poštovani gospodine,

Potrebne su mi usluge nekog detektiva a, zbog razloga koje ću vam objasniti poslije, ne želim pozvati mjesnu policiju. S nekoliko sam mjesta čuo za vas i sve govori o tomu da ste ne samo osoba izrazitih sposobnosti, nego i da znate biti diskretni. Ne želim povjeravati pojedinosti poštanskoj pošiljci, no zbog tajne što je znam, svaki dan strahujem za svoj život. Uvjeren sam kako je ta opasnost neposredna, pa vas stoga molim da ne gubite ni trenutak i da odmah prijedete u Francusku. Poslat ću vam kola da vas dočekaju u Calaisu, čim mi brzojavite kad stižete. Bit ću vam zahvalan oslobodite li se svih trenutnih obveza i posvetite li se isključivo mojim

potrebama. Pripravan sam platiti vam svaku nadoknadu. Vaše će mi usluge vjerojatno biti potrebne dulje vrijeme, kao što bi moglo biti potrebno da otputujete u Santiago, gdje sam ja proveo nekoliko godina. Bit će mi zabovoljstvobudete li sami odredili svoj honorar.

Naglašavajući još jednom kako je slučaj hitan, Vaš odani P. T. RENAULD.

Ispod potpisa bilo je napisano u žurbi, gotovo nečitljivo -

PS: — Za ime Božje, dođite!

Vratio sam list vrlo uzbudjen.

— Napokon! - rekoh. - Ovo je nedvojbeno nešto izvanredno.

— Da, doista - odgovori Poirot zamišljeno.

— Ići ćete, zar ne - nastavio sam.

Poirot je kimnuo. Duboko je razmišljao. Napokon, kao da se odlučio i bacio je pogled na sat.

— Kao što vidite, prijatelju moj, nemamo vremena za gubljenje. Brzi vlak za kontinent napušta kolodvor Victoria u 11 sati. Ne uznemirujte se, imamo dovoljno vremena.

Možemo sebi dopustiti deset minuta za razgovor. Pratit ćete me, n'est-ce pas?

— Pa...

— Sami ste mi rekli da vas vaš poslodavac ne treba sljedećih nekoliko tjedana.

— Ah, to bi bilo u redu. No taj gospodin Renault izrazito naglašava kako je riječ o posve privatnoj stvari.

— Bla-bla! Sredit ću to s monsieurom Renaultom. Usput, čini mi se kako mi je poznato to ime...

— Postoji dobro znani južnoamerički milijunaš kojemu je ime Renault.

Ne znam je li posrijedi ista osoba.

— Nema sumnje. To objašnjava spominjanje Santiaga. Santiago je u Čileu, a Čile je u Južnoj Americi! Eto, već napredujemo! Jeste li zapazili postscriptum Kako vas se dojmio?

Razmislio sam.

— Očito je pismo pisao obuzdavajući se, no pri kraju samokontrola je popustila i - pod utjecajem trenutnog dojma - nažvrljao je te četiri riječi.

No moj prijatelj snažno je kimao glavom nijećući.

— Griješite. Zar ne vidite kako je tinta potpisa gotovo crna, dok je postscriptum vrlo blijed?

— Ne-rekoh zbunjeno.

— Mon Dieu, mon ami, pa pokrenite svoje male sive stanice. Zar nije očigledno?

Gospodin Renault napisao je svoje pismo. Zatim ga je – ne sušeći ga upijačem - pažljivo pročitao. Potom - i to ne pod trenutačnim impulsom, nego vrlo promišljeno - dodao je te posljednje riječi i posušio je list.

— No zašto?

— Parbleau! kako bi i na mene proizveo dojam što ga je učinio na vas.

— Molim?

— Mais oui - da bi bio siguran u moj dolazak! Pročitao je pismo i nije bio zadovoljan.

Nije bilo dovoljno snažno!

Zastao je, pa tiho dodao, očiju sjajnih od onog zelenog bljeska koji je uvijek navještavao unutrašnje uzbuđenje: — I tako, mon ami, zato što je postscriptum dodan ne na mah, nego potpuno promišljeno, hladnokrvno, hitnja je doista velika, pa ga moramo sresti što je prije moguće.

— Merlinville - mrmlijao sam zamišljeno. - Cuo sam za to mjesto, rekao bih.

Poirot je kimnuo.

— To je mirno malo mjesto - no dražesno! Negdje je na pola puta između Boulogne i Calaisa. Gospodin Renault ima kuću u Engleskoj, pretpostavljam?

— Da, koliko se sjećam u Rutland Gateu. Takocfer i veliko imanje u provinciji, negdje u Hertfordshireu. No zapravo znam o njemu vrlo malo, nije baš društveno aktivan.

Vjerujem da ima znatna južnoamerička ulaganja u londonskim poslovnim krugovima i da je veći dio života proveo u Čileu i u Argentini.

— Eh, sve ćemo pojednosti čuti on njega samoga. Hajde, idemo se spremiti. Svatko nosi po jedan mali kovčeg, pa taksijem do kolodvora Victoria.

U jedanaest sati krenuli smo s Victorije prema Doveru. Prije polaska Poirot je poslao brzojav gospodinu Renauldu, obavještavajući ga o vremenu dolaska u Calais.

Na brodu sam bio i previše razborit da bih remetio samoću svog prijatelja. Vrijeme je bilo veličanstveno, a more glatko poput zrcala, pa se nimalo nisam iznenadio kad mi se prilikom iskrcavanja u Calaisu pridružio jedan nasmijani Poirot. No razočaranje nam je tek predstojalo, jer nikakav nas auto nije čekao, što je Poirot pripisao kašnjenju brzojava tijekom dostave.

— Unajmit ćemo kola - izjavio je veselo. I za nekoliko trenutaka mogli smo biti videni kako poskakujemo i ljuljamo se u smjeru Merlinvillea u najklimavijem automobilu što se ikad mučio u javnoj upotrebi.

Moje je raspoloženje bilo na vrhuncu, no prijatelj me je promatrao ispod oka.

— Vi ste, Hastings, ono što Škoti nazivaju "fey". Vi ste zloguka ptica.

— Besmislica. U svakom slučaju, ne dijelite moje osjećaje.

— Ne. Dapače, bojim se.

— Bojite se čega određenog?

— Ne znam. No imam predosjećaj - neki je ne sais quoi!

Govorio je tako mračno da me se to dojmilo, unatoč mojemu raspoloženju.

— Slutim - izricao je polako - da će ovo biti velik slučaj - dugotrajan, tegoban posao koji neće biti lako razmrsiti.

Još bih ga bio ispitivao, no upravo smo ulazili u mali grad Merlinville, pa smo usporili kako bismo se raspitali za put do vile Genevieve.

— Ravno kroz grad, monsieur. Vila Genevieve je malo manje od kilometra na drugoj strani. Ne možete pogriješiti. Velika vila, iznad mora.

Zahvalili smo svom informatoru i nastavili vožnju, ostavljajući grad za sobom.

Grananje ceste prisililo nas je na ponovno zaustavljanje. Neki se seljak polako gegao prema nama pa smo čekali da stigne do nas kako bismo se još jednom propitali kuda da krenemo. Desno uz sam put nalazila se mala vila, no bila je previše sitna i zapuštena da bi

bila naš cilj. Dok smo stajali, otvorila su se vrata u ogradi i neka je djevojka izašla. Seljak je prolazio mimo i vozač se nagnuo sa svog sjedala pitajući za put.

— Vila Genevieve Još samo nekoliko koraka desnom cestom, monsieur.

Vidjeli biste je da nije zavoja.

Vozač mu je zahvalio i pokrenuo kola. Moje su oči začarano gledale u djevojku koja nas je još promatrala, s jednom rukom na vratima.

Poštovatelj sam ljepote, a ovdje je bila krasotica koja ne bi promakla ničijoj pozornosti. Vrlo visoka, s proporcijama neke božice, otkrivene zlatne kose koja se prelijevala na suncu: kleo sam se samomu sebi kako je to jedna od najljepših djevojaka što sam ih ikada vidio. Dok smo se drndali na lošem putu, okrenuo sam se kako bih je promotrio još jednom.

— Tako mi svega, Poirot, - uskliknuo sam - jeste li vidjeli tu mladu božicu?

Poirot je podigao obrve.

— Ca commence! - mrmljao je. - Već ste ugledali neku božicu.

— Do vraga, pa zar nije takva?

— Možda, no ja nisam primijetio tu činjenicu.

— Sasvim ste je sigurno vidjeli?

— Mon ami, dva čovjeka rijetko vide istu stvar. Vi ste, na primjer, vidjeli božicu. Ja...

Oklijevao je. Da?

— Vidio sam samo djevojku s uplašenim očima - reče Poirot ozbiljno.

Tog smo se trenutka dovezli do velikih zelenih ulaznih vrata i obojica smo, istodobno, uzviknuli. Pred njima je stajao, izazivajući poštovanje, sergent de ville.

Podigao je ruku kako bi nam zapriječio prolaz.

— Ne možete ovamo, messieurs.

— Ali mi želimo vidjeti gospodina Renaulda - doviknuo sam. — Imamo ugovoren sastanak. Ovo je njegova vila, zar ne?

— Da, monsieur, no... Poirot se nagnuo naprijed - Što, no...

— Monsieur Renauld umoren je ovog jutra.

3. U Vili Genevieve

Očiju užarenih od uzbuđenja, Poirot je u tren oka skočio iz kola.

— Što kažete? Umoren? Kada? Kako? Sergent de ville važno se ukočio.

— Ne mogu odgovarati ni na kakva pitanja, monsieur. - Točno.

Razumijem. - Poirot je razmišljao trenutak. Policijski je komesar bez sumnje u kući?

— Da, monsieur.

Poirot je izvadio posjetnicu i napisao nekoliko riječi na njoj.

— Voila! Hoćete li biti tako dobri i pobrinuti se da ova posjetnica bude smjesta poslana komesaru?

Čovjek je uzme i zazvižda preko ramena. Ubrzo mu je prišao sudrug i preuzeo Poirotovu poruku. Potrajalo je nekoliko minuta dok do vrata nije dohitao neki oniski, punački čovjek s golemim brkovima. Sergent de ville pozdravio je i stao u stranu.

— Moj dragi monsieur Poirot - kliknu došljak. - Očaran sam što vas vidim. Vaš je dolazak uistinu dobrodošao. Poirotovo se lice ozarilo.

— Monsieur Bex! Pa to je pravo zadovoljstvo. - Okrenuo se prema meni. - Ovo je moj engleski prijatelj, satnik Hastings - monsieur Lucien Bex.

Komesar i ja uzajamno smo se svečano naklonili, a potom se Bex ponovno obratio Poirotu.

— Mon vieux, nisam vas vidio od 1909., u Ostendu. Želite li nam dati informacije koje bi nam mogle pomoći?

— Vjerojatno već znate sve. Je li vam poznato da sam bio pozvan?

— Ne. Tko vas je zvao?

— Mrtvac. Čini se kako je znao da će ga pokušati ubiti. Na žalost, pozvao me je previše kasno.

— Sacre tonnerre! - zavapio je Francuz. - Znači, predvidio je vlastito umorstvo. To znatno remeti naše teorije! No, dođite unutra. Širom je otvorio glavna vrata pa smo krenuli prema kući.

Bex je nastavio:

— Istražni sudac monsieur Hautet mora to smjesta čuti. Upravo jepregledao mjesta zfočina i namjerava početi ispitivati.

— Kad se dogodio zločin? - pitao je Poirot.

— Tijelo je nadeno jutros oko devet. Po svjedočenjima madame Renauld i liječnika, smrt je vjerojatno nastupila oko dva u noći. Udite, molim vas.

Stigli smo do stuba koje su vodile do ulaznih vrata vile. U predvorju je sjedio još jedan sergent de ville. Kad je ugledao komesara, ustao je.

— Gdje je monsieur Hautet? - zanimao se komesar. - U salonu, monsieur.

8ex je otvorio vrata na lijevoj strani predvorja i mi smo ušli. Hautet i njegov činovnik sjedili su za velikim okruglim stolom. Podigli su pogled kad smo stupili u sobu. Komesar nas je predstavio i objasnio je našu nazočnost.

Hautet, Juge d'Instruction, bio je visok, suhonjav čovjek, prodornih tamnih očiju i uredno podrezane prosijede brade, koju je običavao gladiti dok je govorio. Uz kamin je stajao neki postariji muškarac, blago pognutih ramena, koji nam je bio predstavljen kao dr. Durand.

— Vrlo neobično - primijetio je Hautet kad je komesar završio svoje izlaganje. - Imate pismo sa sobom, monsieur?

Poirot mu ga je pružio i sudac ga je pročitao.

— Hm! Govori o nekoj tajni. Koja šteta što nije bio određeniji. Vrlo smo vam zahvaini, monsieur Poirot. Nadam se da ćete nam učiniti čast i pomoći nam u istraživanju. Ili se morate vratiti u London?

— Monsieur le juge, kanim ostati. Nisam stigao na vrijeme da bih spriječio smrt svog klijenta, no držim kako mi dužnost nalaže da otkrijem ubojicu.

Sudac se poklonio.

— Ti vam osjećaji služe na čast. Također ne sumnjam kako bi madame Renauld željela osigurati vaše usluge. Očekujemo svaki čas dolazak monsieur Girauda iz pariške Surete i uvjeren sam da ćete si međusobno moći uzajamno pomagati u istrazi. U međuvremenu, nadam se da ćete mi vas dvojica učiniti čast i pribivati mojim ispitivanjima. Suvišno je spominjati da vam je na raspolaganju svaka pomoć koju zatrebate.

— Zahvaljujem vam, monsieur. Razumjet ćete da sam ovog trenutka u potpunom neznanju. Još mi ništa nije poznato.

Hautet je kimnuo komesaru i ovaj je uzeo riječ: — Jutros je stara služavka Françoise, pošto se spustila i krenula na poslove, našla prednja vrata otškrinuta. Na tren pomišljajući na provalnike, pogledala je u blagovaonicu, no kad je vidjela da je sve srebro na broju, prestala se brinuti, uvjerenjena kako se gospodar očito rano probudio i otišao na šetnju.

— Oprostite, monsieur, što prekidam, no je li to bila njegova navada?

— Ne, nije bila, no stara Françoise dijeli općeniti sud o Englezima - da su luckasti i u svakom trenutku skloni najneuračunljivijim postupcima!

Dolazeći svojoj gospodarici kao i obično, mlada sluškinja Leonie užasnula se kad je vidjela da je vezana i da su joj usta začepljena.

Gotovo istog trenutka saznalo se da je nadeno tijelo monsieura Renaulda, mrtvo i probodeno s leda.

— Gdje?

— To je jedna od najneobičnijih pojedinosti cijelog slučaja. Monsieur Poirot, tijelo je ležao licem prema tlu, u otvorenom grobu.

— Što?

— Da. Jama je bila svježe iskopana - samo nekoliko metara udaljena od granica zemljišta vile.

— A bilo je mrtvo - koliko dugo? Na to je odgovorio dr. Durand.

— Pregledao sam tijelo jutros u deset sati. Smrt je nastupila prije najmanje sedam sati, a možda i deset sati prije toga.

— Hm! To utvrđuje vrijeme smrti između ponoći i tri sata u jutro.

— Točno, a iskaz gospode Renauld upućuje na nešto poslije dva sata, što još više ograničava vremenski raspon. Smrt je vjerojatno bila trenutna i dakako nije riječ o samoubojstvu.

Poirot je kimnuo, a komesar je nastavio: — Zaprepaštena posluga hitno je oslobodila madame Renauld konopaca kojima je bila vezana. Bila je u užasnom stanju od slabosti i gotovo u nesvijesti od bolova uzrokovanih vezanjem. Čini se da su dva zakrbuljena čovjeka ušla u spavaonicu, vezali joj usta i nju samu, a muža joj nasilno odveli. To smo posredno saznali od posluge. Kad je čula strašnu vijest, madame Renauld postala je duboko uznemirena.

Pošto je došao, dr. Durand odmah joj je prepisao sredstvo za umirenje, a mi je još nismo mogli ispitati. Ne sumnjamo da će se

probuditi smirenija i da će moći podnijeti napor ispitivanja.

Komesar je zastao.

— A ukućani, monsieur?

— Tu je stara Francoise, domaćica, koja je godinama živjela s bivšim vlasnicima vile Genevieve. Zatim su tu dvije mlade djevojke, sestre Denise i Leonie Oulard. Njihov je dom u Merlinvilleu i potječu od vrlo časnih roditelja. Imamo i vozača kojeg je monsieur Renault doveo sa sobom iz Engleske, no on je sada na odmoru. Napokon, tu su madame Renault i njezin sin, monsieur Jack Renault. I on je, također, ovog trenutka izvan kuće.

Poirot je pognuo glavu. Hautet je pozvao: - Marchaud!

Pojavio se sergent de ville.

— Dovedite onu ženu Francoise.

Čovjek je pozdravio i izgubio se. Za trenutak ili dva vratio se, prateći preplašenu Francoise.

— Zovete se Francoise Arrichet?

— Da, monsieur.

— Već dugo služite u vili Genevieve?

— Jedanaest godina s madame la Vicomtesse. A kad je proljetos prodala vilu, pristala sam ostati s engleskim gosponom. Nisam mogla ni zamisliti...

Sudac ju je prekinuo.

— Dakako, dakako. A sada, Francoise, glede tih ulaznih vrata, čiji je bio posao zaključavati ih preko noći?

— Moj, monsieur. Uvijek sam se ja brinula oko toga.

— A prošle noći?

— Zaključala sam ih, kao obično. - Jeste li sigurni u to?

— Kunem se svim biaženim svecima, monsieur.

— U koje bi to vrijemebilo?

— U isto vrijeme kao i obično, u pola jedanaest, monsieur.

— Što je s ostalim ukućanima, jesu li otišli u postelju?

— Madame se povukla ranije. Denise i Leonie pošle su gore sa mnom.

Monsieur je još bio u svojoj radnoj sobi.

— Prema tomu, ako je netko poslije otvorio vrata, to je morao biti sam monsieur Renault?

Francoise je slijegala svojim širokim ramenima.

— Zašto bi to učinio? Kad svakog trenutka pokraj prolaze provalnici i ubojice! Lijepa zamisao! Monsieur nije bio glupan. Osim toga on nije pustio van onu damu... Sudac je naglo upao: — Damu? Na kakvu to damu mislite?

— Pa na damu koja ga je bila posjetila. - Neka ga je dama posjetila te večeri?

— Upravo tako, monsieur - a i mnogih drugih večeri.

— Tko je bila ona? Poznajete li je?

Na ženinu licu pojavio se prilično prepreden izraz.

— Kako bih znala tko je to bio? - mumljala je. - Nisam je ja pustila u kuću prošle noći.

— Eh! - zagrmio je istražni sudac i tresnuo dlanom po stolu. — Usudujete se šaliti se s policijom, zar ne? Zahtijevam da mi smjesta kažete ime žene koja je običavala večerima posjećivati Monsieura Renaulda.

— Policija, policija - mrmljala je Francoise. - Nisam nikad ni pomislila da ću se morati petljati s policijom. No ja sasvim dobro znam tko je ona. To je madame Daubreuil.

Komesar je uskliknuo i nagnuo se naprijed, kao da ga je to silno iznenadilo.

— Madame Daubreuil - iz vile Marguerita, tamo niže na cesti?

— Tako sam rekla, monsieur. Oh, lijepa je ona mustra. Stara je žena klimala prezirno glavom.

— Madame Daubreuil - mrmljao je komesar. - Nije moguće.

— Voila - brundala je Francoise. - Eto što zasluži čovjek kad kaže istinu.

— Ma nije tako - umirivao ju je istražni sudac. - Samo smo iznenadeni, samo to. A jesu li madame Daubreuil i monsieur Renauld, jesu li oni bili... - zastao je tankočutno. - Ha? Je li to bilo nedvojbeno?

— Kako bih ja to znala? A što biste vi rekli Monsieur, on je bio milord anglais - tres riche - a madame Daubreuil, je bila siromašna, takva je bila - i tres chick, unatoč tomu što tako povučeno živi sa svojom kćeri. Nema sumnje, svakakva je ona! Nije više mlada, no ma foil Ja vam kažem da sam vidjela muškarce kako okreću glavu za njom na ulici. Osim toga, u posljednje vrijeme troši više novca - cijeli grad to zna.

Mali posjednici, ti sada propadaju. - Francoise je kimala glavom izražavajući nepokolebljivu uvjerenost.

Hautet se zamišljeno češkao po glavi.

— A madame Renault? - zapitao je napokon. - Kako je ona prihvaćala to prijateljstvo?

Francoise je slijegala ramenima.

— Bila je uvijek krajnje ljubazna - beskrajno uljudna. Reklo bi se kao da ništa nije sumnjala. Pa ipak, nije li tako monsieur, srce uvijek pati?

Vidjela sam kako iz dana u dan madame sve više blijedi i mršavi. Nije više bila ona žena koja je došla ovamo prije mjesec dana. Monsieur se također promijenio. I on je imao svojih briga. Čovjek je mogao vidjeti kako je na rubu živčanog sloma. Nije to ni bilo čudo, s tako nečim na vratu? Bez ustručavanja, bez diskrecije. Style anglais, nema sumnje.

Meškoljio sam se u stolcu, negodujući, no istražni je sudac nastavio ispitivati, ne dajući se smesti sporednim sitnicama.

— Rekoste kako monsieur Renault nije ispratio madame Daubreuil do izlaznih vrata?

Je li ona uopće otišla? - Jest, monsieur. Čula sam kako su izašli iz radne sobe.

Monsieur joj je zaželio laku noć i zatvorio vrata od sobe. - Kad je to bilo?

— Oko dvadeset pet minuta poslije deset, monsieur.

— Znate li kad je monsieur Renault krenuo u postelju?

— Čula sam ga kako se uspinje uz stube desetak minuta poslije nas. Stube škripe, tako da čujete svakoga tko ide gore i tko silazi.

— I to je sve? Niste čuli nikakvo komešanje tijekom noći?

— Uopće ništa, monsieur.

— Tko je od posluge prvi sišao jutros?

— Bila sam to ja, monsieur. Odmah sam vidjela kako su vrata otvorena.

— A što je bilo s ostalim prozorima u prizemlju, jesu li svi bili zatvoreni?

— Svi do jednoga. Nije bilo ničeg sumnjivog, ništa nije bilo poremećeno.

— Dobro. Možete ići, Francois.

Stara je žena krenula prema vratima vukući noge. Na pragu se osvrnula.

— Reći ću vam nešto, monsieur. Ta madame Daubreuil, to je zla osoba!

Oh, da, žene to znaju ocijeniti. Ona je zla, zapamtite to.

— I mudro kimajući, Françoise je napustila prostoriju.

— Leonie Oulard - pozvao je sudac.

Leonie se pojavila oblivena suzama i sklona histeriji. Hautet je spretno izašao s njom na kraj. Njezino se svjedočenje uglavnom odnosilo na nalaženje vezane gospodarice, o čemu je dala prilično pretjeran iskaz. Ni ona, poput Françoise, nije ništa čula tijekom noći.

Za njom je slijedila sestra joj Denise. Ona se složila s tim da se gospodar sasvim promijenio u posljednje vrijeme. - Svaki je dan postajao sve mrzovoljniji. Jeo je sve manje. Stalno je bio potišten. - No Denise je imala vlastitu teoriju. - Bez sumnje, mafija mu je bila za petama. Dva muškarcapod krinkama - što bi drugo moglo biti posrijedi? To je strašno udruženje.

— Dakako, to je moguće - prihvatio je sudac glatko. A sada, djevojko, jeste li vi sinoć pustili u kuću madame Daubreuil?

— Ne sinoć, nego večer prije te.

— Ali Françoise je upravo rekla kako je madame Daubreuil bila sinoć ovdje?

— Ne, monsieur. Jedna je dama bila posjetila monsieura Renaulda sinoć, no to nije bila madame Daubreuil. Iznenadeni sudac bio je uporan, no djevojka je ostala pri svojem. Ona je vrlo dobro poznavala madame Daubreuil iz videnja. Ova je dama također bila tamnokosa, no niža i mnogo mlada. Ništa nije moglo pokolebati djevojin iskaz.

— Jeste li ikad prije vidjeli tu damu?

— Nikad, monsieur. - A potom je sumnjičavo dodala: - Mislim da je bila Engleskinja.

— Engleskinja?

— Da, monsieur. Tražila je monsieur Renaulda sasvim dobrim francuskim, no taj naglasak - ma kako bio lagan, uvijek se može primijetiti. Osim toga, kad su izlazili iz radne sobe razgovarali su engleski.

— Jeste li čuli što su rekli? Mislim, jeste li razumjeli?

— Meni engleski ide jako dobro - ponosno se hvalila Denise. - Dama je govorila prebrzo da bih uhvatila smisao, no čula sam monsieurove posljednje riječi dok je otvarao vrata. - Zastala je i potom ponovila pažljivo i s prilično napora: - "Dah, dah, ali za Bouga miloga idite sada!"

— Da, da, ali za Bouga miloga idite sada! - ponovio je sudac.

Otpustio je Denise i poslije minutu ili dvije dvoumljenja, opet je pozvao Francoise.

Predložio joj je da ponovno razmisli nije li pogriješila u tvrdnji koje je noći bila u posjetu madame Daubreuil. No Francoise se pokazala neočekiva no tvrdoglavom.

Madame Daubreuil bila je tu sinoć. Nema dvojbe da je to bila ona. Denise se samo htjela napraviti važnom, voila tout! Pa je tako smislila tu lukavu priču o nekoj stranoj dami. I razmetala se svojim znanjem engleskog! Možda monsieur Renault uopće nije ni izgovorio tu rečenicu na engleskom, a i da jest, to ne bi dokazivalo ništa, jer madame Daubreuil savršeno govori engleski i redovito se služila tim jezikom kad je razgovarala s monsieurom i madame Renault. - Monsieur Jack, sin monsieurov, obično je bivao ovdje i vrlo je loše govorio francuski.

Sudac nije više navaljivao. Umjesto toga, raspitao se o vozaču automobila i saznao je da je monsieur Renault tek jučer odlučio kako vjerojatno neće trebati kola i da Masters može otići na odmor.

Medu Poirotovim očima počeo se stvarati nabor koji je odavao zbunjenost.

— Što vam je? - prošaptao sam.

Nestrpljivo je zatresao glavom i postavio pitanje: — Oprostite, monsieur Bex, no nedvojbeno je monsieur Renault mogao i sam voziti automobil?

Komesar je uputio pogled prema Francoise, a stara je služavka spremno odgovorila: — Ne, monsieur sam nije vozio.

Poirotovo se mrštenje produbilo.

— Volio bih kad biste mi rekli što vas muči? - rekoh nestrpljivo.

— Zar ne vidite? U svom pismu monsieur Renault govori o slanju kola pred mene u Calais.

— Možda je mislio na unajmljeni automobil? - predložio sam.

— Očito, o tomu je riječ. No, čemu unajmljivati auto kad imate vlastitog?

Zašto se jučer odlučio poslati vozača na odmor - tako iznenada, u najkraćem roku?

Je li imao kakav razlog da ne bude ovdje već prije našeg dolaska?

4. Pismo s potpisom "Bella"

Francoise je napustila sobu. Istražni je sudac zamišljeno bubnjao prstima po stolu.

— Monsieur Bex - izustio je napokon - pred nama su dva potpuno suprotna iskaza.

Komu vjerovati, Francoisinim ili Denisinim riječima?

— Denisinima - odgovorio je komesar odlučno. Ona je pustila posjetiteljicu u kuću.

Francoise je stara i jogunasta, a uz to je očito kako joj se madame Daubreuil ne mili.

Osim toga, naše spoznaje navode nas na to kako se Renauld spetljao s nekom ženom.

— Tiens! - oglasio se Hautet. - Zaboravili smo izvijestiti monsieur Pirota o ovomu!

Prevrtao je među papirima na stolu i napokon je traženi pružio mom prijatelju. Ovo smo pismo, monsieur Poirot, našli u džepu kaputa ubijenoga.

Poirot ga je prihvatio i rastvorio. Bilo je ponešto izlizano i zgužvano, pisano neispisanim rukopisom na engleskom.

Najdraži moj,

Zašto mi nisi pisao tako dugo? Još me voliš, zar ne? Tvoji su listovi u posljednje vrijeme bili tako drukčiji, hladni i čudni, a sada još i ta duga šutnja. Bojim se. Kao da me više ne voliš! No to nije moguće - ja sam tako djetinjasta - uvijek nešto izmišljam!

Ako si me zaista prestao voljeti, ne znam što ću učiniti - možda se ubijem! Ne bih mogla živjeti bez tebe.

Ponekad zamišljam kako se neka druga žena isprijecila između nas. Neka se samo čuva, neka zna - a i ti! Ubit ću i tebe ako te se ona dokopa! Mislím ozbiljno.

No eto, pišem pretjerane gluposti. Ti me ljubiš i ja ljubim tebe - ljubim te, ljubim te, ljubim te.

Obožavam te, tvoja

BELLA.

Nije bilo adrese ni nadnevka. Poirot je vratio pismo ozbiljna lica.

— A pretpostavka je...?

Istražni sudac slijegao je ramenima.

— Monsieur Renauld očito je bio održavao vezu s tom Engleskinjom - Bellom! Potom dolazi ovamo, susreće madame Daubreuil i petlja s njom. Njegovi osjećaji prema onoj prvoj hlade i u nje se smjesta rada sumnja.

Ovo pismo sadrži neposrednu prijetnju. Monsieur Poirot, na prvi pogled slučaj je izgledao potpuno jednostavan. Ljubomora! Činjenica da je monsieur Renauld bio proboden s leda izravno je upućivala na zločin što ga je počinila žena. Poirot je kimnuo.

— Ubod u leda, da - no ne i grobl To je bio mučan posao, težak rad - žena nije kopala taj grob, monsieur. To je bilo muško djelo.

Komesar je uzbuđeno potvrdio:

— Da, da, potpuno ste u pravu. Na to nismo mislili.

— Kao što rekoh - nastavio je Hautet - u prvi se mah slučaj činio jednostavnim, no maskirani ljudi i pismo što ste ga primili od monsieur Renaulda kompliciraju stvari.

Kao da imamo potpuno drukčiji sklop okolnosti, među kojima ne postoji povezanost.

Glede lista što je pisan vama, vjerujete li da bi on na bilo koji način mogao upućivati na ovu "Bellu" i njezine prijetnje?

Poirot je odmahivao glavom.

— Teško. Čovjek poput monsieur Renaulda, koji je vodio pustolovan život u zabačenim krajevima, ne bi tražio zaštitu zbog neke žene.

Istražni je sudac izrazitim kimanjem naglašavao svoju suglasnost.

— Točno to je i moje mišljenje. Stoga objašnjenje pisma moramo tražiti...

— U Santiagu - dovršio je misao komesar. - Bez odgadanja brzojaviti ću policiji u tom gradu i tražiti sve pojedinosti o životu ubijenoga ondje, o njegovim ljubavnim dogodovštinama, njegovim poslovnim potezima, prijateljstvima i neprijateljima koje je mogao steći. Bilo bi neobično kad, poslije svega toga, ne bismo imali u rukama ključ koji bi objasnio njegovo tajanstveno umorstvo.

Komesar se ogledao uokolo očekujući odobravanje. - Sjajno! - rekao je Poirot s izrazom divljenja.

— Niste našli još koje pismo te Belle među stvarima monsieura Renaulda? - pitao je Poirot.

— Ne. Dakako, jedna od prvih stvari bila je da smo pregledali njegove osobne papire u radnoj sobi. No nismo našli ništa zanimljivog. Sve je izgledalo čisto i besprijekorno.

Jedino što se činilo neobičnim, to jenjegova oporuka. Evo je.

Poirot je preletio preko isprave.

— Dakle tako. Ostavština od tisuću funta gospodinu Stonoru - a tko je on, uostalom?

— Tajnik monsieura Renaulda. On je ostao u Engleskoj, no bio je ovdje prijeko jednom ili dvaput preko vikenda.

— A sve ostalo ostavio je bez ikakvih uvjeta svojoj ljubljenoj supruzi Eloisi.

Jednostavno sastavljeno, no potpuno u skladu sa zakonom.

Posvjedočile su dvije sluškinje, Denise i Francoise. Nema ničega neobičnog u svemu tomu. Vratio je oporuku.

— Možda - zaustio je Bex - niste primijetili...

— Nadnevak? - kimnuo je Poirot. - Jesam, primijetio sam ga. Prije četrnest dana.

Možda to označava njegovu prvu spoznaju da je u opasnosti.

Mnogi bogati ljudi umiru bez oporuke jer nikad ne pomišljaju na mogućnost odlaska s ovog svijeta. No opasno je preuranjeno stvarati zaključke. Istodobno, to naglašava njegovu iskrenu ljubav i brigu za suprugu, unatoč mogućim ljubavnim pustolovinama.

— Da - rekao je Hautet sumnjičavo. - No to je pomalo nepravedno prema njegovu sinu, jer ga stavlja u potpuno ovisan položaj o majci. Ako bi se ona ponovno udala i ako bi njezin drugi muž postigao prevladavajući utjecaj nad njome, taj mladić mogao bi ostati bez i jednog novčića iz očeva imetka.

Poirot je slijegao ramenima.

— Čovjek je tašta životinja. Monsieur Renauld je, bez sumnje, umišljao kako se njegova udovica nikad neće preudati. A što se tiče sina, možda je bila mudra mjera sigurnosti ostaviti sav novac u majčinim rukama.

Sinovi bogataša poslovično su rasipni.

— Možda je tako kako vi kažete. A sada biste monsieur Poirot, ne dvojim u to, rado posjetili mjesto zločina. Žao mi je što je tijelo već

uklonjeno, no fotografirali smo ga iz svih mogućih kutova i bit će vam na raspolaganju čim budu razvijene.

— Zahvaljujem vam, monsieur, na vašoj ljubaznosti. Komesar je ustao.

— Podite sa mnom, messieurs.

Otvorio je vrata i svečano se poklonio Poirotu, nukajući ga da krene prvi. Poirot, jednako uljudno, povukao se i naklonio komesaru.

— Monsieur. - Monsieur.

Napokon su ušli u predvorje.

— Ona soba ondje, to je radna soba,? iznenada je upitao Poirot, pokazujući prema vratima na suprotnoj strani.

— Da. Biste li je željeli vidjeti? - Otvorio je vrata dok je govorio i mi smo ušli.

Soba što ju je Renauld odabrao za osobnu uporabu bila je mala, no namještena vrlo ukusno i udobno. Pisaći stol nalik na uredski, s mnoštvom pregrada, stajao je pod prozorom. Dva velika naslonjača presvučena kožom bila su sučelice kaminu, a okrugli stol među njima bio je prekriven najnovijim knjigama i časopisima.

Poirot je zastao trenutak obuhvaćajući sobu pogledom, potom je stupio naprijed, lagano prešao rukom preko poledine kožnih stolaca, podigao jedan časopis sa stola i oprezno potegao prstom preko stola od hrastovine .

— Nema prašine - upitao sam smiješeći se.

Srdačno mi se nasmiješio, cijeneći moje razumijevanje njegovih slabosti.

— Ni trunka, mon ami! Što je ovaj put, iznimno, šteta. Njegove oštre, pticolike oči sijevale su amo i tamo.

— Ah! - primijetio je nenadano, s prizvukom olakšanja. - Sag uz kamin je podvrnut - i sagnuo se da ga ispravi.

Iznenada je uzviknuo i uspravio se. U ruci je držao komadić ružičastog papira.

— U Francuskoj, kao i u Engleskoj - primijetio je - služinčad propušta pomesti ispod saga!

Bex je uzeo papirić, a i ja sam se približio da bih ga promotrio.

— Prepoznajete to, zar ne, Hastings?

Tresao sam glavom, zbunjen - pa ipak mi se ta nijansa ružičastog papira činila poznatom.

Komesarovi umni tokovi bili su brži od mojih.

— Komadić čeka - kliknuo je.

Papirić je bio veliki oko šest četvornih centimetara. Na njemu je tintom pisalo "Duveen".

— Bienl - reče Bex. - Ovaj je ček glasio na nekoga tko se zove "Duveen" ili ga je ta osoba ispostavila.

— Ovo prvo, slutim - oglasi se Poirot. - Jer ako ne griješim, rukopis je monsieur Renaulta.

To je ubrzo utvrđeno uspoređivanjem s jednom bilješkom na stolu.

— Bože moj - mrmljao je komesar prilično pokislo. Zbilja ne znam kako sam to mogao previdjeti.

Poirot se nasmijao.

— Iz toga slijedi pouka: uvijek gledaj ispod otiračal Moj ovdje prisutni prijatelj Hastings reći će vam kako je bilo kakva neurednost za mene prava mora. Čim sam vidio kako je sag pred kaminom neravan, rekoh sebi: Tiens! Pomaknula ga je noga stolca koji je bio gurnut unazad. Ispod njega moglo bi biti nešto što je izmaklo pozornosti dobre Françoise.

— Françoise?

— Ili Denise, ili Leonie. Koja je god čistila ovu sobu. Kako nema prašine, soba je morala biti spremna jutros. Ja bih događaje ovako rekonstruirao. Jučer, možda sinoć, monsieur Renault napisao je ček u korist nekoga tko se zove Duveen. Poslije je ček pokidan i papirići su bačeni na pod. Jutros...

No Bex je već nestrpljivo potezao zvonce.

Pojavila se Françoise. Da, jutros je na podu bila hrpa papirića. Što je učinila s njima?

Bacila ih je u kuhinjski štednjak. A što bi drugo?

Vidljivo očajan, Bex ju je otpustio. Potom mu se lice ozarilo i pojurio je prema stolu.

U tren oka počeo je listati po čekovnoj knjižici umorenoga.

A onda se opet na licu vratio očaj. Posljednji kontrolni listić bio je prazan.

— Samo hrabro! - rekao je Poirot glasno i potapšao ga po leđima. — Nema sumnje da će nam madame Renault moći sve reći o tajanstvenoj osobi imenom Duveen.

Komesarovo se lice ozarilo. - Imate pravo. Idemo saznati.

Dok smo se kretali napuštajući sobu, Poirot je nehajno primijetio: — Monsieur Renauld je ovdje primio svoju sinoćnju posjetiteljicu, zar ne?

— Tako je, no kako znate?

— Po ovomu. Našao sam je na ledima kožnog naslonjača. - Palcem i kažiprstom držao je dugu crnu vlas žensku kosu!

Bex nas je kroz stražnji izlaz odveo do mjesta gdje se na kuću naslanjalo malo spremište. Iz džepa je izvukao ključ i otključao vrata.

— Tijelo je ovdje. Odnijeli smo ga s mjesta zločina upravo prije vašeg dolaska, čim je fotograf završio s njim. Otvorio je vrata i mi smo ušli.

Umoreni je muškarac ležao na tlu, prekriven plahtom. Bex je vješto smaknuo pokrov.

Renauld je bio čovjek srednje visine, nježne grade i vitak. Činilo se da mu je oko pedeset godina, a tamna mu je kosa bila uvelike protkana sjedinama. Bio je temeljito izbrijan, duga, tanka nosa, razmjerno na blizu postavljenih očiju, koža mu je bila osjetno tamna, kao u osoba koje su najveći dio života provele pod tropskim suncem.

Usne su bile povučene sa zuba, a na modrikastom licu zamrznuo se izraz potpunog iznenadenja i užasa.

— Po licu mu se može zaključiti da je bio proboden s leda - primijetio je Poirot.

Vrlo oprezno prekrenuo je mrtvaca. Ondje, između lopatica, ostavljajući mrlju na svijetlom žućkastosmedem ogrtaču, bio je okrugli tamni trag.

Usred njega zarezotina u tkanini. Poirot ju je pažljivo pregledao.

— Imate li ikakva pojma kakvim je oružjem počinjen zločin?

— Bilo je ostavljeno u rani. - Komesar je posegnuo za velikim staklenim vrčem i skinuo ga je. U njemu je bio malen predmet koji je meni bio najviše nalik na nož za otvaranje pisama. Imao je crnu dršku i tanku sjajnu oštricu. Sve skupa nije bilo dulje od dvadeset pet centimetara.

Poirot je vrhom prsta oprezno ispitao potamnjeni šiljak.

— Ma foi! što je oštro! Lijepo malo oružje prikladno za umorstvo!

— Na žalost, otiscima prsta nismo na tomu našli ni traga - primijetio je Bex sa žaljenjem. - Ubojica je vjerojatno nosio rukavice.

— Dakako da je - rekao je Poirot prezrivo. - Čak i u Santiagu znaju za to. I najneiskusniji engleski amater -ubojica upoznat je s tim – zahvaljujući publicitetu što ga je Bertillonov sustav dobio u tisku. Pa ipak, vrlo mi je zanimljivo to što nema otisaka. Tako je lako ostaviti nečije tude otiske! A onda je policija sva sretna.

Kimao je glavom. - Strahujem kako naš zločinac nije sustavna osoba može biti samo da je tako, ili je bio u stisci s vremenom. No vidjet ćemo.

Pustio je da tijelo padne u početni položaj.

— Vidim da je pod ogrtačem imao samo donje rublje - primijetio je.

— Da, istražni sudac cijeni kako je to prilično neobična pojedinost.

Tog se trenutka začulo kucanje na vratima koje je Bex zatvorio za sobom. Pošao je naprijed i otvorio ih je. Pred njima je stajala Françoise.

Pokušala je virnuti unutra vodena sablasnom znatiželjom.

— Da, što je? - nestrpljivo je pitao Bex. '

— Madame. Poručuje da se vrlo dobro oporavila i da je spremna primiti istražnog suca.

— Dobro! - rekao je Brix žustro. - Recite to monsieur Hautetu i poručite kako ćemo odmah doći.

Poirot je oklijevao trenutak, gledajući unatrag prema tijelu. Pomislio sam na trenutak kako će ga osloviti, da će glasno izreći svoju odlučnost da neće mirovati dok ne otkrije ubojicu. No kad je progovorio, bilo je to kao da je u neprilici i da mu je nezgodno, a njegova opaska bila je smiješno neprimjerena ozbiljnosti trenutka.

— Nosio je vrlo dug ogrtač - primijetio je zbunjeno.

5. Priča gospode Renault

Zatekli smo Hauteta kako nas čeka u predvorju pa smo svi zajedno krenuli uz stube, pri čemu je Françoise išla spijeda pokazujući nam put.

Poirot se uspinjao u cik-caku, što me je zbunjivalo, sve dok mi nije šapnuo kreveljeći se: — Nije neobično da je služinčad čula kako se Renault uspinje uz stube, kad svaka daska škripi tako da bi mogla probuditi mrtvac!

Na vrhu stubišta odvajao se malen hodnik.

— Sobe za poslugu – objasnio je Bex.

Nastavili smo duž glavnog hodnika i Françoise je pokucala na posljednja vrata na desnoj strani.

Tihi nas je glas pozvao unutra pa smo stupili u velik, osunčani stan s pogledom na more, koje se pokazivalo modro i blještavo na udaljenosti od oko pola kilometra.

Na kauču, poduprta jastucima i pod nadzorom dr. Duranda, ležala je krupna, naočita žena. Bila je srednje dobi, a nekad tamna kosa bila je gotovo potpuno posrebrena.

Jasno se osjećala snažna vitalnost i čvrstoća njezine ličnosti. Svatko bi odmah spoznao kako pred sobom ima osobu kakvu Francuzi opisuju kao une maitresse femme.

Pozdravila nas je dostojanstvenim naklonom glave.

— Molim vas, sjednite, messieurs.

Posjeli smo na stolce, a sučev činovnik smjestio se za okrugli stol.

— Nadam se, madame - počeo je Hautet - da vas neće previše uznemiriti ako nas izvijestite o tomu što se dogodilo sinoć?

— Nimalo, monsieur. Cijenim vrijednost vremena, želi li se zločinačke ubojice uhvatiti i kazniti.

— Vrlo dobro, madame. Vjerujem da će vas manje zamarati budem li ja postavljao pitanja, a vi da se ograničite na to da odgovarate. Kad ste sinoć krenuli na počinak?

— U pola deset, monsieur. Bila sam umorna.

— A vaš suprug?

— Rekla bih oko sat poslije.

— Je li djelovao nemirno - je li bio na bilo koji način uzbuđen?

— Ne, ne više nego inače.

— Što se dogodilo potom?

— Spavali smo. Probudila me ruka položena preko usta. Pokušala sam vikati, no ta me je ruka spriječila. U sobi su bila dva muškarca. Obojica pod krinkom.

— Možete li ih ikako opisati, madame?

— Jedan je bio vrlo visok i imao je dugu crnu bradu, drugi je bio nizak i debeljuškast.

Njegova je brada bila rida. Obojica su imali šešire duboko natučene na oči.

— Hm! - zamišljeno je kazao sudac istražitelj. - Previše brada, rekao bih.

— Mislite li da su bile lažne?

— Da, madame. No, nastavite svoje izlaganje.

— Mene je držao niži muškarac. Silom mi je ugurao rubac u usta, a potom mi je užetom vezao ruke i noge. Onaj drugi stajao je iznad mog supruga. Uzeo je s toaletnog stolića moj mali nož za otvaranje papira u obliku bodeža i vrhom je ciljao točno u srce mog muža. Kad je onaj manji bio gotov sa mnom, priključio se onom drugom i obojica su prisilili mogsu pruga da ustane i da s njima ode u susjednu sobu, u garderobu.

Gotovo sam se onesvijestila od straha, no ipak sam očajnički slušala.

— Govorili su previše tiho da bih ih razumjela. No prepoznala sam jezik, iskvareni španjolski kakav se govori u nekim dijelovima Južne Amerike. Činilo mi se kako traže nešto od mog supruga, pa su postali bijesni i malo podigli glas. Mislim da je govorio visoki muškarac. "Znate što hoćemo, zar ne?", rekao je. "Tajnu! Gdje je?"

Ne znam što je odgovorio moj suprug, no onaj je rekao: "Lažete! Znamo da je imate.

Gdje su ključevi?"

— Potom sam čula kako izvlače ladice. Na zidu garderobe mog supruga nalazi se kasa u kojoj je on držao znatnu svotu gotovog novca. Leonie kaže kako je kasa opljačkana i novac odnesen, no očito je da to što su tražili nije bilo ondje, jer sam čula kako visoki muškarac uz psovku nalaže mom suprugu da se odjene. Ubrzo

potom vjerojatno ih je omeo neki zvuk u kući, jer su supruga poluodjevenog dovukli u moju sobu.

— Pardon, - upao je Poirot - a zar nema drugog izlaza iz sobe za presvlačenje?

— Ne, monsieur, postoje samo jedna vrata, a ta vode u moju sobu. Zurili su s mojim mužem; sprijeda je išao onaj niži, a iza mog supruga onaj visoki i još je držao bodež u ruci. Paul im se pokušao otrgnuti i doći k meni. Vidjela sam njegove očajničke oči.

Obratio se svojim otmičarima:

"Moram razgovarati s njom", kazao je. Zatim je prišao rubu postelje i rekao: "Sve je u redu, Eloise. Nemoj se bojati. Vratit ću se prije jutra."

Nastojao je da mu glas zvuči spokojno, no u očima sam mu ipak vidjela strah. Zatim su ga izgurili kroz vrata, a visoki je govorio: "Samo jedan glas - i vi ste mrtvi, zapamtite."

— Tada sam - nastavila je gospoda Renault - vjerojatno izgubila svijest.

Prvo čega se sjećam jest kako mi Leonie trlja zglobove i daje mi vinjak.

— Madame Renault - upita sudac - imate li ikakva pojma o tomu što su ubojice mogli tražiti?

— Niti najblažeg, monsieur.

— Jeste li znali da vaš suprug strahuje od nečega?

— Da. Vidjela sam da se promijenio.

— Kada?

Gospoda Renault je razmišljala.

— Prije deset dana, možda.

— Ne prije?

— Možda. No ja sam tek tada primijetila. - Jeste li ikad pitali supruga što je tomu uzrok?

— Jednom. Izbjegavao je odgovor. No ipak sam bila uvjerena da ga nešto strašno brine. Kako je očigledno želio sakriti tu činjenicu od mene, pokušala sam se ponašati kao da nisam primijetila ništa.

— Jeste li znali da je zatražio pomoć detektiva?

— Detektiva? - uskliknula je gospoda Renault silno iznenađena.

— Da, ovog gospodina - monsieur Hermulea Poirota. - Poirot se naklonio.

— On je danas došao na poziv vašeg supruga. - Iz džepa je izvadio pismo što ga je napisao Renault i predao ga je gospodi Renault.

Čitala ga je s vidljivo iskrenim iznenadenjem.

— Pojma nisam imala o ovomu. Očito je bio vrlo duboko svjestan opasnosti.

— Sada ću vas, madame, moliti da budete potpuno iskreni. Postoji li bilo kakav događaj u prošlosti, dok je vaš suprug živio u Južnoj Americi, koji bi mogao baciti nešto svjetla na njegovo umorstvo?

Gospoda Renault duboko je razmišljala, no zatim je odriječno kimnula glavom.

— Ne mogu se ničega sjetiti. Moj je suprug jamačno imamo mnogo neprijatelja, ljude koje je nadmudrio na ovaj ili onaj način, no ne pada mi na pamet ni jedan određeni slučaj. Ne tvrdim da takvog događaja ne bi bilo no ja ne znam ni za jedan.

Istražni je sudac razočarano češkao bradu.

— Možete li odrediti točno vrijeme tog nasilja?

— Da, sasvim se točno sjećam kako je ura na kaminu otkucala dva sata.

Kimnula je prema putnom satu u kožnoj kutijici koji je stajao na sredini okvira kamina.

Poirot je ustao sa stolca, pažljivo pregledao sat i zadovoljno kimnuo.

— A ovdje je - rekao je glasno Bex - ručni sat koji su, bez sumnje, ubojice srušili s toaletnog stolića i razbili u komadiće. Nisu slutili da će taj sat svjedočiti protiv njih.

Oprezno je uklonio krhotine stakla. Iznenada mu se lice pretvorilo u posvemašnju smetenost.

— Mon Dieu!- uskliknuo je.

— Sto je?

— Ura pokazuje sedam sati!

— Što? - oglasio se zbunjeni istražni sudac.

No Poirot, okretan kao i uvijek, uzeo je slomljenu stvarčicu od iznenadenog komesara i stavio je na uho. Potom se nasmiješio.

— Staklo je slomljeno, jest, no sam sat i dalje ide. Objašnjenje zagonetke pozdravljeno je s olakšanjem. Ipak, sudac je podsjetio na još jednu pojedinost.

— No sada sasvim sigurno nije sedam sati?

— Nije - rekao je Poirot obazrivo - sad je pet prošlo za nekoliko minuta.

Ura vjerojatno žuri, zar ne, madame? Gospoda se Renault smeteno mrštila.

— Ide naprijed - priznala je. - No nisam imala pojma da žuri toliko.

Nestrpljivim pokretom sudac je ostavio uru i nastavio je ispitivati.

— Madame, prednja su vrata nacđena odškrinuta. Gotovo je sigurno kako su ubojice ušli tim putem, pa ipak nema traga nasilnom otvaranju.

Možete li nam ponuditi bilo kakvo objašnjenje?

— Možda je suprug otišao na kasnu šetnju i zaboravio ih zaključati kad se vratio.

— Je li vjerojatno da bi se to dogodilo?

— Vrlo lako. Moj je suprug bio jedan od najrastresenijih ljudi.

Celo joj se lako namrštilo dok je govorila, kao da ju je ponekad jedila ta crta u mrtvačevu značaju.

— Jedan zaključak možemo izvesti, rekao bih - iznenada je primijetio komesar.

Kako su oni ljudi bili uporni u tomu da se monsieur Renault odjene, čini se kako je mjesto kamo su ga vodili, gdje je "tajna" skrivena, bilo prilično udaljeno.

Istražni je sudac kimao glavom.

— Da, daleko, no ipak ne previše daleko, jer je govorio kako će se vratiti do jutra.

— U koje vrijeme odlazi posljednji vlak s kolodvora u Merlinvilleu - upita Poirot.

— U 11.50 u jednom smjeru i u 1.17 u drugom, no vjerojatnije je da ih je čekao automobil.

— Dakako - složio se Poirot, ponešto pokisla izgleda. - Doista, to bi mogao biti jedan od načina da im ućdemo u trag - nastavio je sudac vedrije. - Auto s dvojicom stranaca vrlo je vjerojatno bio uoćen. To je izvrstan podatak, monsieur Bex.

Nasmiješio se samomu sebi, a potom - ponovno se uozbiljivši - obratio se gospođi Renault: — Još jedno pitanje. Poznate li ikoga tko se zove "Duveen"?

— Duveen? - ponovila je gospoda Renault zamišljeno. - Ne, ovog trenutka ne bih mogla reći da poznajem.

— Nikad niste čuli svog supruga da spominje nekoga s tim prezimenom?

— Nikad.

— Poznate li ikoga čije je krsno ime Bella?

Dok je to govorio, oštro je promatrao gospodu Renauld ne bi li otkrio bilo kakav trag ljutnje ili prepoznavanja, no ona je samo potpuno prirodno odmahivala glavom.

Nastavio je s pitanjima.

— Je li vam poznato da je vaš suprug sinoć imao posjet?

Sad je mogao vidjeti kako joj se obrazi lako oblijevaju rumenilom, no smireno je odgovorila: — Nije, a tko je to bio?

— Jedna dama.

— Doista?

Zasad je istražni sudac bio odlučio da ne kaže ništa više. Nije se činilo vjerojatnim da madame Daubreuil ima ikakve veze sa zločinom, a i čuvao se da gospodu Renauld ne uznemiri više nego što je to bilo prijeko potrebno.

Načinio je znak komesaru, a ovaj je odgovorio kimanjem glave. Potom je ustao, prešao preko sobe i vratio se sa staklenim vrčem što smo ga vidjeli u spremištu. Iz njega je izvadio bodež.

— Madame - rekao je obzirno - prepoznajete li ovo?

Ona je tiho kriknula.

— Da, to je moj mali bodež.

— Tada je ugledala umrljani vrh i ustuknula, šireći oči od užasa. - Je li to... krv?

— Da, madame. Vaš je suprug ubijen ovim oružjem. Hitro ga je uklonio iz njezina vidokruga.

— Jeste li potpuno sigurni da je to upravo onaj koji je sinoć bio na vašem toaletnom stoliću?

— Oh, da. To je dar mog sina. Za vrijeme Svjetskoga rata bio je u zračnim snagama.

Rekao im je da je stariji nego što je doista bio. - U glasu se osjetio prizvuk majčinskog ponosa. - To je načinjeno od dijela poluge u zrakoplovu, a sin mi ga je poklonio kao suvenir iz rata.

— Razumijem, madame. Što nameće još jedno pitanje. Gdje je sada vaš sin? Mora mu se brzojaviti bez odgadanja.

— Jack? On je na putu u Buenos Aires.

— Molim?

— Da. Moj suprug poslao mu je jučer brzojav. Otpravio ga je poslom u Pariz, no jučer je shvatio kako Jack mora smjesta nastaviti putovanje u Južnu Ameriku. Sinoć je jedan brod odlazio iz Cherbourga u Buenos Aires, pa mu je brzojavio neka ga uhvati.

— Imate li ikakva pojma o tomu kakav je to posao bio u Buenos Airesu?

— Ne, monsieur, ništa ne znam o prirodi tog posla, no Buenos Aires nije bio krajnje odredište mog sina. Trebao je nastaviti put kopnom do Santiaga.

Istražni sudac i komesar rekli su u jedan glas: - Santiagol Ponovno Santiagol Upravo u tom trenutku, kad smo svi bili zatečeni spominjanjem te riječi, Poirot je pristupio gospodi Renault. Do tada je stajao uz prozor poput nekoga izgubljenog u snovima i sumnjam da je bio putpuno svjestan događanja. Zastao je pokraj gospode Renault i naklonio se.

— Pardon, madame, no mogu li pogledati vaše zglobove? Iako iznenadena tim zahtjevom, gospoda Renault pružila mu je ruke.

Oko svakog zgloba bio je jak crveni trag od užeta koje se bilo urezalo u kožu. Dok ih je pregledavao, primijetio sam kako se ugasio kratkotrajni plamičak uzbuđenosti što sam ga bio zapazio u njegovim očima.

— Morali su vam nanijeti jake bolove - rekao je i ponovno se doimao kao da je zbunjen.

A sudac je govorio uzbuđeno.

— Mladom monsieuru Renaultu mora se odmah poslati radijska poruka. Prijeko nam je potrebno saznati sve što nam može reći o tom putovanju u Santiago.

— Oklijevao je. - Nadao sam se da će nam biti pri ruci, kako bismo vam mogli prištedjeti tu bol, madame.

— Mislite - rekla je tiho - na identificiranje tijela mog supruga?

Sudac je pognuo glavu.

— Jaka sam žena, monsieur. Mogu podnijeti sve što se očekuje od mene. Spremna sam - sada.

— Oh, i sutra će biti na vrijeme, uvjeravam vas...

— Željela bih prebroditi to što prije - rekla je tihim glasom, dok joj je bolan grč prelazio licem.

— Budite tako dobri, doktore, i dajte mi ruku.

Doktor je požurio, preko leđa gospođe Renault prebacili su ogrtač i polagana je povorka krenula niz stube. Bex je odjurio naprijed otvoriti vrata ostave. Poslije nekoliko trenutaka gospoda Renault pojavila se među vratnicama. Bila je blijeda, no odlučna. Podigla je ruku do lica.

— Samo trenutak, messieurs, moram se smiriti.

Spustila je ruku i pogledala mrivog čovjeka. I tada ju je napustila čudesna samokontrola koja ju je održavala sve dosad.

— Paul! - zavapila je. - Mužu! Oh, Bože! - Rušeći se prema naprijed, bez svijesti je pala na tlo.

Poirot se istog trenutka stvorio pokraj nje, podigao joj je vjedu, opipao bilo. Kad se uvjerio u to da se doista onesvijestila, povukao se. Prihvatio je pod ruku.

— Ja sam glupan, prijatelju moj! Ako je ikad bilo ljubavi i bola u glasu neke žene, sad sam ih čuo. Moja mala zamisao bila je potpuno kriva. Eh bien! Moram početi ispočetka!

6. Mjesto zločina

Doktor i Hautet odnijeli su onesviještenu ženu u kuću. Komesar je gledao za njima, tresući glavom.

— Pauvre femme - mrmlijao je sebi u brk. - Bio je to prevelik udarac za nju. Eh, eh, ne možemo učiniti više ništa. Monsieur Poirot, hoćemo li sada posjetiti mjesto gdje se dogodio zločin?

— Molim vas lijepo, monsieur Bex.

Prošli smo kroz kuću i izašli na prednja vrata. U prolazu Poirot je pogledao uz stube i čudeći se kimao glavom. - Nevjerojatno je da služinčad nije ništa čula. Škripanje tih stuba, niz koje se spuštaju tri osobe, probudilo bi i mrtvaca!

— Ne zaboravite, bilo je to usred noći. Svi su tada duboko spavali.

No Poirot je i dalje kimao glavom, kao da ne može potpuno prihvatiti to objašnjenje.

Vani, na zavoju puta, zastao je i pogledao prema kući.

— Što ih je nagnalo da odmah u početku pogledaju jesu li ulazna vrata otvorena?

Vjerojatnost da će biti otvorena bila je vrlo mala. Prije bi se moglo očekivati da će pokušati provaliti kroz prozor.

— Svi su prozori u prizemlju zaštićeni željeznim kopcima - protuslovio je komesar.

Poirot upre prstom u jedan od prozora na prvom katu. - To je prozor spavaće sobe iz koje smo upravo došli, zar ne? I pogledajte - tamo je drvo po kojem bi se moglo popeti, što bi bilo najlakša stvar na svijetu.

— Moguće - pristao je komesar. - No to ne bi mogli učiniti bez ostavljanja otisaka stopa u gredicama s cvijećem.

Uvidio sam istinitost njegovih riječi. Bile su ondje dvije velike ovalne gredice zasadene crvenoljubičastim iglicama, a svaka je gredica bila s jedne strane stuba koje su vodile prema ulaznim vratima. Spomenuto drvo imalo je korijenje uz stražnji rub gredice i ne bi mu se moglo prići bez ulaženja u gredicu.

— Vidite - nastavio je komesar - tragovi na stazi ili putu ne bi se mogli vidjeti zbog suhog vremena; no na mekom humusu lijehe s

cvijećem stvari stoje sasvim drukčije.

Poirot se približio gredici i pregledao ju je vrlo pažljivo. Kao što je rekao Bex, meka je zemlja bila potpuno ravna. Nigdje nije bilo ni traga nekom udubljenju.

Poirot je kimnuo, kao da su ga uvjerali, pa smo se okrenuli, no iznenada je jurnuo prema drugoj lijehi i stao ju je proučavati.

— Monsieur Bex! - pozvao ga je. - Gledajte. Ovdje imate gomilu tragova.

Komesar mu se pridružio - i nasmijao.

— Moj dragi monsieur Poirot, ovo su bez sumnje otisci velikih vrtlarovih čizama okovanih čavlima. U svakom slučaju, ne bi bili značajni, jer s ove strane nema stabala, pa prema tomu ni načina da se popne do kata.

— Zaista - reče Poirot očigledno pobijeden. - I tako vi mislite da ovi otisci nisu važni?

— Niti najmanje.

Tada je, na moje iskreno iznenadenje, Poirot izgovorio sljedeće: — Ne slažem se s vama. Jedna mi mala misao govori kako su ovi otisci nešto najvažnije što smo do sada vidjeli. Bex je šutio i samo je slijegao ramenima. Bio je previše pristojan da bi iskazao svoje pravo mišljenje.

— Hoćemo li nastaviti? - upitao je umjesto toga.

— Svakako. Ovu stvar s otiscima mogu i kasnije ispitati - kazao je Poirot veselo.

Umjesto da slijedi stazu prema ulaznim vratima i prema cesti, Bex je skrenuo na puteljak koji se odvajao desno pod pravim kutom. Vodio je uz blagu kosinu desno oko kuće, a s obje strane bio je oivičen nekim grmljem. Naglo je izlazio na malu čistinu s koje nam se pružio pogled prema moru. Na tom se mjestu nalazila klupa, a nedaleko odavde bila je trošna kolibica. Nekoliko koraka dalje lijep red niskih grmova označavao je granice zemljišta vile. Bex se provukao kroz grmlje i mi smo se našli na širokom potezu otvorenih valovitih pašnjaka. Ogledao sam se i uočio nešto što me je iznenadilo.

— Eh, pa to je igralište za golf - izrekao sam glasno. Bex je potvrdio kimanjem.

— Teren još nije potpuno dovršen - objasnio je. Očekivalo se da će se moći otvoriti negdje sredinom sljedećega mjeseca. Jedan od radnika koji su radili na njemu našao je tijelo rano jutros.

Ustuknuo sam. Malo lijevo od mene, na mjestu koje sam previdio, bila je duga uska jama, a pokraj nje, licem okrenutim prema tlu, ležalo je tijelo nekog muškaraca! U prvom trenutku srce mi je poskočilo i obuzela me strašna pomisao kako se tragedija ponovila. No komesar je razbio moju moru prilazeći s glasnim uzvikom negodovanja: — Što to rade moji policajci? Imaju strogu zapovijed da nikoga bez odgovarajuće ovlasti ne puštaju u blizinu! Čovjek na tlu pogledao je preko ramena.

— Ja imam odgovarajuću ovlast - dodao je i polako se uspravio.

— Moj dragi monsieur Giraud - oglasio se komesar. Nisam pojma imao da ste stigli.

Istražni sudac čeka vas s velikim nestrpljenjem.

Dok je on govorio, promatrao sam pridošlicu s najvećom znatiželjom.

Slavni detektiv iz pariške Službe sigurnosti bio mi je poznat po imenu, pa me je silno zanimalo da ga vidim uživo. Bio je vrlo visok, star oko trideset godina, kestenjave kose i brkova, vojničkog držanja. U njegovu ponašanju bilo je primjese osornosti kojom je pokazivao koliko je svjestan svoje važnosti. Bex nas je upoznao, predstavivši Poirota kao kolegu. Tračak zanimanja sjevnuo je u detektivovim očima.

— Znam vas po imenu, monsieur Poirot - rekao je. Bili ste poznata ličnost u davnim danima, zar ne? No suvremenu su metode potpuno drukčije.

— Zločini su ipak vrlo slični - primijetio je Poirot obazrivo.

Odmah sam vidio kako se Giraud odlučio na neprijateljski stav. Zazirao je od toga da ga se poistovjećuje s onim drugim i osjetio sam, bude li naišao na važan trag, vrlo je vjerojatno kako će ga zadržati za sebe.

— Istražni sudac - ponovio je Bex. No Giraud ga je grubo prekinuo: — Briga me za istražnog suca! Sada je važna svjetlost. Za otprilike pola sata bit će previše mračno za bilo što. Znam sve što je potrebno o ovom slučaju, a ljudi u kući sasvim će se lijepo snaći do sutra; ako hoćemo naći kakav trag koji će nas dovesti do ubojica, moći ćemo

ga naći samo na ovom mjestu. Jesu li to vaši policajci izgazili sve ovo ovdje? Mislio sam kako su do danas već nešto naučili.

— Uvjeravam vas da su obučeni. Tragove zbog kojih se žalite načinili su radnici koji su našli tijelo.

Onaj drugi gundđao je gadljivo.

— Vidim tragove gdje su njih troje prošli kroz živicu no bili su lukavi.

Srednji se otisci stopa mogu prepoznati kao tragovi monsieurá Renaulta, dok su ovi s obje strane pažljivo izbrisani. Doduše, ionako se ne bi vidjelo mnogo na tom tvrdom tlu, ali nisu se htjeli izvrći nikakvoj opasnosti.

— Materijalni dokazi - reče Poirot. - To je to što vi tražite, ha?

Drugi ga je detektiv prodorno pogledao. - Dakako.

Na Poirotovim usnama pojavio se vrlo slabašan smiješak. Kao da će zaustiti, no uzdržao se. Sagnuo se do mjesta gdje je ležala lopata.

— Ovime je iskopan grob, očito - govorio je Giraud. - No ništa nećete naći.

To je Renaultova lopata, a čovjek koji se koristio njome nosio je rukavice. Tu su. - Pokazao je nogom prema paru blatom zaprljanih rukavica. - A i one su Renaultove - ili barem njegova vrtlara. Kažem vam, ljudi koji su počinili ovaj zločin pazili su da se ne izlože opasnosti.

Covjeka su proboli njegovim vlastitim bodežom i bio je pokopan vlastitom lopatom!

Pobrinuli su se da ne ostave tragove! No ja ću ih se dokopati. Uvijek ima nečega! A ja ću to naći.

Poirot je očito bio zabavljen nečim drugim - kratkim bezbojnim komadom olovne cijevi koja je ležala pokraj lopate. Oprezno ju je taknuo prstom.

— Je li i ovo pripadalo ubijenomu? - zapitao je, a meni se pričinilo kao da sam primijetio tračak ironije u njegovu pitanju.

Giraud je slijegao ramenima, naznačavajući kako ne zna i kako ga nije briga.

— Mogla je ležati ondje tjednima. Ionako me ne zanima.

— Ja je, za razliku, držim vrlo zanimljivom - primijetio je Poirot umiljato.

Ocijenio sam kako samo nastoji ljutiti pariškog detektiva, pa ako je bilo tako, uspio je. Ona drugi osorno se okrenuo, primjećujući kako nema vremena na bacanje, pa se sagnuo i nastavio je sitničavo pregledavati tlo.

U međuvremenu, kao da ga je nadahnula iznenadna misao, Poirot je koraknuo natrag preko granice posjeda i prodrmao je vrata male kolibe.

— Zaključano je! - doviknuo je Giraud preko ramena. - No tu vrtlar drži samo svoj alat. Lopata nije odavde nego iz spremišta za alat gore pokraj kuće.

— Veličanstveno! - mrmljao mi je Bex oduševljeno. Ovdje je tek pola sata, a već sve zna! Kakav čovjek! Nema sumnje, Giraud je najveći živući detektiv današnjice.

Iako sam bio iskreno nesklon detektivu, ipak sam bio potajno zadivljen.

Iz čovjeka kao da je zračila učinkovitost. Nisam mogao suspregnuti osjećaj da se Poirot dosad nije osobito iskazao, a to me je uznemirilo.

Kao da je svu svoju pozornost usredotočio na sitne djetinjaste pojedinosti koje nisu imale nikakve veze sa slučajem. Doista, na spoju dviju crta iznenada je upitao: — Monsieur Bex, molim vas, recite mi koje je značenje ove bijele crte označene kredom koja se pruža uokolo groba. Je li to policijsko djelo?

— Ne, monsieur Poirot, to je oznaka na terenu za golf. To pokazuje da bi ovdje trebao biti "bunkair", kako vi to nazivate.

— Bunker? - Poirot se obratio meni. - To je nepravilna jama ispunjena pijeskom i s kosinom na jednoj strani, nije li tako?

Potvrdio sam.

— Monsieur Renault je, nema sumnje, igrao golf?

— Da, bio je strastven igrač golfa. Ovi se radovi izvode zahvaljujući uglavnom njemu i njegovim velikim prilozima. Imao je odlučujuću riječ i u izradi nacрта za igralište.

Poirot je kimao zamišljeno. Zatim je primijetio: - Ovo nije bio osobito dobar izbor - mislim na mjesto na kojemu su ukopali tijelo. Trebali su znati da će se sve otkriti, čim radnici počnu kopati teren.

— Točno - oglasio se Giraud slavodobitno. - A to dokazuje da su bili stranci. Sjajan je to primjer posrednog dokaza.

— Da - bio je Poirot sumnjičav. - Nitko tko je upoznat s ovdašnjim prilikama ne bi pokopao neko tijelo ovdje ukoliko nije želio da bude naden. A to je čista besmislica, zar ne?

Giraud se nije čak ni potrudio odgovoriti.

— Da - nastavio je Poirot pomalo nezadovoljnim glasom. - Da nedvojbeno - besmislica!

7. Tajanstvena madame Daubreuil

Dok smo se vraćali istim putem prema kući, Bex se ispričao što nas napušta, objašnjavajući da mora odmah izvijestiti istražnog suca o Giraudovu dolasku. Sam Giraud bio je očito oduševljen kad je Poirot izjavio kako je vidio sve što je želio vidjeti. Posljednje što smo primijetili dok smo napuštali mjesto događaja bio je Giraudov lik kako četveronoške puže i pretražuje mjesto temeljitošću kojoj se valjalo diviti.

Poirot je naslutio moje misli, jer čim smo ostali sami, rekao je zajedljivo: — Napokon ste vidjeli detektiva kojemu se divite ljudskoga jazavčara!

Nije li tako, moj prijatelju?

— Na svaki način, on čini nešto - rekoh trpkoo. - Ako se išta može naći, on će to naći. A vi...

— Eh, bien! I ja sam nešto našao! Komad olovne cijevi.

— Besmislica, Poirot. Znate i sami kako ta cijev nema veze sa slučajem. Mislio sam na male stvari - tragove koji nas nepogrešivo mogu odvesti do ubojica.

— Mon ami, trag dug pola metra isto je tako vrijedan kao trag dug pola centimetra!

Zamisao kako svi važni tragovi moraju biti sićušni čista je romantika. A što se tiče toga da olovna cijev nema veze sa zločinom, to kažete zato što vam je tako rekao Giraud.

Ne - ja sam upravo namjeravao ubaciti to pitanje...

— Nećemo više govoriti o tomu. Prepustite Girauda njegovim traganjima, a mene mojim zamislama. Čitav se slučaj čini potpuno jasnim - a ipak a ipak, mon ami, nisam zadovoljan! Znate li zašto? Zbog ručne ure koja žuri dva sata. A potom, neke se zanimljive sitnice ne uklapaju. Na primjer, ako je osveta bila motiv ubojstva, zašto nisu Renaulda proboli u snu i to jednostavno obavili?

— Tražili su "tajnu" - podsjetio sam ga.

— Poirot je otpuhnuo zrnice prašine sa svog rukava, s izrazom nezadovoljstva.

— Eh, a gdje je ta "tajna"- Moglo bi se pretpostaviti negdje podalje, jer traže od njega da se odjene. A nalazimo ga umorenog u blizini, gotovo na dohvat kući. Pa onda, čista je slučajnost da oružje poput onog bodeža leži tako prikladno, pri ruci. Zastao je, mršteći se, pa je nastavio: — Zašto sluškinje nisu ništa čule? Jesu li bile drogirane? Je li bilo sudionika i je li se taj suučesnik pobrinuo za to da ulazna vrata budu otvorena? Razmišljam nije li...

Naglo je prekinuo. Stigli smo do staze ispred kuće. Iznedana se okrenuo prema meni.

— Prijatelju moj, iznenadit ću vas - obradovat ću vas! Vaše sam prijekore uzeo k srcu!

Istražit ćemo neke otiske cipela!

— Gdje?

— U onoj tamo desnoj gredici. Monsieur Bex kaže da su to vrtlarovi otisci.

Pogledajmo je li tako. Vidite, upravo se približava s tačkama.

Zaista, neki je postariji muškarac tog trenutka prelazio preko staze s tačkama punim sadnica. Poirot ga je pozvao i on je šepesajući krenuo prema nama, pošto je ostavio tačke.

— Zatražit ćete od njega jednu od čizama da biste je usporedili s otiscima? - upitao sam bez daha. Moje je povjerenje u Poirota ponešto oživjelo. Kako je rekao da su otisci u ovoj desnoj lijehi bili važni, vjerojatno i jesu bili važni.

— Upravo tako - odgovorio je Poirot.

— No neće li on pomisliti kako je to prilično čudno?

— Neće on ništa pomisliti.

Nismo mogli više razgovarati, jer nam je starac prišao. - Trebali ste me, monsieur?

— Da. Vi ste tu već dugo vrtlar, zar ne?

— Dvadeset četiri godine, monsieur...

— A zovete se... ?

— Auguste, monsieur.

— Divio sam se ovim prekrasnim iglicama. Zaista su izvanredne. Jesu li već odavno zasađene?

— Već neko vrijeme. No da bi gredice lijepo izgledale, čovjek mora stalno saditi nove biljke i vaditi ocvale, a osim toga rezati uvele cvjetove.

— Jučer ste posadili nekoliko novih sadnica, zar ne? Ove u sredini, a također i u onoj drugoj lijehi?

— Monsieur ima oštro oko. Traje po jedan dan po prilici da dodu k sebi. Da, noćas sam stavio po deset biljaka u svaku gredicu. Kao što monsieur sigurno zna, biljke se ne smiju saditi dok sunce grije.

— Auguste je bio očaran Poirotovim zanimanjem i pokazivao je sklonost da postane razgovorljiv.

— Ona tamo je prekrasam primjerak - reče Poirot, upirući prstom. - Bih li mogao dobiti sadnicu?

— Naravno, monsieur. - Stari je momak stupio u gredicu i pažljivo je skinuo cjepiku s biljke kojoj se Poirot tako divio.

Poirot je uvelike zahvaljivao, a Auguste se udaljio prema svojim tačkama.

— Vidite? - reče Poirot sa smiješkom, dok se saginjao da promotri udubinu što ju je ostavila vrtlarova okovana čizma. - Bilo je sasvim jednostavno.

— Nisam pomišljao...

— Da će noga ostati u čizmi? Ne koristite dovoljno svoje izvanredne duhovne sposobnosti. Dakle, što kažete na otisak?

Pažljivo sam promotrio lijehu.

— Sve otiske u gredici načinila je ista noga - rekao sam na kraju poslije temeljitog proučavanja.

— Mislite da je tako? Eh bien! Slažem se s vama - dometnuo je Poirot.

Djelovao je potpuno nezainteresirano i kao da je razmišljao o nečemu sasvim drugom.

— U svakom slučaju - primijetio sam - sad će vam jedna daska manje manjkati u glavi.

— Mon Dieu! Kakva uzrečica! Što vam to znači?

— To znači da ćete se sada prestati zanimati za te otiske.

Na moje iznenađenje, Poirot je odriječno kimao glavom.

— Ne, ne, mon ami. Sad sam barem na pravom tragu. Još lutam u mraku, no, kao što sam upravo dao naslutiti monsieuru Bexu, ovi su otisci najvažnija i najzanimljivija pojednost u ovom slučaju! Onaj siromah Giraud - ne bih se iznenadio da ih uopće nije primijetio.

Tog su se trenutka otvorila ulazna vrata i niz stube su sišli Hautet i istražni sudac.

— Ah, monsieur Poirot, krenuli smo vas potražiti - rekao je sudac. - Već je kasno, no volio bih posjetiti madame Daubreuil. Nema dvojbe da će biti vrlo uznemirena zbog smrti monsieura Renauld, pa možda budemo imali sreću dobiti neki podatak od nje.

Tu tajnu koju nije povjerio svojoj supruzi možda je rekao ženi čija ga je ljubav zarobila. Znamo gdje su slabe točke naših Samsona, zar ne?

Šutjeli smo i podijelili se. Poirot je išao s istražnim sucem, a komesar i ja slijedili smo ih na udaljenosti od nekoliko koraka.

— Nema sumnje da je Francoisina priča u osnovi točna - rekao mi je povjerljivim glasom. - Telefonirao sam u središnjicu. Čini se kako je tri puta u posljednjih šest tjedana-a to znači otkako je monsieur Renauld u Merlinvilleu madame Daubreuil polagala velike iznose u gotovini na svoj račun u banci. Svota ukupno iznosi dvije stotine tisuća franaka!

— Moj Bože - rekoh, preračunavajući - to je oko četiri tisuće funta!

— Upravo tako. Da, nema nikakve sumnje da je bio zaljubljen preko ušiju. No ostaje nam vidjeti je li joj povjerio svoju tajnu. Istražni sudac uvelike se nada, no ja ne dijelim njegovo mišljenje.

Za trajanja tog razgovora išli smo niz cestu prema raskrižju na putu gdje su se naša kola bila zaustavila ranije toga poslijepodneva, pa sam odjednom spoznao kako je Vila Marguerite, dom tajanstvene madame Daubreuil, bila ona mala kuća iz koje se pojavila ljepotica.

— Ona već mnoge godine živi ovdje - rekao je komesar pokazujući glavom prema kući.

— Vrlo tiho, vrlo nenapadno. Čini se da nema drugih prijatelja niti rodaka osim poznanika koje je stekla u Merlinvilleu. Nikad ne spominje prošlost, niti svog supruga. Čak se ne zna je li on živ ili mrtav. Okružena je nekom tajnovitošću, shvaćate li?

Kimnuo sam, sa sve većim zanimanjem. - A kći? - ohrabrio sam se.

— Zaista lijepa mlada djevojka - skromna, odana, upravo kakva treba biti. Da se čovjek sažali nad njom, jer iako možda ne zna ništa o svojoj prošlosti - netko tko bi zaprosio njenu ruku radi braka morao bi se neizostavno raspitati, a onda...

Komesar je cinično slegnuo ramenima.

— No to ne bi bila njezina krivnja - uzviknuo sam sa sve većim ogorčenjem.

— Ne. No što ćete? Čovjek je izbirljiv u pogledu ženinih predaka.

Dolazak pred vrata prekinuo me je u daljnjoj raspravi. Hautet je pozvonio. Prošlo je nekoliko minuta dok nismo začuli korake iznutra i dok se vrata nisu otvorila. Na pragu je stajala moja boginja od tog poslijepodneva. Kad nas je ugledala, poblijedjela je i obrazi su joj poprimili mrtvačku bjelinu, a oči su se razrogačile od slutnje. Nije bilo sumnje, bila je uplašena!

— Mademoiselle Daubreuil - rekao je Hautet, skidajući šešir - beskrajno žalimo što vas smetamo, no zakon nalaže, razumijete, zar ne Moje poštovanje vašoj gospodi majci i molba da li bi bila tako dobra da mi posveti koju minutu radi razgovora?

Nekoliko je trenutaka djevojka stajala ukočeno. lijevu je ruku držala sa strane, kao da smiruje iznenadno lupanje srca. No tada se sabrala i rekla tihim glasom: — Idem pogledati. Molim vas, uđite.

Otišla je u sobu na lijevoj strani predvorja i začulo se tiho mrmljanje njezina glasa.

A potom je drugi glas, gotovo jednak po boji, no s nešto tvrdim prizvukom koji je probijao kroz nježnu punoću, izgovorio: — Kako da ne. Zamoli ih neka udu.

U sljedećem trenutku bili smo licem u lice s tajanstvenom madame Daubreuil.

Nije bila ni izdaleka tako visoka kao njezina kći, a raskošne obline njezina stasa posjedovale su svu dražest pune zrelosti. Njezina je kosa, za razliku od kćerine, bila tamna i dijelila se po sredini u stilu Madone. Oči, dijelom skrivene pod teškim vjedama, bile su modre. Iako vrlo dobro očuvana, očito nije više bila mlada, no njezin je šarm bio od one vrste koja ne ovisi o dobi.

— Željeli ste me vidjeti, monsieur? - upitala je.

— Da, madame. - Hautet je brusio grlo. - Istražujem smrt monsieur Renaulda. Čuli ste za to, zar ne?

Kimnula je glavom bez glasa. izraz njezina lica nije se promijenio.

— Došli smo da bismo vas upitali možete li - eh - baciti nešto svjetla na okolnosti koje je okružuju?

— Ja? - Prizvuk iznenadenja bio je izvrstan.

— Da, madame. Imamo razloga da vjerujemo kako ste običavali s večeri posjećivati vilu ubijenoga. Je li tako? B)ijedi damini obrazi

dobili su boju, no ona je ipak odgovorila tiho: — Uskraćujem vam pravo da mi postavljate takvo pitanje...

— Madame, istražujemo umorstvo.

— Pa što onda? Nemam nikakve veze s umorstvom.

— Madame, ovog trenutka mi to i ne tvrdimo. No dobro ste poznavali pokojnika. Je li vam se ikad povjeravao o nekoj opasnosti koja mu je prijetila?

— Nikada.

— Je li ikad spominjao svoj život u Santiagu i bilo koje neprijatelje koje je ondje mogao steći.

— Nije.

— Vi nam, dakle, nimalo ne možete pomoći.

— Bojim se, ne mogu. Zaista ne vidim razloga zašto ste došli k meni. Zar vam njegova supruga ne može reći sve što želite znati - u glasu joj se osjetio siab prizvuk poruge.

— Gospoda Renault rekla nam je sve što je znala. - Ah! - reče madame Daubreuil. - Pitam se...

— Pitate se što, madame? - Ništa.

Istražni ju je sudac promatrao. Znao je da vodi dvoboj i da protivnik nije beznačajan.

— Ustrajete li u tvrdnji kako vam monsieur Renault nije ništa povjerio?

— Zašto mislite da bi mi se povjeravao?

— Zato, madame - rekao je Hautet proračunatom grubošću - što jedan muškarac svojoj ljubavnici govori ono što ne kaže uvijek svojoj ženi.

— Ah - skočila je naprijed. Iz očiju joj le sukljala vatra. - Monsieur, vrijedate me! I to pred mojom kćeri! Ne mogu vam reći ništa. Budite ljubezni i napustite moju kuću!

Nema dvojbe, dama je imala adute u rukama. Vilu Marguerite napustili smo kao hrpa posramljenih balavaca. Sudac je ispod glasa mrmljao ljutite uzvike. Poirot kao da se izgubio u mislima. Iznenada se prenuo iz svog sanjarenja i upitao Hauteta ima li u blizini kakav dobar hotel.

— Na ovoj strani grada jedno je takvo malo mjesto, Hotel des Bains.

Nekoliko stotina metara niz cestu. Bit će vam vrlo prikladan tijekom vaših istraživanja. Pretpostavljam da ćemo se vidjeti u jutro...

— Da, zahvaljujem vam, monsieur Hautet.

Oprostili smo se uz uzajamnu razmjenu uljudnosti, Poirot i ja krenuli smo prema Merlinvilleu, a ostali su se vratili u vilu Genevieve.

— Francuski policijski sustav je doista zavidan - rekao je Poirot, gledajući za njima.

Izvanredne su informacije što ih posjeduju o svačijem životu, sve do najsvakidašnjijih pojedinosti. Iako je ovdje boravio tek nešto više od šest tjedana, savršeno poznaju sklonosti i navade monsieur Renaulta, a u tren oka mogu dobiti informacije o bankovnom računu madame Daubreuil i o svotama koje su u posljednje vrijeme uplaćene!

Nema sumnje, dosije je velika zamisao! No što je to? - Naglo se okrenuo.

Neki je lik bez šešira trčao niz cestu za nama. Bila je to Marthe Daubreuil.

— Oprostite - jedva je dolazila do daha kad nas je sustigla. - Ja... ja ne bih trebala to činiti, znam. Ne smijete reći mojoj majci. No je li istina što ljudi pripovijedaju da je monsieur Renault pozvao detektiva prije nego je umro, i - i da ste to vi?

— Da, mademoiselle - rekao je Poirot nježno. - To je doista točno. No kak ste saznali za to?

— Francoise je to rekla našoj Ameliji - objasnila je Marthe crveneći. Poirot je iskrivio lice.

— Tajnost, to je nemoguće održati u slučaju poput ovog! No nije važno.

Dakle, mademoiselle, što biste željeli saznati?

Djevojka je oklijevala. Kao da je silno željela govoriti, a ipak je bila neodlučna.

Napokon, gotovo šaptom, upitala je:

— Itko - je li itko osumnjičen? Poirot ju je prodorno promatrao. Zatim je odgovorio okolišajući: — Ovog trenutka sumnja lebdi u zraku, mademoiselle.

— Da, to znam - no-itko određen?

— Zašto vas to zanima?

Pitanje kao da je preplašilo djevojku. Odjednom sam se sjetio Poirotovih riječi o njoj ranije tijekom dana. "Djevojka s uplašenim očima."

— Monsieur Renault uvijek je bio ljubazan prema meni - odgovorila je napokon. - Prirodno je da me zanima.

— Ah, vidim - rekao je Poirot. - Dakle, mademoiselle, sumnja se trenutačno nadvila nad dvije osobe.

— Dvije?

Zakleo bih se kako se u njezinu glasu nazirao tračak iznenađenja i olakšanja.

— Njihova nam imena nisu poznata, no pretpostavlja se da su Čileanci iz Santiaga. A sad, mademoiselle, vidite li što proizlazi iz toga što je netko mlad i lijep! Odajem vam profesionalne tajne!

Djevojka se radosno nasmijala i potom mu je, prilično dvosmisleno, zahvalila: — Moram bježati natrag. Mama će me tražiti. Okrenula se i otrčala uz cestu, nalik na suvremenu Atalantu. Zurio sam za njom.

— Mon ami - rekao je Poirot blagim ironičnim glasom - hoćemo li ostati ovdje ukorijenjeni cijelu noć - samo zato što ste vidjeli lijepu mladu ženu-i zato što je u vašoj glavi nastao kovitlac?

Nasmijao sam se i ispričao.

— No ona jest lijepa, Poirot. Svakomu se može oprostiti što mu je poremetila ravnotežu.

Na moje iznenađenje, Poirot je vrlo ozbiljno kimao glavom.

— Ah, mon ami, ne poklanjajte svoje srce Marthi Daubreuil. Ta nije za vas! Poslušajte Tatu Poirota!

— Zašto - prosvjedovao sam glasno - komesar me je uvjeravao da je isto tako dobra kao što je i lijepa! Pravi andeo!

— Neki od najvećih kriminalaca što sam ih poznavao imali su lice andela - primijetio je Poirot vedro. - Deformacija sivih stanica može sasvim lijepo ići pod ruku s licem Madone.

— Poirot - vikao sam, užasnut - valjda ne mislite reći kako sumnjate u nevino dijete poput ovog!

— De-de-del Ne uzbudujte se! Nisam rekao da je sumnjičim. No morate priznati kako je njezino silno zanimanje za slučaj pomalo neobično.

— Ovaj put vidio sam dalje od vas - rekoh. - Ne brine se ona zbog sebe već zbog majke.

— Moj prijatelju - kazao je Poirot - kao i obično, vi ništa ne vidite.

Madame Daubreuil je i tek kako kadra brinuti se o sebi i nije joj potrebna skrb njezine kćeri. Priznajem kako sam vas do sada bio zadirkivao, no ipak ponavljam sve što sam već rekao. Ne uzimajte k srcu tu djevojku. Ona nije za vas! Ja, Hercule Poirot, znam da je tako. Sacrel Kad bih se samo mogao sjetiti gdje sam vidio to lice?

— Čije lice? - pitao sam. - Kćerino?

— Ne. Majčino.

Primjećujući moje iznenadenje, kimnuo je značajno.

— Upravo tako - kao što vam kažem. Bilo je to vrlo davno, još dok sam bio u belgijskoj policiji. Zapravo tu ženu nisam nikad prije vidio, no vidio sam njezinu sliku - i to u vezi s nekim slučajem. Možda umišljam...

— Da?

— Nije isključeno da griješim, no čini mi se da je ubojstvo bilo posrijedil **8. POGLAVUE**

8. Neočekivan susret

Sljedećeg smo jutra na vrijeme bili u vili. Policajac koji je stražario na ulazu sada nas nije zaustavljao. Umjesto toga službeno ljubazno je pozdravio, pa smo prošli prema kući. Sluškinja Leonie upravo je silazila niz stube i činilo se da nema ništa protiv malog razgovora.

Poirot se raspitivao o zdravlju gospode Renault. Leonie je kimala glavom.

— Strašno je uzbudena, sirota gospoda! Ne jede ništa - baš ništa! I blijeda je kao duh. Čovjeku se kida srce kad je vidi. Ah, ja ne bih tako žalila za čovjekom koji me je prevario s drugom ženom!

Poirot je suosjećajno kimao.

— To što kažete potpuno je na mjestu, no što ćete? Srce žene koja voli oprostiti će mnoge uvrede. Ipak, u posljednjih nekoliko mjeseci vjerojatno je među njima bilo čestih uzajamnih okrivljavanja?

Leonie je ponovno odmahivala glavom.

— Nikad, monsieur. Ni jednom nisam čula madame da predbacuje i jednom riječi - ili da prigovara, ikad! Ima narav i ponašanje jednog anđela - potpuno je drukčija od monsieur.

— Monsieur Renault nije imao anđeosku narav?

— Daleko od toga. Kad se on razbjesnio, to je znala cijela kuća. Tog dana kad se svadao s monsieurom Jackom - ma foil vjerojatno ih se moglo čuti i do tržnice, tako su jako vikali!

— Tako - rekao je Poirot. - A kad je izbila ta svada?

— Oh, bilo je to neposredno prije odlaska monsieur Jacka u Pariz. Gotovo je zakasnio na vlak. Izašao je iz knjižnice i zgrabio je torbu koju je ostavio u predvorju. Automobil je bio na popravku i on je morao trčati na kolodvor. Ja sam brisala prašinu u salonu i vidjela sam ga dok je prolazio i lice mu je bilo bijelo - bijelo - s dvije crvene mrlje. Ah, što je bio ljut!

Leonie je iskreno uživala u svojem pripovijedanju. - A ta svada, o čemu je bila?

— Ah, to ne znam - priznala je Leonie. - Istina je da su vikali, no glasovi su im bili tako glasni i oštri, a govorili su tako brzo, da bi ih mogao razumjeti samo netko tko je vrlo dobar u engleskom. A

monsieur, on je bio kao olujni oblak cijeloga dana! Nitko mu nije mogao udovoljiti!

Zvuk vrata koja su se zatvorila pri vrhu stuba prekinuo je Leoninu brbljavost.

— Joj, Françoise me čeka! - uzviknula je, osvještavajući se na krutu zbilju svojih obveza. - Ta stara uvijek psuje. - Trenutak, mademoiselle. Gdje je istražni sudac?

— Svi su otišli pregledati automobil u garaži. Monsieur komesar misli kako je možda bio u upotrebi one noći kad se dogodilo ubojstvo.

— Quel e idee, - promrmljao je Poirot kad se djevojka izgubila.

— Izaći ćete i pridružiti ćete im se?

— Ne, u salonu ću čekati njihov povratak. Ondje je svježije u ovo toplo jutro.

Ovakav spokojan način primanja stvari nije nailazio na moje odobravanje.

— Ako nemate ništa protiv - rekao sam oklijevajući.

— Niti najmanje. Htjeli biste istraživati za vlastiti račun, zar ne?

— Pa, rado bih vidio Girauda, ako se mota negdje ovdje, i saznao što namjerava.

— Ljudski jazavčar - mrmljao je Poirot, dok se zavaljivao u udobni stolac i sklapao oči. - Samo naprijed, moj prijatelju. Au revoir.

Išetao sam kroz glavna vrata. Bilo je zaista toplo. Krenuo sam putom kojim smo išli jučer. Htio sam sam pregledati poprište zločina. No nisam otišao neposredno onamo nego sam skrenuo među grmlje, kako bih na igralište za golf izašao stotinjak metara dalje na desno. Raslinje je ovdje bilo mnogo gušće i poprilično sam se mučio da se probijem. Kad sam napokon izbio na igralište, bilo je to tako silovito i naglo da sam se žestoko zabio u neku mladu damu koja je stajala ledima okrenuta prema zelenilu.

Nimalo neočekivano, prigušeno je kriknula, no i ja sam uskliknuo od čuđenja, jer to je bila moja prijateljica iz vlaka, Pepeljuga!

Iznenadenje je bilo obostrano. - Vi! - viknuli smo istodobno. Mlada se dama snašla prva.

— Tako mi stare tetke! - rekla je. - Što vi radite ovdje? - Ako smo već pri tomu, a zašto ste vi ovdje? - odgovorio sam.

— Kad sam vas posljednji put vidjela, a to je bilo prekjučer, kaskali ste kući kao pravi dobri dečko.

— Kad sam vas posljednji put vidio - rekao sam - kaskali ste kući sa svojom sestrom, poput dobre djevojčice. Usput, kako je vaša sestra? Bio sam nagrađen bljeskom niza bijelih zuba.

— Ljubazno što pitate! Moja je sestra dobro, hvala. - Ovdje je s vama?

— Ostala je u gradu - odgovorila je mangupica dostojanstveno.

— Ne vjerujem da imate sestru - nasmijao sam se. Ako je imate, ime joj je Harris!

— Sjećate li se mojega? - pitala je sa smiješkom.

— Pepeljuga. No sada ćete mi reći pravo ime, zar ne? Odmahivala je glavom promatrajući me zločesto.

— Čak ni to zašto ste ovdje?

— Ah, to! Pretpostavljam kako ste čuli za to da se pripadnici mog zanimanja "odmaraju"?

— U skupim francuskim mjestima za dokolicu?

— Bezobrazno jeftino ako znate kamo treba poći. Promatrao sam je pažljivo.

— Pa ipak, niste namjeravali doći ovamo kad sam vas sreo prije dva dana?

— Svi doživljavamo razočaranja - rekla je gospodica Pepeljuga poučno.

— Eto, rekla sam vam upravo toliko koliko je korisno za vas. Mali dječaci ne bi trebali biti previše znatiželjni. Još mi niste rekli što vi radite ovdje?

— Sjećate li se kad sam vam govorio kako je moj veliki prijatelj detektiv?

— Da?

— A možda ste i čuli za zločin... u vili Genevieve...? Oštro me je promatrala. Disala je duboko i oči su joj se zaokružile.

— Nećete valjda reći.. da radite na tomu?

Kimnuo sam. Nema sumnje da mi je ugled znatno porastao. Osjećaji kojima me je počastila bili su jasno zamjetni. Nekoliko je sljedećih trenutaka samo zurila u mene, bez glasa. Tada je vrlo izražajno kimnula glavom.

— Eh, pa to je poput predstave! Povedite me uokolo. Hoću vidjeti sve užase.

— Kako to mislite?

— Kao što kažem. Bog ga blagoslovio, pa zar vam nisam rekla da ludujem za zločinima?

Već satima njuškam ovdje. Prava je sreća da sam naletjela na vas. Hajde, pokažite mi sve znamenitosti.

— Ehej, slušajte - čekajte malo - ne mogu. To nitko ne smije. Jako su strogi u tom pogledu.

— Niste li vi i vaš prijatelj velike zvijerke? Nisam htio izgubiti svoj ugledni položaj.

— A što će vam to? - pitao sam kolebljivo. - I, zapravo, što hoćete vidjeti?

— Ah, sve! Mjesto gdje se to dogodilo, pa oružje, i tijelo, pa otiske prstiju i slične zanimljivosti. Još nikad nisam bila u prilici zateći se pri umorstvu poput ovog. To ću pamtiti cijeloga života.

Okrenuo sam se s gadenjem. Kakve li su te današnje žene? Djevojčino bolesno oduševljenje izazivalo je mučninu.

— Sjašite sa svog bijelog konja - reča dama iznenada. - I nemojte sebi uobražavati.

Kad su vas pozvali da se pridružite ovomu, jeste li prvo onjušili zrak i rekli kako je to prljav posao i kako se ne želite petljati u to.

— Ne, ali...

— Da ste ovdje na odmoru, ne biste li njuškali uokolo kao i ja. Dakako da biste.

— Ja sam muškarac. Vi ste žena.

— Vi imate predodžbu o ženi kao o osobi koja skače na stolac i vrišti kako je vidjela miša. Sve je to pretpovijesno. No vi ćete me provesti uokolo, zar ne? Znate, moglo bi mi to značiti vrlo mnogo.

— U kojem smislu?

— Ne daju novinarima prići. Mogla bih dobiti glavni zgoditak s nekim novinama.

Nemate pojma kako dobro plaćaju za priču s lica mjesta.

Oklijevao sam. Stavila je svoju nježnu ruku u moju. - Molim – budite dobri.

Predao sam se. Potajno sam znao da ću uživati u ulozi vodiča.

Prvo smo otišli na mjesto gdje je nadeno tijelo. Policajac koji je stražario ondje pozdravio me je s poštovanjem, jer me je poznavao iz videnja, i nije postavljao nikakva pitanja u pogledu moje pratiteljice. Očito je smatrao kako jamčim za nju.

Objasnio sam Pepeljuzi kako je otkriven mrtvac, a ona je pažljivo slušala i povremeno postavljala neko razložno pitanje. Potom smo se uputili prema vili. Produžio sam vrlo oprezno, jer iskreno rečeno, nisam nimalo čeznuo da sretnem nekoga. Poveo sam djevojku uokolo kroz grmlje do stražnje strane kuće, gdje je bilo malo spremište.

Prisjetio sam se kako je sinoć, pošto je zaključao vrata, Bex ostavio ključ kod Marchauda, sergenta de ville, "ako bi zatrebao monsieur Giraudu, dok smo mi gore u kući". Pretpostavljao sam da ga je detektiv Suretea, pošto se poslužio ključem, ponovno vratio Marchaudu. Ostavljajući djevojku izvan vidokruga, u grmlju, ušao sam u kuću. Marchaud je bio na dužnosti pred vratima salona. Iznutra je dopirao glasan žamor.

— Monsieur želi monsieur Hauteta? Unutra je. Ponovno ispituje Françoise.

— Ne - rekao sam užurbano - ne tražim njega. No jako bih rado volio dobiti ključ od one ostave vani, ako to nije suprotno propisima.

— Ali svakako, monsieur. - Izvadio ga je iz džepa. Evo ga. Monsieur Hautet dao je nalog da vam sve što vam je potrebno bude stavljeno na raspoloženje. Samo vas molim ga mi ga vratite kad budete gotovi tamo vani.

— Svakako.

Oblio me je val zadovoljstva kad sam spoznao da sam, barem u Marchaudovim očima, uživao isti stupanj važnosti kao Poirot. Djevojka me je čekala. Bila je oduševljena kad je ugledala ključ u mojim rukama.

— Dakle, dobili ste ga?

— Naravno - rekao sam mrtav hladan. - No ipak, da znate, to što radim potpuno je protupropisno.

— Vi ste veliko zlato i ja to neću zaboraviti. Idemo sada. Ne mogu nas vidjeti iz kuće, zar ne?

— Pričekajte trenutak. - Usporio sam njezino nestrpljivo napredovanje. Neću vas zaustavljati ako doista želite ući. No želite

li? Vidjeli ste grob, i teren, i čuli ste sve pojedinosti slučaja. Zar vam to nije dosta? Ovo će biti jezivo, da znate, i - vrlo neugodno.

Na trenutak me promotrila pogledom kojemu nisam mogao potpuno proniknuti značenje. Zatim se nasmijala. - Ja sam za jezu - rekla je. Krećimo!

Šuteći smo stigli do vrata ostave. Otvorio sam ih i ušli smo. Pošao sam prema tijelu i pažljivo sam povukao plahtu, kao što je to učinio Bex prethodnog popodneva. S djevojčinih usana izvio se tih grčevit šum, na što sam se okrenuo i pogledao je. Sad joj se užas zrcalio na licu i ono vedro dobro raspoloženje potpuno je ugaslo. Nije htjela poslušati moj savjet i sad je bila kažnjena za svoj neposluh. Osjećao sam prema njoj izrazito pomanjkanje milosti. Neka sada ispašta. Polako sam okrenuo mrtvo tijelo.

— Vidite li - rekao sam. - Uboden je u leđa. Glas joj je bio gotovo nečujan.

— Čime?

Pokazao sam glavom prema staklenom vrču. - Onim bodežom.

Djevojka je iznenada klonula i složila se no tlo. Pojurio sam joj u pomoć.

— Onesvijestit ćete se. Izadite. To je bilo previše za vas. - Vode – mrmlijala je. - Brzo vode.

Ostavio sam je i odjurio u kuću. Srećom nikoga od posluge nije bilo blizu, pa sam mogao nezapaženo pribaviti čašu vode i dodati nekoliko kapi konjaka iz džepne bočice. Za nekoliko trenutaka vratio sam se.

Djevojka je ležala kako sam je ostavio, no nekoliko gutljaja vode s vinjakom sjajno ju je oporavilo.

— Izvedite me odavde - ah, brzo, brzo! - jecala je drhteći.

Pridržavajući je rukom, izveo sam je na zrak, a ona je zatvorila vrata za sobom.

Potom je duboko udahnula.

— Sad je već bolje. Oh, kako je bilo strašno! Zašto ste me pustili unutra? Bilo je to tako tipično ženstveno da nisam mogao suspregnuti smiješak.

Potajno nisam bio nesretan što je malaksala. To je dokazivalo kako nije tako bešćutna kao što sam to bio mislio. Napokon, bila je tek

nešto više od djeteta, a njezina je znatiželja bila plod nepromišljenosti.

— Učinio sam sve da vas spriječim, znate i sami - rekoh nježno.

— Pretpostavljam da jeste. Dakle, zbogom.

— Slušajte, ne možete ići samo ovako - sama samcata. Niste u stanju. Zahtijevam da vas otpratim natrag u Merlinville.

— Glupost. Već mi je sasvim dobro.

— Pretpostavimo da se ponovno onesvijestite? Ne, idem s vama.

To je odbijala vrlo energično. Na kraju, ipak sam uspio dobiti dopuštenje da je otpratim do predgrada. Pošli smo istim putem, ponovno prošli pokraj groba i obilaznim putem došli do ceste. Kad smo stigli do isprekidanog niza trgovina, staia je i ispružila ruku.

— Zbogom, i hvala vam što ste me ipak dopratili. - Jeste li sigurni kako vam je dobro?

— Sasvim, hvala. Nadam se kako nećete imati neprilika što ste mi pokazali sve to.

Samouvjerenom sam otklonio i samu pomisao na to. - Dakle, zbogom.

— Au revoir - ispravio sam je. - Ako ostajete ovdje, moramo se ponovno vidjeti.

Uputila mi je smiješak. - Tako je. Onda, au revoir.

— Čekajte trenutak, niste mi rekli svoju adresu.

— Ah, odsjela sam u Hotelu du Phare. Malen je, ali sasvim dobar. Dođite i potražite me sutra.

— Hoću - rekoh, s vjerojatno suvišnim empressementom.

Promatrao sam je dok nije nestala iz vida, a potom sam se okrenuo i vratio u vilu.

Sjetio sam se kako nisam zaključao vrata ostave. Srećom, nitko nije primijetio taj propust, pa pošto sam zakrenuo ključ, izvadio sam ga i vratio ga Marchaudu. I dok sam to činio, iznenada mi je sjevnulo da, iako mi je Pepeljuga dala adresu, još nisam znao njezino ime.

9. Giraud nalazi neke tragove

U salonu sam zatekao istražnog suca kako uporno ispituje starog vrtlara Augustea.

Poirot i komesar, koji su također bili nazočni, pozdravili su me smiješkom, odnosno uljudnim naklonom. Tiho sam se spustio u stolac. Hautet je bio do krajnosti temeljit i ulazio je u potankosti, no nije uspio izmamiti ništa značajno.

Za vrtlarske rukavice Auguste je priznao da su njegove. Nosio ih je kad je radio s određenom vrstom sadnica primula, otrovnima za neke ljude. Nije znao reći kad ih je imao posljednji put. Nisu mu bile nestale. Gdje ih je držao? Nekad ovdje, nekad ondje. Lopata se obično nalazila u malom spremištu za alat. Je li bilo zaključano?

Dakako da je bilo zaključano. Gdje je držao ključ? Parbleau, pa u vratima, naravno.

Nije bilo ničeg vrijednog za ukrasti. A i tko bi očekivao neke bandite ili ubojice?

Tako se nešto nije dogadalo u vrijeme madame la Vicomtesse. Hautet je naznačio da je gotov s njim, pa se stari povukao, gundajući sveudilj. Sjećajući se Poirotova neobjašnjelog ustrajanja na otiscima cipela u iijehama cvijeća, pažljivo sam ga promatrao dok je davao svoj iskaz. Ili nije imao nikakve veze s počinjenim zločinom ili je bio savršen glumac. Iznenada, upravo dok je izlazio kroz vrata, sinula mi je jedna misao.

— Pardon, monsieur Hautet - doviknuo sam - dopuštate li da mu postavim jedno pitanje?

— Dakako, monsieur.

Tako ohrabren, obratio sam se Augusteu.

— Gdje držite svoje čizme?

— Na nogama - mrmljao je. - A gdje drugdje? - A kad idete noću u krevet?

— Ispod kreveta. - A tko ih čisti?

— Nitko. Zašto bi ih se čistilo? Kao da se ja šetam tamo sprijeda pred kućom, kao neki mladić. Nedjeljom nosim nedjeljne cipele, a inače... - Slijegao je ramenima.

Obeshrabreno sam kimao glavom.

— Eh, eh - rekao je istražni sudac - nismo odmakli daleko. Nedvojbeno stojimo sve dok ne dobijemo odgovor brzojavom iz Santiaga. Je li itko vidio Girauda? Taj doista ne zna za pristojnost! Imam vrlo čvrstu namjeru poslati po njega i...

— Nećete morati slati daleko.

Tihi nas je glas iznenadio. Giraud je stajao vani gledajući u sobu kroz otvoreni prozor.

Spretno je skočio unutra i krenuo prema stolu.

— Ovdje sam, vama na službu. Primite moju ispriku što se nisam ranije pojavio.

— Ništa ne smeta, ništa ne smeta! - Istražni sudac bio je prilično zbunjen.

— Svakako, ja sam samo detektiv - nastavio je onaj drugi. - Ne znam ništa o preslušavanjima. Kad bih to činio, bio bih sklon da to ne radim pri otvorenom prozoru. Tko god stoji vani, može lako čuti sve što se kaže. No nije važno.

Hautet se ljutito meškoljio. Očito je bilo da se istražni sudac i detektiv, kojemu je povjeren slučaj, ne ljube prijetrovno. Bili su se sukobili već na samom početku.

Možda se to nije moglo izbjeći. Po Giraudu, svi su istražni suci bili budale, a što se tiče Hauteta, koji je o sebi imao visoko mišljenje, vrijedalo ga je nadmeno ponašanje pariškoga detektiva.

Eh bien, monsieur Giraud - rekao je sudac prilično oštro. - Nema dvojbe da ste vi čudesno iskoristili svoje vrijeme! Pripremili ste nam imena ubojica, zar ne? A također znate i točno mjesto njihova sadašnjeg boravka?

Nepokoleban tom ironijom, Giraud je odgovorio: - Barem znam odakle su došli.

Iz džepa je izvadio dva mala predmeta i stavio ih na stol. Nagrnuli smo oko njih.

Predmeti su bili vrlo obični: opušak cigarete i nerabljeni šibica.

Detektiv se obratio Poirotu.

— Što vidite ovdje? - zapitao je.

Bilo je nečeg gotovo grubog u njegovu glasu. Pocrvenio sam od toga. No Poirot je ostao miran. Slijegao je ramenima.

— Jedan čik i šibicu. - I što vam to govori? Poirot je raširio ruke...

— Ne govori mi - ništa.

— Aho! - rekao je Giraud samozadovoljnim glasom. - Niste proučavali te stvari. Ovo nije obična šibica - barem ne u ovoj zemlji. Cesta je u Južnoj Americi. Srećom, nije zapaljena, inače je ne bih mogao prepoznati. Očito je jedan od njih bacio popušenu cigaretu i zapalio drugu, a pri tomu mu je ispala šibica iz kutije.

— A druga šibica? - upitao je Poirot. - Koja šibica?

— Ona kojom je upalio cigaretu. I tu ste našli? - Ne.

— Možda niste pretražili temeljito...

Na kratko se činilo da će detektiv bijesno planuti, no s naporom se uzdržao.

— Vidim da se volite šaliti, monsieur Poirot. No u svakom slučaju, bilo šibice ili ne bilo, opušak je dovoljan. To je južnoamerička cigareta s ljekovitim papirom od slatkoga korijena.

Poirot se naklonio. Komesar reče: — Cigarete i šibice mogle su pripadati monsieuru Renauldu. Sjećate se, tek su dvije godine prošle on njegova povratka iz Južne Amerike.

— Ne - odgovorio je detektiv samosvijesno. - Već sam pretražio stvari monsieura Renaulda. Cigarete koje je pušio i šibice kojima se koristio, potpuno su drukčije.

— Ne držite li neobičnim - dodao je Poirot - da ti stranci dolaze bez oružja, bez rukavica, bez lopate i da im se sve te stvari tako prikladno nalaze pri ruci?

Giraud se smješкао prilično nadmoćno.

— Nedvojbeno je čudnol Doista, bez teorije koju zastupam, ništa se ne bi moglo objasniti.

— Aha! - reče Hautet. - Suučesnik u kući!

— Ili izvan nje - nastavio je Giraud osebujnim smiješkom.

— No netko ih je morao pustiti unutra. Ne možemo pretpostaviti da su, slijedom neke nevideno sretne okolnosti, našli vrata otvorena za njih, da se ušetaju?

— Vrata su bila otvorena za njih; no mogla su isto tako biti otvorena izvana - a uradio je to netko tko je posjedovao ključ.

— No tko je posjedovao ključ? Giraud je slijegao ramenima.

— Što se toga tiče, nitko tko ga posjeduje neće priznati tu činjenicu, ako to ikako može izbjeći. No nekoliko ga je ljudi moglo imati. Na primjer, monsieur Jack Renauld, sin. Istina je da je on na putu u

Južnu Ameriku, no mogao je izgubiti ključ, ili mu ga je netko mogao ukrasti. Zatim, tu je vrtlar - on je ovdje već mnogo godina.

Neka od mladih služavki mogla bi imati ljubavnika. Lako je uzeti otisak ključa i napraviti novi.

Mogućnosti je mnogo. Još je jedna osoba koja bi, po mom sudu, vrlo vjerojatno mogla posjedovati ključ.

— Tko je to?

— Madame Daubreuil - kazao je detektiv.

— Eh, ehl - primijetio je sudac. - Dakle i vi ste čuli za to, zar ne?

— Sve ja čujem - nije se Giraud dao smesti.

— Zakleo bih se da jedno ipak niste čuli - reče Hautet, razdragan što može pokazati više znanja, pa je bez mnogo okolišanja ispriповijedao zgodu o tajanstvenom posjetu u noći što je prethodila. Takoder se dotakao čeka ispostavljenog na ime "Duveen", i napokon je pružio Giraudu list s potpisom "Bella".

— Sve je to vrlo zanimljivo. No to ne utječe na moju teoriju.

— A vaša je teorija?

— Ovog trenutka radije bih je prešutio. Ne zaboravite, tek sam na početku istraživanja.

— Recite mi jedno, monsieur Giraud - oglasio se Poirot iznenada. – Vaša teorija pretpostavlja da je netko otvorio vrata. No ne objašnjava zašto su ostavljena otvorena. Ne bi li bilo sasvim prirodno da su ih zatvorili za sobom? Da je sergent de ville slučajno svratio do kuće, kao što je običavao kako bi vidio je li sve u redu, mogli su biti otkriveni i gotovo odmah uhvaćeni.

— Pihl Zaboravili su. Čisti previd, uvjeravam vas.

Na moje golemo iznenadenje, Poirot je izrekao iste riječi koje je sinoć uputio Bexu: — Ne slažem se s vama. Otvorena vrata posljedak su namjere ili potrebe, i svaka teorija koja ne prihvaća tu činjenicu, osudena je na poraz.

Svi smo prilično zapanjeno slušali malog gospodina. Bio sam uvjeren u to kako je iznudeno priznaje o neznanju. u pogledu glavice šibice bilo smišljeno za to da 6i ga ponizilo, no on je ponovno nastupao samouvjereno kao uvijek, držeći lekciju Giraudu bez imalo okolišanja.

Detektiv je frkao brkove, pogledajući mog prijatelja kao da ga kani zadirkivati.

— Ne slažete se sa mnom, ha? Dakle, što vam to osobito pada u oči u ovom slučaju?

Dajte da čujemo vaše mišljenje.

— Jedna mi se pojedinost čini osobito značajnom. Recite mi, monsieur Giraud, ne čini li vam se nešto poznatim u ovom slučaju? Nema li ničega što bi vas podsjećalo na nešto?

— Poznato? Podsjećalo me? Ne mogu reći ovako na prečac. No ipak mislim da nema ničega.

— Griješite - rekao je Poirot mirno. - Već je prije počinjen gotovo potpuno istovjetan zločin.

— Kad? I gdje?

— Ah, toga se, na žalost, ovog trenutka ne mogu sjetiti, no ispraviti ću to.

Nadao sam se da ćete mi vi moći pomoći.

Giraud je sumnjičavo frktao.

— Bilo je mnogo slučajeva s maskiranim ljudima. Ne mogu pamtititi sve pojedinosti svakog od njih. Svi zločini pomalo podsjećaju jedan na drugi.

— Postoji nešto što se naziva osobnom crtom. - Poirot je odjednom zauzeo stav predavača i skupno nam se obratio. - Govorim vam o psihologiji zločina. Monsieur Giraud zna vrlo dobro da svaki kriminalac postupa po individualnoj metodi i da policija kad je pozvana istražiti neki slučaj, recimo provalu, može često pronicavo naslutiti tko je počinitelj, ustanovljavajući postupak koji je primijenjen. (Japp bi vam rekao to isto, Hastings.) Čovjek je nemaštovita životinja. Neizvoran je kad postupa u okvirima zakona u svom svakidašnjem uzornom životu, a jednako je neizvoran kad krši zakon. Engleski ubojica koji se nekoliko svojih žena u nizu riješio tako da ih je utopio u kadi za kupanje, znakovit je slučaj. Da je mijenjao metode, mogao je do dana današnjega ostati neotkriven. No on se pokoravao općem diktatu ljudske prirode, vjerujući kako će uspjeti ono što je već jednom uspjelo, pa je tako platio cijenu svojeg nedostatka izvornosti.

— A što je pouka iz svega ovoga? - podrugivao se Giraud.

— Ako imate dva zločina koji su potpuno isti po zamisli i izvedbi, tada ćete iza oba naći isti mozak. Ja tražim taj um, monsieur Giraud, i naći ću ga. Ovdje imamo pravi trag - psihološki trag. Možda znate

sve o cigaretama i glavicama šibica, monsieur Giraud, no ja, Hercule Poirot, poznajem ljudski um.

Na Girauda sve to nije ostavilo nikakav dojam.

— Za vaše dobro - nastavio je Poirot - upozorit ću vas na jednu činjenicu koja vam možda nije stavljena na znanje. Ručni sat madame Renauld do dana koji je slijedio tragediji otišao je naprijed dva sata.

Giraud je zurio.

— Možda mu je bilo svojstveno da žuri. - Da budem iskren, rekli su mi da je tako. - Pa kad je tako, to je u redu.

— Ipak, dva sata je mnogo vremena - tiho je rekao Poirot. - A zatim, tu su ti otisci stopala u cvijetnoj lijehi. Kimnuo je glavom prema otvorenom prozoru. Giraud je u dva hitra koraka dosegao prozor i pogledao van. - Ali ne vidim otiske?

— Ne - primijetio je Poirot i poredao malu hrpu knjiga na stolu. — Nema ih.

Na nekoliko trenutaka Giraudovo se lice zatamnilo od gotovo ubojitog bijesa. U dva je koraka prišao svom mučitelju, no u tom su se trenutku otvorila vrata salona i Marchaud je najavio: — Monsieur Stonor, tajnik, upravo se vratio iz Engleske. Može li ući?

10. Gabriel Stonor

Čovjek koji je ušao bio je naočita osoba. Vrlo visok, dobro građen, atletskog stasa i suncem opaljena lica i vrata, napadno se isticao ucijelom skupu. Čak je i Giraud djelovao malokrvno pokraj njega. Kadsam ga poslije bolje upoznao, shvatio sam kako je Gabriel Stonor izuzetna ličnost.

Rođenjem Englez, potucao se po cijelom svijetu. Lovio je krupnu divljač u Africi, putovao Korejom, imao ranč u Kaliforniji i trgovao na otocima južnih mora. Njegovo nepogrešivo oko zaustavilo se na Hautetu.

— Istražni sudac u ovom slučaju? Čast mi je upoznati vas, gospodine. Ovo je užasna stvar. Kako je gospoda Renault? Podnosi li sve ovo razmjerno dobro? Vjerojatno je to bio strašan udarac za nju.

— Grozno, grozno - govorio je Hautet. - Dopustite, predstaviti ću vam našeg policijskog komesara monsieur Bexa, monsieur Girauda iz Surete. Ovaj je gospodin monsieur Hercule Poirot. Gospodin Renault je poslao po njega, no stigao je previše kasno da bi mogao učiniti išta kakobi odvratio tragediju. Prijatelj monsieur Poirota, satnik Hastings.

Stonor je promatrao Poirota sa znatnim zanimanjem. - Poslao je po vas, tako dakle?

— Znači li to da niste znali kako monsieur Renault razmišlja o tomu da pozove detektiva? - ubacio se primjedbom Bex .

— Ne, nisam znao. No to me nimalo ne iznenaduje.

— Zašto?

— Zato što je stari bio nepredvidljiv. Ne znam što je bilo po srijedi. Nije mi se povjeravao. Nismo bili tako prisni. No nepredvidljiv, to je bio - i to temeljito.

— Hm! - zaključio je Hautet. - No nemate svojeg suda o događaju?

— Tako sam vam rekao, gospodine.- Oprostite, monsieur Stonor, no moramo obaviti neke formalnosti. Vaše ime?

— Gabriel Stonor.

— Kad ste postali tajnik monsieur Renaulta?

— Prije dvije godine, otprilike, kad je prvi put stigao iz Južne Amerike. Sreo sam ga posredstvom zajedničkog prijatelja, a on mi je ponudio posao. Bio je neobičan, no dobar šef, također.

— Je li vam mnogo govorio o svom životu u Južnoj Americi?

— Da, poprilično.

— Zna li je li ikad bio u Santiagu?

— Nekoliko puta, rekao bih.

— Nije nikada spominjao neki naročit događaj koji bi se ondje zbio – i šta što bi moglo izazvati neku osvetu?

— Nikad.

— Je li ikad govorio o nekoj tajni za koju je saznao za vrijeme boravka ondje?

— Nije, koliko se sjećam. No unatoč svemu, bilo je nečeg tajanstvenog oko njega. Na primjer, nisam ga nikad čuo da govori o svom dječastvu, ili o bilo kojem događaju koji bi prethodio njegovu dolasku u Južnu Ameriku. Rođenjem je bio kanadski Francuz, čini mi se, no nikad ga nisam čuo da govori o svom životu u Kanadi. Kad mu se tako htjelo, mogao se zaklopiti poput školjke.

— Dakle, koliko vi znate, nije imao neprijatelja i ne možete nam dati nikakav trag prema nekoj tajni, radi čijeg bi otkrivanja mogao biti umoren?

— Upravo tako.

— Monsieur Stonor, jeste li ikad čuli za ime Duveen, u vezi s monsieurom Renauldom?

— Duveen, Duveen - zamišljeno je ponavljao ime. Ne sjećam se jesam li ga čuo. Pa ipak mi se čini poznato.

— Zna li neku damu, prijateljicu monsieur Renaulda, čije je krsno ime Bella?

Stonor je ponovno odricao glavom.- Bella Duveen? To bi bilo puno ime? Čudno.

Siguran sam da mi je poznato. No ovog trenutka ne mogu se sjetiti s čim u vezi.

Istražni je sudac zakašljucio.- Shvaćate, monsieur Stonor - slučaj je ovakav. Ne može biti ograda. Mogli biste, možda, kroz osjećaj obzira prema madame Renauld – za koju, razabirem, gajite veliko poštovanje i odanost - mogli biste - zapravo! - govorio je Hautet i sve

se više zapetljivao u svojoj rečenici ne smije biti uopće nikavih okolišanja.

Stonor ga je začudeno promatrao, dok mu se u očima budio sjaj shvaćanja.

— Ne razumijem vas potpuno - izgovorio je pažljivo.

— Kakve to ima veze s gospodom Renault? Izvanredno poštujem i cijenim tu gospodu; ona je vrlo divna i izuzetna ličnost, no ne shvaćam baš potpuno kako bi moji obziri ili bilo što drugo mogli utjecati na nju.

— Ne bi li, kad bi se ispostavilo da je ta Bella Duveen bila više od puke prijateljice njezina supruga?

— Ah! - rekao je Stonor. - Sad sam vas razumio. No kladim se u posljednji dolar da nemate pravo. Stari ne bi ni pogledao neku suknu. Obožavao je svoju ženu. Oni su bili najodaniji par što ga znam. Hautet je lagano kimao glavom.

— Monsieur Stonor, imamo nepobitan dokaz - ljubavno pismo što ga je ta Bella napisala monsieur Renaultu, optužujući ga da je napušta. Nadalje, imamo dodatne dokaze da je uvrijeme svoje smrti ljubakao s jednom Francuskinjom, nekom madame Daubreuil, koja je iznajmila susjednu vilu. Tajnikove su se oči skupile.

— Polako, gospodine. Optužili ste pogrešnu osobu. Poznao sam Paula Renaulta. To što govorite potpuno je nemoguće. Mora postojati neko drugo objašnjenje. Istražni je sudac slijegao ramenima.- Kakvo bi drugo objašnjenje moglo biti?

— Što vas navodi na to da vjerujete kako je posrijedi ljubavna veza?

— Madame Daubreuil ga je običavala posjećivati ovdje nekih večeri. Također, pošto je monsieur Renault došao u vilu Genevieve, madame Daubreuil uplatila je u banci velike svote novca u gotovom. Svota odgovara ukupnom iznosu od četiri tisuće funti u vašem engleskom novcu.

— Rekao bih da je to točno - primijetio je Stonor poluglasno.

— Prenio sam mu te svote u novčanicama na njegov zahtjev. No to nije bila ljubavnaveza.

— Što je drugo moglo biti?

— Ucjena - rekao je Stonor oštro, pljesnuvši dlanom o stol. - Eto što je bilo.

— Ah! - prenuo se sudac, unatoč vlastitu mišljenju.

— Ucjena - ponovio je Stonor. - Staroga su muzli - i to obilno. Četiri tisuće u nekoliko mjeseci.

Uh! Rekoh vam da se nešto tajanstveno mota oko Renaulda. Očito je ova madame Daubreuil znala dosta toga, pa ga je mogla pritisnuti.

— To je moguće - glasno se uzbuđivao komesar. Očito je moguće.

— Moguće? - žestio se Stonor. - To je sigurno. Recite mi, jeste li pitali gospođu Renauld o toj vašoj psini s ljubavnom vezom?

— Ne, monsieur. Nismo joj željeli pričiniti ikakve tjeskobe, ako se to samo moglo izbjeći.

— Tjeskobe? Eh, nasmijala bi vam se u lice. Kažem vam, ona i Renauldbili su par kakav se nalazi jedan u stotini.

— Ah, to me podsjeća na nešto drugo - rekao je Hautet.

— Je li vam monsieur Renauld povjerio išta u glede njegove oporuke?

— Znam sve o njoj - odnio sam je odvjetnicima u njegovo ime čim ju jesastavio. Mogu vam dati ime njegovih pravnih zastupnika ako je želite vidjeti. Imaju je ondje.

Sasvim je jednostavna. Pola njegovoj supruzi dokje živa, a druga polovica njegovu sinu. Nekoliko darovnica. Koliko se sjećam, meni je ostavio tisuću.

— Kad je bila sastavljena ta oporuka?

— Oh, prije godinu i pol.- Bi li vas jako iznenadilo, monsieur Stonor, kad biste čuli kako je monsieur Renauld načinio novu oporuku, prije manje od dva tjedna?

Stonor se očito jako iznenadio.- Nisam imao pojma o tomu. Kakva je?

— Sav svoj golemi imetak bez ograničenja ostavio je svojoj supruzi. Nema spomena o njegovu sinu.

Stonor je dao oduška oduljim zviždukom.- Rekao bih kako je to prilično gadno za momka. Njegova ga majka, dakako, obožava, no cijelom svijetu to izgeda kao pomanjkanje povjerenja s očeve strane. Bit će to prilično bolan udarac njegovu ponosu. No sve to dokazuje to što sam vam rekao, da su Renauld i njegova žena bili u vrlo dobrim odnosima.

— Točno tako, točno tako - rekao je Hautet. - Možda ćemo morati preinačiti svoje sudove u nekim pojedinostima. Brzojavili smo,

naravno, u Santiago i svaki trenutak očekujemo odgovor odande. Vrlo je vjerojatno da će sve biti potpuno jasno i objašnjeno. S druge strane, ako je vaša pomisao o ucjeni točna, madame Daubreuil morala bi biti kadra dati nam vrlo vrijedne informacije.

Poirot je ubacio primjedbu:- Monsieur Stonor, onaj engleski vozač, Masters, je li dugo bio u službi monsieur Renaulta?

— Dulje od godinu dana.

— Imate li pojma je li ikad bio u Južnoj Americi?

— Pouzdano znam da nije. Prije dolaska Renaultu mnogo je godina biokod nekih ljudi u Gloucestershireu, koje vrlo dobro poznajem.

— Zapravo, možete jamčiti za njega da je izvan svake sumnje?

— Potpuno. Poirot je izgledao pomalo neraspoložen.

U međuvremenu sudac je pozvao Marchauda.- Moji izrazi poštovanja madame Renault i poručite joj kako bih rado razgovarao s njom nekoliko trenutaka. Zamolite je neka se ne trudi. Posjetit ću je gore.

Marchaud je pozdravio i izgubio se.Čekali smo nekoliko trenutaka, i tada, na naše iznenađenje, vrata su se otvorila i gospoda Renault, mrtvački blijeda u dubokoj crnini, ušla je usobu. Hautet je donio stolac i izrazio znatno negodovanje, a ona mu je zahvalila smiješeći se.

Stonor je njezinu ruku držao u svojoj so čiglednom simpatijom. Nije mogao naći riječi.

Gospoda Renault obratila se Hautetu.-Zeljeli ste me nešto pitati?

— S vašim dopuštenjem, madame. Saznao sam da je vaš suprug rođenjem kanadski Francuz. Možete li mi reći štogod o njegovoj mladosti ili odrastanju? Odriječno je kimala glavom.

— Moj je suprug uvijek bio vrlo suzdržan o sebi, monsieur. Dolazio je sasjeverozapada, koliko znam, no pretpostavljam da je imao nesretno djetinjstvo, jer nikad nije želio govoriti o tom dobu. Svoj smo život živjeli isključivo u sadašnjosti i budućnosti.

— Je li bilo ičega tajanstvenog u njegovu ranom životu? Gospoda Renault slabačko se nasmijala i odrekla glavom.

— Ničeg tako romantičnog, sigurna sam u to, monsieur. Hautet setakoder smiješio.

— Doista si ne smijemo dopustiti da postanemo melodramatični. No još je nešto...

Oklijevao je. Stonor je žestoko upao:

— Po glavi im se mota nemoguća pomisao, gospodo Renauld. Oni, naime, zamišljaju da je monsieur Renauld održavao ljubavnu vezu s madame Daubreuil koja, čini se, živi u susjedstvu. Rumenilo se pojačalo na obrazima gospode Renauld. Naglo je uzdigla glavu, zagrizla u usne, dok joj se lice trzalo. Stonor ju je iznenadeno promatrao, no Bex se nagnuo naprijed i rekao dobrohotno: — Žalimo što smo vam zadali bol, madame, no imate li ikakva razloga da povjerujete kako je madame Daubreuil bila ljubavnica vašeg muža?

S bolnim jecajem gospoda Renauld zaronila je lice u dlanove. Ramena su joj se grčevito tresla. Napokon je podigla glavu i rekla smoždeno: — Mogla je biti. Nikad, u cijelom svom životu, nisam vidio ništa što bi se moglo usporediti s potpunim iznenadenjem na Stonorovu licu. Bio je potpunozapanjen.

11. Jack Renault

— Ne bih mogao reći kako bi se razgovor dalje razvijao, jer tog su se trenutka naglo i s trijeskom otvorila vrata i neki je visoki mladi muškarac ušao u sobu. U jednom trenu imao sam zastrašujući dojam da se mrtvac vratio među žive. Zatim sam shvatio kako ta crna glava nije ni načeta sivim vlasima ida je, istini za volju, neki dječak upao među nas bez imalo formalnosti.

Krenuo je ravno prema gospodi Renault, toliko naglo da se uopće nije osvrnuo na nazočnost ostalih.

— Majko!

— Jack! - glasnim ga je uzvikom prihvatila u naručje.

— Najdraži moj! Ali kako to da si ovdje? Trebao si prije dva dana otploviti na "Anzori" iz Cherbourga?

— A tada, iznenada osviještena o postojanju ostalih, okrenula se dostojanstveno: - Moj sin, messieurs.

— Aha! - rekao je Hautet, prihvaćajući naklon mladog čovjeka.- Dakle, niste otputovali "Anzorom"?

— Ne, monsieur. Kao što sam namjeravao objasniti, "Anzora" je bila zadržana dvadeset četiri sata zbog kvara na stroju. Trebao sam otploviti sinoć, umjesto prethodne večeri, no kako sam slučajno kupio večernje novine, vidio sam u njima izvještaj o... užasnoj tragediji koja nas je zadesila. - Glas ga je izdao, a oči su mu se napunile suzama.

— Moj sirotiotac... moj siroti, siroti otac. Promatrajući ga kao da je lik iz snova, gospoda Renault je ponavljala: — I tako nisi otputovao? - Potom je, kretnjom neizmjerne klonulosti, promrmrljala, gotovo za sebe: - Napokon, nije važno... sada.

— Sjednite, monsieur Renault, molim vas - rekao je Hautet, pokazujućina stolac.

— Moja duboka sućut. Vjerojatno je strašan udarac bilo saznati novosti tako kako se to vama dogodilo. No istodobno, vrlo je sretna okolnost da ste bili spriječeni otputovati. Pun sam nade kako ćete nam moći predočiti spoznaje koje su nam nužne da bismo raščistili tu zagonetku.

— Vama sam na raspoloženju, monsieur. Pitajte što god želite.

— Za početak, rečeno mi je kako ste ovo putovanje poduzeli na zahtjev svog oca?

— Tako je, monsieur. Dobio sam brzojav kojim mi je naloženo da bez odgadanja produžim u Buenos Aires, a odatle preko Anda u Valparaiso i potom dalje u Santiago.

— Ah! A svrha tog putovanja?

— Nemam pojma._

Što?

— Ne. Gledajte, ovdje je brzojav. Sudac ga je pogledao i pročitao na glas: "Proslijedi smjesta Cherbourg ukrcaj Anzoru odlazeću večeras Buenos Aires. Krajnje odredište Santiago. Daljnje upute čekat ćete Buenos Aires. Nemoj izjaloviti. Put od najveće važnosti. RENAULD."

— Zar nije bilo prethodnog dopisivanja s tim u svezi?

Jack Renauldodriječno je kimao.- To je jedina obavijest. Znao sam, dakako, da je moj otac, pošto je takodugo živio ondje, nužno imao mnoge veze u Južnoj Americi.

No nikad nije dao ni naslutiti da bi me mogao poslati onamo.

— Vi ste jamačno prilično vremena proveli u Južnoj Americi, gospodine Renault?

— Bio sam ondje kao dijete. No školovao sam se u Engleskoj i većinu praznika proveo sam u toj zemlji, tako da o Južnoj Americi znam manje nego što bi se moglo pretpostaviti. Vidite, kad je izbio rat, bilo mi je sedamnaest.

— Služili ste u engleskom zrakoplovstvu, zar ne?

— Da, monsieur. Hautet je kimnuo glavim i nastavio je ispitivati već dobro znanim slijedom. Odgovarajući, Jack Renault odlučno je izjavio kako ne zna ništa o može bitnim neprijateljstvima koje je njegov otac izazvao u gradu Santiagu ili bilo gdje drugdje u Južnoj Americi, da u posljednje vrijeme nije primijetio nikakve promjene u očevu ponašanju i da ga nikad niječuo da spominje neku tajnu. Slanje u Južnu Ameriku držao je povezanim s nekim poslovnim zadacima.

Dok je Hautet zastao na nekoliko trenutaka, upao je tihi Giraudov glas: — Volio bih postaviti nekoliko pitanja, monsieur le juge.

— Svakako, monsieur Giraud, kako god želite - rekao je sudac hladno.

Giraud je privukao stolac bliže stolu.-Jeste li bili u dobrim odnosima s ocem, monsieur Renauld?

— Dakako, jesam - odgovorio je mladić nabusito.

— To odlučno tvrdite?

— Da.

— Nije bilo malih razilaženja, ha?

Jack je slijegao ramenima. - Svi mi ponekad možemo imati razlike u mišljenjima.

— Tako je, tako je. No ako bi itko tvrdio kako ste se žestoko prepirali s ocem uoči odlaska u Pariz, tada bi ta osoba, bez sumnje, lagala? Nisam se mogao ne diviti Giraudovoj domišljatosti. Njegovo hvastanje"ja sve znam" nije bilo puko razmetanje.

Jacka Renaulda pitanje je očito uzrujalo.

— Mi.. mi smo se porječkali - priznao je.

— Ah, porječkali ste se! Jeste li pritom izrekli rečenicu: "Kad budeš mrtav, moći ću raditi što hoću!"

— Možda sam rekao - mrmljao je drugi. - Ne znam.

— Odgovarajući na to, je li vaš otac rekao: "Ali ja još nisam mrtav!""? Na što ste vi odgovorili:"Barem da jesi!"

Dječak nije odgovorio ništa. Rukama je uzrujano premetao stvari nastolu pred sobom.

— Moram zahtijevati odgovor, molim vas, monsieur Renauld - rekao je Giraud oštro. Ljutitim uzvikom mladić je srušio na pod jedan teški nož za papir.

— A je li to važno? Kad ionako znate. Da, svadao sam se s ocem. Rekao bih kako sam vjerojatno izrekao sve ono - bio sam tako ljut da se i ne sjećam što sam sve kazao!

Bio sam bijesan - gotovo da bih ga bio mogao ubiti tog trenutka - eto, iskoristite to kako najbolje znate!

— Opustio se ustolcu, obliven rumenilom i prkosan. Giraud se smiješio, pa povlačeći stolac unatrag, rekao: — To je sve. Bez sumnje, željeli biste nastaviti ispitivati, monsieur Hautet.

— Ah, da, zaista - rekao je Hautet. - A oko čega ste se to svadali?

— To odbijam otkriti. Hautet se uspravio u stolcu.

— Monsieur Renault, nije dopušteno poigravati se sa zakonom! - grmio je. - Što je bio predmet svađe? Mladi je Renault ostao nijem, mračnog i tmurnog dječakog lica.

Noprogovorio je drugi jedan glas, staložen i miran, glas Herculea Poirota: — Ja ću vas obavijestiti, ako tako želite, monsieur.

— Vi znate?

— Pouzdano znam. Predmet prepirke bila je mademoiselle Marthe Daubreuil. Renault je poskočio i okrenuo se, iznenaden. Istražni se sudac nagnuo naprijed.

— Je li to točno, monsieur? Jack Renault pognuo je glavu.

— Da - priznao je. - Volim mademoiselle Daubreuil i želim se vjenčati snjom. Kad sam oca izvijestio o tomu, on je odmah zapao u bjesomučnu srdžbu. Naravno, nisam mogao podnositi da se vrieda djevojka koju volim, pa sam se i ja raspalio.

Hautet je pogledao prema gospodi Renault. - Znali ste za ovu.. naklonost, madame?

— Bojala sam se da je tako - odgovorila je jednostavno.

— Majko - zavapio je dječak. - Ti također! Marthe je tako dobra, koliko je i lijepa.

Što li to možeš imati protiv nje?

— Nemam uopće ništa protiv mademoiselle Daubreuil. No više bih voljela kad bi se oženio Engleskinjom, ili ako mora biti Francuskinja, tada nekom čija majka nema dvojbene pretke!

U njezinu glasu jasno se odražavala mržnja prema starijoj ženi, pa sam mogao vrlo dobro pojmiti kako je morao biti gorak udarac to što jenjezin jedini sin pokazivao znake zaljubljenosti u suparničinu kćer. Gospoda je Renault nastavila, obraćajući se istražnom sucu: — Možda sam trebala razgovarati o tomu sa suprugom, no nadala sam se kako će to biti samo očijukanje dječaka i djevojčice koje će se ugasiti toprije što ga manje primjećujemo. Sada predbacujem sebi tu šutnju, nomoj je suprug djelovao tako uznemireno i zabrinuto, toliko različito odnormalnog ponašanja, da sam se ponajviše brinula oko toga da mu nenanosim dodatne brige. Hautet je kimnuo.

— Kad ste obavijestili oca o svojim namjerama prema mademoiselle Daubreuil - sažeo je pitanje - on se iznenadio?

— Bio je neopisivo zapanjen. Potom mi je bespogovorno naložio da izbijem svaku takvu pomisao iz glave. Nikad ne bi dao pristanak na

taj brak. Ojađen, zahtijevao sam da mi kaže što ima protiv mademoiselle Daubreuil. Na to mi nije mogao dati zadovoljavajući odgovor, već je podcjenjivački govorio o tajanstvenim okolnostima koje su okruživale živote majke i kćeri. Odgovorio sam kako se ženim Marthom, a ne njezinim precima, no on se izderao na mene kako ni pod kojim uvjetom neće više razgovarati o tomu. Sve se odmah mora prekinuti. Nepravедnost i oholost pri svemu tomu razbjesnili su me - pogotovu tošto je on sam pokazivao sklonost da bez osobitog razloga bude pažljiv prema Daubreuilovima i što je uvijek predlagao da ih pozovemo u kuću. Izgubio sam glavu i ozbiljno smo se posvadali. Otac me je podsjetio kako potpuno ovisim o njemu, pa sam - vjerojatno odgovarajući mu nato izgovorio primjedbu o tomu da ću poslije njegove smrti moći raditi što hoću...

Poirot je upao kratkim pitanjem: - Znali ste za odredbe oporuke vašeg oca?

— Znao sam da je pola imetka ostavio meni, a ostalo na upravljanje mojoj majci, što bih naslijedio poslije njezine smrti - odgovorio je mladić.

— Nastavite svoju priču - pozvao ga je sudac.

— Poslije toga urlali smo jedan na drugoga puni mržnje, sve dok nisam shvatio kako bih mogao propustiti vlak za Pariz. Još zažaren od ljutnje morao sam juriti na kolodvor.

No kad sam već bio daleko, ohladio sam se. Pisao sam Marthi i rekao što se dogodilo, a njezin me je odgovor još više umirio. Naglasila je kako samo moramo biti postojani i da će svako protivljenje s vremenom popustiti. Naši uzajamni osjećaji moraju proći kušnju i dokazati se, pa kad moji roditelji uvide kako u meni nije posrijedi prolazna sklonost, nedvojbeno će popustiti. Dakako, nisam joj izložio glavni očevo prigovor našoj vezi. Ubrzo sam uvidio kako žestinom neću pridonijeti uspjehu svog cilja.

— Da predemo na drugu temu: je li vam poznato ime Duveen, monsieur Renault?

— Duveen? - rekao je Jack. - Duveen?

— Nagnuo se naprijed i polako pokupio nož za papir što ga je srušio sa stola. Dok je podizao glavu, očima je uhvatio Giraudov ispitivački pogled. - Duveen? Ne, ne mogu reći da mi je poznato.

— Biste li pročitali ovo pismo, monsieur Renault? I rekli mi imate li pojma tko bi mogla biti osoba koja ga je naslovila na vašeg oca?

Jack Renault uzeo je list i pročitao ga, pri čemu ga je počelo oblijevati rumenilo.

— Upućeno mojemu ocu? - Iz njegova se glasa razabirala uzbuđenost i srditost.

— Da. Našli smo ga u džepu njegova ogrtača.

— Je li... - Oklijevao je, pogledajući djelićem oka prema majci: Sudac je shvatio.

— Zasad - još ne. Možete li nam dati neki trag u glede autora pisma?

— Nemam ni najmanjeg pojma tko ga je pisao. Hautet je uzdahnuo.

— Vrlo tajanstven slučaj. Ah, neka, mislim da pismo možemo sasvim zanemariti. Da vidimo, gdje smo sada?

Dakle, oružje. Bojim se da bi to mogli biti bolno za vas, monsieur Renault. Ako sam dobro shvatio, to je vaš dar vašoj majci. Vrlo tužno - vrlo uznemirujuće... Jack Renault nagnuo se naprijed. Njegovo lice, koje se žarilo za vrijeme čitanja pisma, bilo je mrtvački blijedo.

— Hoćete reći.. moj je otac ubijen nožem za papir načinjenim od dijela zrakoplova?

Pa to nije mogućel Tako malim predmetom!

— Na žalost, monsieur Renault, potpuno je istinito! Idealno malo oružje, bojim se.

Oštro i lako za rukovanje.

— Gdje je? Mogu li ga vidjeti? Je li još... u tije!u?

— Oh, ne, uklonjen je. Voljeli biste ga vidjeti? Kako biste se uvjerali da je to taj bodež? To ne bi bilo loše; zapravo, iako ga je madame već prepoznala. Ipak... monsieur Bex, neće li vam biti teško?

— Ni malo. Odmah ću ga donijeti.

— Ne bi li bilo bolje odvesti monsieura Renaulta u ostavu? - predložio je Giraud prijetvorno.

— Bez sumnje, volio bi vidjeti tijelo svoga oca. Dječak je tresući se odmahnuo otklanjajući ponudu, a sudac, uvijek kraspoložen suprotstaviti se Giraudu kad bi se god za to pružila prilika, odgovorio je: — No, ne... ne sada. Monsieur Bex bit će tako ljubazan pa će nam ga donijeti. Komesar je napustio sobu. Stonor je prišao Jacku i stisnuo mu ruku. Poirot je ustao i namjestio je par svijećnjaka koji su

malo nagnutim položajem vrijedali njegovu uvježbano oko. Istražni je sudac još jednom čitao tajanstveni ljubavni list, očajnički ustrajući na svojoj teoriji o ljubomori i ubodu u leda. Uskoro su se vrata otvorila i komesar je dojurio u sobu.

— Monsieur le juge! Monsieur le juge!

— Pa što je? Što je?

— Bodež! Nema ga!

— Kako... nema ga?

— Iščeznuo. Nestao. Stakleni vrč u kojemu je bio prazan je!

— Kako? - uzviknuo sam - Nemoguće. Pa jutros sam vidio... riječi su mi zamrle na jeziku. No već je pažnja cijele sobe bita usmjerena na mene.

— Što ste to rekli? - oglasio se komesar. - Ovog jutra?

— Vidio sam ga ondje ovog jutra - rekoh polako. Da budem određeniji, prije sat ili sat i pol.

— Znači, bili ste u ostavi? Kako ste došli do ključa?

— Zatražio sam ga od sergeanta de ville...

— I otišli ste onamo? Zašto? Oklijevao sam, no na kraju sam odlučio da je najbolje sve otvoreno priznati.

— Monsieur Hautet - rekoh - gadno sam pogriješio, pa iskreno molim dami se oprostiti.

— Nastavite, monsieur.- Dogodilo se tako - rekao sam, želeći propasti od srama u zemlju - dasam susreo jednu mladu damu, moju poznanicu. Izrazila je silnu želju da vidi sve što se može vidjeti, i.. ukratko, uzeo sam ključ kako bih joj pokazao mrtvo tijelo.

— Ah! - oglasio je istražni sudac ljutito. - Vrlo ste ozbiljno pogriješili, satniče Hastings. To je potpuno protupropisno. Niste sebi smjeli dopustiti tu nesmotrenost.

— Znam - rekao sam skrušeno. - Štogod kažete, neće biti prestrogo, monsieur.

— Vi niste pozvali tu damu da dode ovamo?- Uopće ne. Susreo sam je sasvim slučajno.

Ona je Engleskinja, koja pukim slučajem boravi u Merlinvilleu, o čemu nisam imao pojma svedok se neočekivano nisam susreo s njom.

— Dobro, dobro - rekao je sudac pomirljivije. - Bilo je vrlo nepropisno, no dama je očigledno mlada i lijepa. Eh, što je mladost! -

I uzdahnuo je osjećajno. No komesar, mnogo manje romantičan i više praktičan, nastavio je priču: — Zar niste ponovno zatvorili i zaključali vrata kad ste otišli?

— U tomu i jest nevolja - rekao sam polako. - Zbog toga si i predbacujem tako jako.

Prizor je uznemirio moju prijateljicu. Gotovo se onesvijestila. Donio sam joj malo vinjaka i vode, a potom ustrajao na tomu da je otpratim natrag do grada. U silnom uzbuđenju zaboravio sam ponovno zaključati vrata. Učinio sam to tek kad sam se vratio u vilu.

— Dakle, najmanje dvadeset minuta - izgovarao je polako komesar. Zastao je.

— Točno tako - rekoh.

— Dvadeset minuta - mrmljao je komesar.

— Zavređuje osudu - rekao je Hautet obnovljenom strogošću. - Besprimjerno.

Iznenada se začuo još jedan glas.

— Držite da je vrijedno osude? - zapitao je Giraud.

— Dakako da mislim tako.

— A ja držim kako je to divno! - odgovorio je onaj drugi ne dajući se smesti. Taj neočekivani suučesnik potpuno me je smeo.

— Divno, monsieur Giraud? - upitao je istražni sudac promatrajući ga oprezno ispod oka.

— Točno tako.

— A zašto?- Zato što znamo da je ubojica, ili neki od njegovih suučesnika, bio u blizini vile prije sat vremena. Bilo bi neobično kad ga oboružani tim znanjem ne bismo uskoro imali u rukama. - U glasu mu se osjećala primjesa pakosti. Nastavio je: — Izložio se priličnoj pogibelji kako bi se domogao tog bodeža. Možda se bojao da bi se na njemu mogli otkriti otisci prstiju. Poirot se obratio Bexu.

— Rekli ste da ih nema? Giraud je slijegao ramenima.

— Možda nije bio siguran da je tako. Poirot ga je pogledao.- Griješite, monsieur Giraud. Ubojica je imao rukavice. Prema tomu bio je siguran.

— Ne kažem da je bio ubojica osobno. Mogao bi biti neki suučesnik koji nije bio upoznat s činjenicama... Činovnik istražnog suca sređivao je papire na stolu.

Hautet nam se obratio:- Naš je posao ovdje završen. Možda biste, monsieur Renault, poslušali dok vam se bude čitao vaš iskaz. Hotimice sam sav postupak vodio našto je moguće manje služben način. Kažu da su moje metode jedinstvene, no tvrdim kako se mnogo toga može reći u prilog tome. Slučaj je sada u vještim rukama slavnoga monsieur Girauda. On će se bez sumnje iskazati. Doista, iznenađen sam kako već nije položio rukena ubojice!

Madame, molim vas primite još jednom izraze moje iskrene sućuti. Messieurs, želim vam svima dobar dan! - I u pratnji svog činovnika i komesara otišao je.

Poirot je izvukao onu svoju golemu lukovicu od sata i provjerio vrijeme.- Krenimo u hotel na objed, prijatelju moj - rekao je. - A vi ćete mi također do najsitnijih pojedinosti ponoviti sve o jutrošnjim nerazboritostima.

Nitko nas ne promatra. Ne moramo se opraštati. Tiho smo izašli iz sobe. Istražni se sudac upravo odvezao svojim kolima. Silazio sam niz stube, kad me zaustavio Poirotov glas:- Samo trenutak, moj prijatelju. - Vješto je izvadio svoj metar i vrlo je savjesno počeo mjeriti ogrtač koji je visio u predvorju, od ovratnika dodonjeg ruba. Nisam ga prije vidio ondje, pa sam pretpostavljao dapripada Stonoru ili Jacku Renaultu.

Zadovoljno mrmljajući, Poirot je vratio metar u džep i slijedio me nasvježi zrak.?

12. Poirot razjašnjava neke pojedinosti

— Zašto ste mjerili onaj ogrtač - pitao sam pomalo znatiželjno, dok smodokono koračali niz vreli prašni put.

— Parbleau! da vidim koliko je dug - odgovorio je moj prijatelj bez uzbuđivanja. Bio sam zbunjen. Poirotov neizlječivi običaj da ni iz čega upriliči tajanstveni obred uvijek me je uspio izbezumiti.

Povukao sam se u muki slijedio vlastiti tijek misli. Iako ih tada nisam posebno zapažao, neke riječi kojima se gospođa Renault obratila sinu vratile su mi se usjećanje, opterećene novim značenjem. "I tako nisi otputovao?" rekla je, i potom dodala: Napokon, nije važno - sada. Što je mislila time?

Riječi su bile zagonetne - značajne. Je li moguće da je znala više nego što smo mi to pretpostavljali? Nijekala je da zna išta otajanstvenoj misiji koju je njezin suprug namjeravao povjeriti sinu. Nijeli bila manja neznalica nego što se to prikazivala? Bi li nas mogla obavijestiti kad bi to htjela, nije li njezina šutnja bila dio dobro smišljenog i unaprijed pripremljenog plana?

Sto sam više razmišljao o tomu, to sam postajao uvjereniji kako sam upravu. Gospođa Renault znala je više nego što je htjela reći. Iznenadivši se što vidi sina, odmah se odala. Bio sam uvjeren kako zna - ako ne ubojice - a onda motive ubojstva. No zbog nekih vrlo snažnih razloga ona je šutjela.

— Duboko ste se zamislili, prijatelju - primijetio je Poirot prekidajući me u razmišljanju.

— Što vas kopka toliko?

Rekao sam mu, uvjeren u utemeljenost svojih misli, iako pripravan na tokako će ismijati moje sumnje. Na moje iznenađenje, kimao je zamišljeno.

— Imate pravo, Hastings. Od samog početka bio sam uvjeren kako neštokrije. U prvo vrijeme vjerovao sam da je, ako ne potakla, a ono prešutno odobravala zločin.

— Vi ste sumnjali u nju? - uskliknuo sam.

— Pa naravno. Ona izvlači golemu korist - zapravo, ovom novom oporukom, ona je jedina osoba koja će se okoristiti. Pa je tako, od samog početka, bila izložena pozornosti. Mogli ste primijetiti kako sam joj već upočetku pregledao zglobove na ruci. Htio sam vidjeti je li postojala ikakva mogućnost da je sama sebi začepila usta i vezala se. Eh bien, odmah sam vidio da nema prijekare, uže je doista bilo tako čvrstovezano da joj se zarezalo u kožu. To je isključilo mogućnost da je sama počinila zločin. No još je ostala vjerojatnost da je prešutno dopustila zločin ili da ga je potaknula, uz nečiju pomoć. Nadalje, priča što mi ju je ispričavala bila mi je jako poznata - zamaskirani ljudi koje nije mogla prepoznati, spominjanje "tajne" - sve sam to čuo, ili čitao, već prije. Još jedna mala pojedinost potvrdila je moje sumnje da ne govori istinu. Ručni sat, Hastings, ručni sat!

Ponovno taj ručni sat! Poirot me je znatiželjno promatrao.

— Vidite ?i, mon ami? Razumijete?

— Ne - odgovorio sam pomalo neraspoložen. - Ne vidim i ne razumijem. Uvijek ste tako prokleta tajanstveni i nema nikakvog smisla tražiti objašnjenje od vas. Uvijek volite držati asa u rukavu do posljednjeg trenutka.

— Ne žestite se, moj prijatelju - rekao je Poirot sa smiješkom. - Objasnit ću vam ako želite. No Giraudu ni riječi c'est entendu? On se ponaša prema meni kao prema beznačajnom starcu! Vidjet ćemo! Sasvim pošteno da osam mu trag. Ako je odlučio ne slijediti ga, to je njegov vlastiti problem.

Uvjeravao sam Poirota kako može računati na moju diskreciju.

— C'est bien! Uposlimo male sive stanice. Recite mi, prijatelju, što misliteu koje se vrijeme dogodila tragedija?

— Pa, u dva sata, ili oko toga - rekaosam, iznenaden.- Sjećate se, gospođa Renault rekla nam je da pamtikako je sat otkucavao dok su oni ljudi bili u sobi.

— Točno, i na temelju toga, vi, istražni sudac, Bex, i svi drugi prihvaćate to vrijeme bez ikakvih daljnjih pitanja. No ja, Hercule Poirot, kažem kako je madame Renault lagala. Zločin se dogodio najmanje dva sata prije.

— No liječnici... - Poslije pregleda tijela izjavili su kako je smrt nastupila deset do sedam sati ranije. Mon ami, iz nekog razloga bilo

je prijeko potrebno da se zločin prikaže kao da je počinjen kasnije nego što se doista zbio. Jesteli čitali o smrskanom satu ili džepnoj uri koja pokazuje točno vrijeme zločina? Kako se vrijeme ne bi dokazivalo samo iskazom gospode Renault, netko je kazaljke okrenuo na dva sata i potom uru snažnotresnuo o tlo. No, kao što to često biva, namjera im se izjalovila. Staklo se smrskalo, no mehanizam sata ostao je nedirnut. To je bio njihov najpogubniji potez, jer odmah je usmjerio moju pozornost na dvoje prvo, da madame Renault laže; drugo, da mora postojati neki važan razlog za pomicanje vremena.

— Što bi tomu mogla biti svrha?

— Eh, to je pravo pitanje! U tomu je sva tajna. Za sada je ne mogu objasniti. Samo mi jedna zamisao pada na um koja bi mogla imati neku vezu s tim.

— A to je?- Posljednji je vlak napustio Merlinville u sedamnaest minuta poslije ponoći.

Polako mi je sijevalo.- Pa kako je zločin počinjen navodno dva sata poslije, bilo tko tko je otputovao tim vlakom imao bi neporecivi alibi!

— Savršeno, Hastings! Shvatili ste.

Poskočio sam, - Moramo se raspitati na kolodvoru! Sasvim sigurno nije im izmaklo dvoje stranaca koji su otputovali tim vlakom. Moramo odmah tamo!

— Mislite, Hastings?

— Svakako. Podimo sada tamo. Poirot mi je lagano taknuo rame i stišao moj žar.- Ako to želite, hodite svakako tamo, mon ami.. no ako idete, ja na vašem mjestu ne bih tražio potankosti o dvama strancima.

Sam u njega, a on je rekao prilično nestrpljivo: - La, la, ne vjerujete valjda u sve to lupetanje, zar ne? Zamaskirani čjudi i sve ostalo te cettehistoriela! Njegove su me riječi toliko osupnule da nisam znao kako mu odgovoriti.

On je nastavio sasvim ozbiljno:- Čuli ste kad sam rekao Giraudu, zar ne, kako mi se čine poznatima sve pojedinosti ovog zločina? Eh bien, to pretpostavlja jedno od dvoga, naime da je um koji je zamislio prvi zločin, zamislio i ovaj, ili je pročitani izvještaj o nekom cause celebre podsvijesno ostao u sjećanju našeg ubojice i ponudio mu pojedinosti. O tomu ću se moći izjasniti poslije.

— Prekinuo je. U glavi su mi se komešale razne misli.- A pismo gospodina Renaulda? On je izričito spominjao neku tajnu i Santiago!

— Nema dvojbe da je u životu monsieur Renaulda postojala neka tajna... u to nema sumnje. S druge strane, riječ Santiago po mojem je sudu crvena krpa koja se neprestano povlači preko traga, kako bi nas navelana kriviput. Može biti da je isto tako podmetnuta i monsieur Renauldu, kakobi ga odvrtila od toga da svoje sumnje usmjeri prema krugovima koji su mu bili bliski. Ah, budite uvjereni, Hastings, opasnost koja mu jeprijetila nije bila u Santiagu, nego ovdje pri ruci, u Francuskoj.

Govorio je tako mračno i toliko pouzdano da sam mu moraopovjerovati. No ipak sam se okušao s posljednjim prigovorom: — A šibica i opušak nacđeni pokraj tijela?

Što s njima? Poirotovo liceozračio je sjaj najčišćeg užitka.- Podmetnuto! Smišljeno podmetnuto da bi to našao Giraud ili netko iznjegova plemena! Ah, lukav je taj Giraud, on zna kako treba postići cilj! A to zna i dobar jazavčar. Satima je puzao na trbuhu. "Gledajte što sam našao", kaže. Pa onda opet meni: "Što vidite ovdje?" Ja mu odgovaram duboko i iskreno istinito, "Ništa." A Giraud, veliki Giraud, on se smije, on u sebi misli, "Ah, on je glup, taj stari!" Ali, vidjet ćemo... No moj se um vratio bitnim činjenicama.

— Pa onda je ta priča o maskiranim ljudima...? - Lažna.

— Što se doista dogodilo? Poirot je slijegao ramenima.- Jedna bi nam osoba mogla reći - a to je madame Renauld. No ona neželi govoriti. Prijetnje?i molbe neće je ganuti. To je izvanredna žena, Hastings. Čim sam je ugledao, znao samo kako ću imati posla sa ženom neuobičajenog značaja. U početku, kao što vam rekoh, bio sam sklon da je osumnjičim za upletenost u zločin. Poslije sam promijenio mišljenje.

— Što vas je navelo da postupite tako?

— Njezina prava i stvarna bol kad je ugledala muževčjevo tijelo. Zakleo bih se kako je patnja u tom plaču bila iskrena.

— Da - rekao sam zamišljeno - u tako nečemu ne može biti zabune.

— Oprostite, moj prijatelju - uvijek se može zabuniti. Uzmite primjer neke velike glumice - ne može li vas zanimati njezino prikazivanje boli i dojmiti vas njezina uvjerljivost? Ne, koliko god bili jaki moji dojmovi

imoje uvjerenje, bili su mi potrebni ostali dokazi prije nego što sam si mogao dopustiti zadovoljstvo.

Veliki zločinac može biti velik glumac. Svoje čvrsto uvjerenje u ovom slučaju ne temeljim na vlastitim dojmovima, nego na neporecivoj činjenici da je madame Renault zaista izgubila svijest. Iskrenuo sam joj očne kapke i opipao bilo. Nije bilo prijevare - nesvjestica je bila prava. Stoga sam se uvjerio kako je njezinamuka bila istinita, a ne hinjena. Osim toga, još jedna pojedinost bez nekog značenja: madame Renault nije bilo nužno iskazivati neobuzdanu žalost. Imala je već jedan vrhunac kad je saznala za smrtsvoga supruga, pa nije bilo potrebno simulirati još jedan tako žestok kad je vidjela tijelo. Ne, madame Renault nije ubojica svoga supruga.

Nozašto je lagala? Lagala je o ručnoj uru, lagala je o maskiranim ljudima - lagala je i o nečemu trećem. Recite mi, Hastings, kakvo je vaše objašnjenje za otvorena vrata?

— Pa - rekoh prilično smeteno - rekao bih da je previd. Zaboravili su zatvoriti ih.

Poirot je zakimao glavom i uzdahnuo.

— To je Giraudovo objašnjenje. Mene to ne zadovoljava. Ta otvorena vrata imaju neko značenje koje ja ovog trenutka ne mogu dokučiti. Ujedno sam prilično siguran nisu izašli kroz vrata. Otišli su preko prozora.

— Što?

— Upravo tako.

— Pa nije bilo otisaka stopa u gredici s cvijećem ispod prozora.

— Nije - a trebalo ih je biti. Slušajte, Hastings. Vrtlar Auguste, kao što ste čuli od njega, posadio je cvijeće u obje lijehe prethodno popodne. U jednoj je obilje otisaka njegovih velikih okovanih čizama - u drugoj, ništa! Vidite li? Netko je prošao ondje, netko tko je - da bi uništio otiske - grabljama izravnao površinu lijehe.

— A gdje bi našli grablje?

— Ondje gdje su našli lopatu i vrtlarske rukavice - rekao je Poirot nestrpljivo.

— To nije bilo teško.

— Ipak, zašto mislite da su otišli tim putom? Nije li vjerojatnije da su ušli preko prozora, a izašli na vrata?

— I to je moguće, naravno. No prilično sam uvjeren da su izašli preko prozora.

— Mislim da griješite.

— Možda, mon ami. Razmišljao sam, osobito o obilju novih naslućivanja što mi ih je podarilo Poirotovo izvodenje zaključaka. Prisjetio sam se svoje zbunjenosti zbog tajanstvenih upućivanja na lijehe s cvijećem i na ručni sat. Tada su se te njegove primjedbe činile tako besmislenima, a sada sam prvi put uvidio kako je čudesno, iz nekoliko sitnih događaja, skinuo velik dio vela tajnosti koja obavlja ovaj slučaj. Odao sam zakašnjelo priznanje svomprijatelju.

— U međuvremenu - zaključio sam - iako znamo mnogo više nego prije, još se nismo približili rješenju zagonetke tko je ubio gospodina Renaulda.

— Ne - rekao je Poirot veselo.

— Zapravo smo se silno udaljili. Ta mu je činjenica izgleda pričinjavala tako neobično zadovoljstvo, da sam ga morao gledati s čuđenjem. Uhvatio je moj pogled i nasmijao se. Odjednom mi je sinulo.

— Poirot! Gospođa Renauld! Sad vidim. Vjerojatno štiti nekoga. Iz spokoja kojim je primio moju primjedbu mogao sam zaključiti kako mu je ta zamisao već bila pala na um.

— Da - rekao je zamišljeno. - Štiti nekoga - ili zaklanja nekoga. Ili jedno ili drugo. A tada, kako smo ušli u hotel, kretnjom mi je nametnuo tišinu.

13. Djevojka uplašениh očiju

Ručali smo s izvrsnim tekom. Neko smo vrijeme jeli u tišini, a tada je Poirot zlobno primijetio:- Eh bien! A sada vaše nesmotrenosti. Zar ih nećete ispričati? Osjetio sam kako rumenim.

— Ah, mislite ono od jutros? - Trudio sam se da glasu dam prizvuk nehajnosti. No nisam bio dorastao Poirotu. U vrlo je kratko vrijeme iscijedio iz mene potpunu priču, pri čemu su mu se očice živo krijesile.

— Tiens! Priča najromantičnije vrste. Kako se zove ta dražesna dama? Morao sam priznati kako ne znam.

— Još romantičnije! Prvi recontre u vlaku iz Pariza, a drugi ovdje. Putovanja završavaju susretom ljubavnika, ne glasi li poslovice tako?

— Ne pravite budalu od sebe, Poirot.

— Jučer je to bila mademoiselle Daubreuil, danas je to mademoiselle - Pepeljuga!

Nedvojbeno, imate srce Turčina, Hastings! Morali biste osnovati harem!

— Lako je vama peckati me. Mademoiselle Daubreuil vrlo je lijepa djevojka i neizmjereno joj se divim - ne bojim se to priznati. S onom drugom nemam ništa - ne vjerujem da ću je ikad vidjeti ponovno.

— Ne namjeravate tu damu ponovno vidjeti? Njegove su posljednje riječi bile izravno pitanje i nije mi izmakla oštrina pogleda što ga je bacio prema meni.

Pred mojim su se očima pojavile riječi "Hotel du Phare", ispisane velikim plamenim slovima, i ponovno sam čuo njezin glas kako govori "Dođite ipotražite me", i svoj glas kako s empressement odgovara "Hoću". Odgovorio sam Poirotu prilično olako: — Pozvala me je do je posjetim, no neću, naravno.

— Zašto "naravno"?

— Eto, ne želim.

— Mademoiselle Pepeljuga odsjela je u Hotelu d'Angleterre, tako ste rekli, zar ne?

— Ne. U Hotelu du Phare.

— Tako je, zaboravio sam. Neka mi je čudna slutnja sjevnula mozgom. Sigurno nisam spomenuo Poirotu nikakav hotel. Pogledao sam ga preko stola i umirio sam se. Rezao je svoj kruh na uredne male kocke i potpuno je bio time obuzet. Vjerojatno je sanjao to da sam mu rekao gdje je djevojka odsjela. Kavu smo popili vani, promatrajući more. Poirot je pušio jednu odsvojih malih cigara, pa je izvukao uru iz džepa.

— Vlak za Pariz odlazi u 7.55 - primijetio je.

— Moram krenuti.- Pariz? - rekao sam nešto glasnije.

— Tako sam rekao, mon ami.?

— Idete u Pariz? Po što? Odgovorio je vrlo ozbiljno: — Idem potražiti ubojicu monsieura Renaulta.

— Vjerujete da je u Parizu?- Prilično sam siguran da nije. Pa ipak, ondje ga moram potražiti. Znam da ne razumijete, no sve ću vam objasniti kad za to dode vrijeme. Vjerujte mi, taj put u Pariz neizbježiv je. Neću ostati dugo. Najvjerojatnije ću se vratiti već sutra. Ne bih vam savjetovao da me pratite. Ostanite ovdje i držite Girauda na oku. Također razvijajte poznanstvo s monsieurom Renaultom fils.

— A to me podsjetilo - rekoh. - Namjeravao sam vas pitati kako ste znalica ono o njima dvoma?

— Mon ami.. poznajem ljudsku prirodu. Sastavite jednog dječaka poput mladog Renaulta i jednu lijepu djevojku poput mademoiselle Marthe i posljedak je neminovan. A potom, ona svađa! Morala je biti oko novca ili oko neke žene, a prisjećajući se kako je Leonie opisala mladićev bijes, odlučio sam se za posljednje.

Tako sam se upustio u nagadanje - ipogodio.

— Već ste prije slutili da je bila zaljubljena u mladog Renaulta? Poirot se smiješio.

— Na svaki način, vidio sam kako ima uplašene oči. Mademoiselle Daubreuil uvijek se prisjeća tako - kao djevojke s uplašenim očima. Glas mu je bio tako ozbiljan da me je to neugodno iznenadilo.

— Sto hoćete time reći, Poirot?

— Slutim, prijatelju moj, da ćemo to saznati vrlo skoro. No moram ići.

— Idem vas otpratiti - rekoh ustajući.

— Ništa sličnog nećete učiniti. Zabranjujem vam. Bio je tako odlučan da sam ga promatrao u čudu. Kimnuo je vrlo izražajno.

— Doista mislim tako, mon ami. Do viđenja. Po Poirotovu odlasku osjećao sam se prilično izgubljeno. Odlutao samdo obale i promatrao kupače, no nisam bio raspoložen da im se priključim. Nadao sam se da će se Pepeljuga zabavljati među njima unekom čudesnom kostimu, no nisam joj vidio ni traga. Lutao sam besciljno duž pješćanih sprudova uz more prema udaljenom dijelu grada. Sinulo mi je kako bi, unatoč svemu, ipak bilo pristojno raspitatie o djevojci. To će mi uštedjeti neugodnosti na kraju i staviti završnutočku na sve.

Neću se više morati brinuti o njoj. Ako ne odem onamo, ona bi vrlo vjerojatno mogla doći i potražiti me u vili. U skladu s tim, napustio sam obalu i krenuo prema kopnu. Ubrzo sam našao Hotel du Phare, vrlo neuglednu zgradu. Bilo je krajnje neugodno što nisam znao njezino ime, pa kako bih spasio ugled, odlučio sam ući i razgledati. Možda? je našao u predvorju. Ušao sam, no nije joj bilo nitraga. Čekao sam neko vrijeme, dok me nije izdalo strpljenje. Pozvao sam portira ustranu i spustio mu pet franaka u šaku.

— Volio bih vidjeti jednu damu koja je odsjela ovdje. Mladu Engleskinju, nisku i tamnokosu. Ne znam joj ime. Čovjek je odmahivao glavom i kaoda je pokušavao prigušiti cerekanje.

— Dama takvog opisa nije odsjela ovdje.

— A ona mi je rekla da je ovdje.

— Monsieur je vjerojatno pogriješio - iako je vjerojatnije da je to napravila dama, jer još se jedan gospodin raspitivao o njoj.

— Što to kažete? - bio sam iznenadčen.- Da, monsieur. Jedan gospodin koji ju je opisao točno tako kao i vi.

— Kako je izgledao?

— Nizak gospodin, dobro odjeven, vrlo uredan, vrlo besprijekoran, brkovi vrlo kruti, glava osobita oblika, a oči zelene. Poirot! Dakle zato je odbijao da ga pratim do kolodvora. Kojeg li bezobrazluka! Bio bih mu zahvalan kad se ne bi petljao u moje poslove. Zar je umislio da mi je potrebna dadilja koja bi se brinula o meni.

Zahvalio sam portiru i otišao, pomalo zbunjen i još vrlo ljut na svog nametljivog prijatelja. No gdje je bila dama? Prigušio sam bijes i pokušao sam to dokučiti. Očito je, greškom, navela krivi hotel. I tada me je kao munja ošinula druga misao. Je li to bila nepažnja? Ili je namjerno prešutjela ime i dala mi krivu adresu?

Što sam više razmišljao, bio sam uvjereniji kako je posljednja slutnja točna. Iz nekog razloga nije željela da poznanstvo preraste uprijateljstvo. Pa iako je prije pola sata to bio i moj stav, nisam nimalo uživao u tomu što sam izvukao deblji kraj.

Cijela je zgoda bila vrlo neugodna i u vilu Genevieve vraćao sam se izrazito tmurno raspoložen. Nisam ušao u kuću, nego sam krenuo puteljkom prema klupici kod ostave i sjeo ondje prilično zlovoljan. Iz misli su me prenuli glasovi što su dopirali iz blizine. U dva-tri trena jasno sam spoznao kako ne doiaze iz vrta u kojemu sam bio, nego iz susjednoga vrta vile Marguerita, te da se naglo približavaju. Čuo se djevojački glas koji sam prepoznao kao glas lijepe Marthe.

— Cheri - govorila je - je li to istina? Jesu li prestale sve naše nevolje?

— Znaš da je tako; Marthe - odgovorio je Jack Renauld.

— Ništa nas nemože razdvojiti, ljubljena moja. Uklonjena je posljednja prepreka našojzajednici. Ništa mi te ne može uzeti.

— Ništa? - mrmrljala je djevojka.

— Oh, Jack, Jack.. bojim se. Namjeravao sam se udaljiti, svjestan da nehotice prislušujem. Kad sam se podigao, ugledao sam ih kroz otvor u živici. Oboje su stajali sučelice meni, muškarčeva ruka oko djevojke, njegove oči uperene u njezine. Bili su prelijep par, tamnokosi dobro građeni dječak i divna mlada božica. Dok su stajali ondje, činilo se kao da su stvoreni jedno za drugo, presretni unatoč užasnoj tragediji koja je bacila sjenu na njihove mladeživote. No na djevojčinu licu odražavala se zabrinutost, čega je i Jack Renauldbio svjestan, jer ju je privukao k sebi i zapitao: — Ali čega se bojiš, draga? Od čega valja strahovati - sada? U tom sam trenutku vidio onaj pogled u njezinim očima, pogled okojemu je govorio Poirot, i dok je ona mrmrljala, ja sam gotovo naslućivao riječi: — Bojim se... za tebe. Nisam čuo odgovor mladog Renaulda, jer moju je pozornost privukla neobična pojava nešto malo niže, niz ogradu od zelenila. Ondje se mogao vidjeti neki smeđi grm, što je - u najmanju ruku - bilo neobičnoza tako rano doba ljeta. Krenuo sam onamo to ispitati, no kako sam se približavao grm se naglo povukao te sam ugledao prst na usnama. Bio jeto Giraud. Naredujući oprez, vodio me je oko kolibe sve dok nismo bili izvan dosega uha.

— Što ste tamo radili - pitao sam.

— Točno to što i vi - slušao sam.

— Ali ja nisam bio tamo namjerno!

— Ah! - reče Giraud. - A ja jesam! Kao i uvijek, divio sam se tom čovjeku, unatoč tomu što ga nisam trpio. Promotrio me je od glave do pete nekom prezrivom nenaklonošću.

— Nimalo ne pomažete tim svojim smetanjem. Za koji trenutak bio bih mogao čuti štogod korisno. Što ste učinili s vašom starom okaminom?

— Monsieur Poirot otišao je u Pariz - odvratio sam ledeno. Giraud je prezrivo pucnuo prstima.

— I tako je otišao u Pariz, zar ne? Eh, to je dobro. Što dulje ostane, to bolje. No što misli da će naći ondje? Pričinilo mi se kao da sam u glasu naslutio dašak nelagode.

Ponosno sam se uspravio.

— To vam nisam ovlašten reći - rekao sam tiho. Giraud me je oštro pogledao.

— Vjerojatno je imao dovoljno pameti da to ne kaže vama-primijetio je grubo.

— Zbogom. Imam posla. Tim se riječima okrenuo i nepristojno me napustio.

U vili Genevieve izgleda da je sve bilo na mrtvoj točki. Giraud očito nije želio moje društvo a, prema onomu što sam vidio, pouzdano bih mogaoreći da to nije želio ni Jack Renault. Otišao sam u grad, priuštio sebi užitak kupanja i vratio se u hotel. Rano sam pošao na počinak, radoznao hoće li mi sljedeći dan priuštiti išta zanimljivo. Nimalo nisam bio spreman na to što mi je donio. Jeo sam svoj petitdejeuner u blagovaonici kad se konobar, koji je razgovarao s nekim vani, vratio vidno uzburdan. Oklijevao je trenutak, prtljajući sa salvetom, a onda je provalilo iz njega: — Monsieur će me ispričati, no povezan je, zar ne, sa slučajem u vili Genevieve?

— Da - rekao sam revno. - Zašto?

— Monsieur još nije čuo novosti, znači?

— Kakve novosti?

— Da se prošle noći dogodilo još jedno umorstvo!

— Što? Ostavio sam doručak, dograbio šešir i pojurio koliko su me noge nosile. Još jedno umorstvo - a Poirotu nema! Kakva zla kob.

No tko je umoren? Projurio sam kroz ulazna vrata. Skupina služinčadi stajala je na putu, razgovarala i gestikulirala.

Uhvatio sam Francoise.

— Što se dogodilo?

— Oh, monsieur! Monsieur! Još jedna smrt! To je strašno. Ova je kuća ukleta. Da, da, tako je, prokletal Morali bi poslati po monsieur le Cureada donese svete vode. Neću više ni jednu noć spavati pod ovim krovom. Možda ću biti ja na redu, tko zna? Prekrižila se.

— Da - vikao sam na nju - ali tko je ubijen?

— Kako bih ja znala? Neki čovjek - stranac. Našli su ga tamo gore - u šupi-ni sto metara daleko od mjesta gdje su našli sirotog monsieur. A tonije sve. Proboden je - uboden u srce istim bodežom.

14. Drugo tijelo

Ne čekajući više, okrenuo sam se i potrčao uz puteljak do spremišta. Ona dvojica što su stražarila ondje, odmaknula su se da me propuste pasam ušao sav uzbuđen. Svjetlo je bilo slabo, mjesto je bilo bijedno drveno spremište za starudiju i nešto alata.

Upao sam naglo, no na pragu sam se obuzdao, opčinjen prizorom pred sobom. Giraud je bio na koljenima i rukama, a u šaci je držao džepnu svjetiljku kojom je istraživao svaki stopu tla. Podigao je pogled i namrštio se namoj ulazak, no potom mu se lice pomalo omekšalo u neku vrstodobročudnog prezira.

— Tamo je - kazao je Giraud i uperio mlaz svjetla u udaljeniji ugao. Pristupio sam. Mrtvac je ležao ispružen na ledima. Bio je srednje visine, tamne puti ivjerojatno oko pedeset godina star. Bio je lijepo odjeven u tamnomodroodijelo koje je načinio vrstan krojač, no nije bilo novo. Lice je bilo strašno zgrčeno, a na lijevoj strani, neposredno iznad srca, sjajila se crna drška bodeža. Prepoznao sam ga. Bio je to isti onaj bodež što sam ga prošlog jutra vidio pohranjena u staklenom vrču!

— Očekujem dolazak doktora svakog trena - objasnio je Giraud. - lakonam gotovo i nije potreban. Nema sumnje u to od čega je čovjek umro. Uboden je u srce i smrt je vjerojatno bila gotovo trenutačna.

— Kad se to dogodilo? Sinoć? Giraud je odmahivao.

— Teško. Ne želim samovoljno suditi glede liječničkih dokaza, no čovjekje vjerojatno mrtav mnogo duže od dvanaest sati. Što ste rekli, kad steposljednji put vidjeli bodež?

— Otprilike u deset sati jučer u jutro.

— Tada sam sklon odrediti vrijeme zločina na malo poslije tog vremena.

— Ali ljudi su neprestano prolazili amo-tamo ispred ovog spremišta! Giraud se smijao nepovladujući.

— Vaše je napredovanje zadivljujuće! Tko vam kaže da je ubijen u spremištu?

— Pa - bio sam smeten. - Ja... pretpostavljao sam.

— Ah, kako vješt detektiv! Pogledajte ga. Pada li čovjek uboden u srce ovako - s lijepo skupljenim nogama i rukama položenima sa strane? Ne. Zatim, liježe li netko na leđa i dopušta li da mu probodu srce, a da pritom ne diže ruke u obranu? To nema smisla, zar ne? No gledajte ovamo... i ovamo...

— Mlazom svjetla osvijetlio je tlo. Vidio sam čudne nepravilne tragove u prašini.

— Dovučen je ovamo pošto je ubijen. Dvojesu ga napola vukli, a napola nosili. Njihovi se tragovi ne vide vani natvrdom tlu, a osim toga trudili su se uništiti ih; no jedno od njih bila je žena, moj mladi prijatelju.

— Žena?

— Da.

— Ali ako su tragovi izbrisani, kako znate?

— Jer koliko god bili nejasni, nedvojbeno se mogu vidjeti otisci ženske cipele. A također i ovo.

— Nagnuo se, skinuo je nešto s drška bodeža i podigao je to da vidim. Bila je to duga crna ženska kosa, nalik na onukoju je Poirot uzeo s kožnog naslonjača u biblioteci.

Blago se podrugljivo smiješeći omotao je kosu natrag na bodež.- Ostavit ćemo sve onako kako je bilo, koliko to god samo možemo - objasnio je.

— To će radovati istražnog suca. Eh, a jeste li primijetili još štogod? Morao sam odriječno kimati glavom.

— Pogledajte mu ruke. Pogledao sam. Nokti su bili polomljeni i bez boje, a koža je bila tvrda. Od toga nisam postao mudriji, pogotovu ne onoliko koliko bih bio volio da jesam. Pogledao sam Girauda.

— To nisu gospodske ruke - rekao je odgovarajući na moj pogled. - A zarazliku, ovo je odjeća imućnog čovjeka. To je čudno, zar ne?

— Vrlo čudno - složio sam se.- A ni jedan komad odjeće nema oznaku proizvođača.

Što zaključujemo iz toga? Taj se čovjek trudio prikazati se nečim što nije bio. Bio se maskirao. Zašto? Je li se bojao nečega? Je li pokušao pobjeći tako što se prurušio?

To još ne znamo, no jedno znamo - on se isto tako jako trudio prikriti svoj identitet kao što se mi jako trudimo otkriti ga. Ponovno je pogledao dolje na tijelo.

— Kao ni prije, ni sada nema otisaka prstiju na bodežu. Ubojica je opet imao rukavice.- Dakle, mislite da je ubojica bio isti u oba slučaja? upitao sam revno. Giraud je postao nedokučiv.

— Nije važno što ja mislim. Vidjet ćemo. Marchaud! Sergeant de ville pojavio se na vratima.

— Monsieur?- Zašto madame Renaud nije ovdje? Poslao sam po nju prije četvrt sata.

— Stiže uz stazu, monsieur, a s njome je i njezin sin.

— Dobro. Ali neka ipak dolaze jedno po jedno.

Marchaud je pozdravio i nestao. Trenutak poslije pojavio se s gospodom Renauld.

— Madame je ovdje. Giraud jor je pristupio s malim naklonom.

— Ovuda, madame. - Vodio ju je po ostavi, a onda naglo stupio u stranu.

— Ovdje je taj čovjek. Poznajete li ga? Dok je govorio oči su mu poput svrdla probadale njezino lice, nastojalesu proniknuti u njezin um, bilježile su svaku pojedinost ponašanja. No gospoda Renauld ostala je savršeno pribrana previše pribrana, rekaobih. Gledala je na truplo gotovo bez ikakva zanimanja, a u svakom slučaju bez i jednog znaka uzbuđenja ili prepoznavanja.

— Ne - rekla je. - Nikad ga u životu nisam vidjela. Za mene je potpun stranac.

— Jeste li sigurni u to?

— Potpuno sigurna.

— Ne prepoznajete li, na primjer, u njemu jednog od napadača na vas?

— Ne. - Učinilo mi se da je malo oklijevala, kao da joj je sinula nekamisao. - Ne, ne mislim da je tako. Dakako, imali su brade - lažne, kakomisli istražni sudac - no ipak, ne. - Sad kao da se konačno odlučila.

— Ovaj čovjek nije bio niti jedan od one dvojice.

— Vrlo dobro, madame. To bi bilo sve, dakle. Izašla je uzdignute glave, dok se sunce odražavalo na sijedim nitima njezine kose. Poslije nje ušao je Jack Renauld. Ni on nije prepoznao ubijenoga, pri čemu je takoder bio potpuno prirodan. Giraud je samo progundao. Je li bio zadovoljan ili zlovoljan, to nisam mogao reći. Obratio se Marchaudu.

— Je li i ona druga ovdje?

— Da, monsieur.

— Onda je dovedite. "Ona druga" bila je madame Daubreuil. Ušla je uvrijeđeno, burno negodujući.

— Prosvjedujem, monsieur! To je sramotno! Što ja imam sa svime time?

— Madame - rekao je grubo Giraud. - Ne istražujem jedno ubojstvo, nego dva. Koliko ja znam, mogli ste počinuti oba.

— Kako se usudujete? - vikala je. - Kako se usuđujete vrijeđati me takvim grubim optužbama? To je gnusno!- Gnusno, je li? A što je ovo?

— Sagnuo se, ponovno je odmotao kosu ipodigao joj je pred oči.- Vidite li ovo, madame?

— Krenuo je prema njoj. - Dopustit ćete da vidim odgovara li?

Pošla je unatrag, s krikom i beskrvnih usana.- Lažna je, kunem se. Ne znam ništa o zločinu - ni o jednom zločinu. Tkogod kaže da znam, laže! Ah, mon Dieu, što da radim?

— Smirite se, madame - ledeno će Giraud. - Još vas nitko nije optužio. No dobro biste učinili kad biste bez vike odgovorili na moja pitanja.

— Kako god želite, monsieur.- Pogledajte mrtvaca. Jeste li ga ikad vidjeli?

Približavajući se pomalo, dok joj se postepeno vraćalo rumenilo u obraze, madame Daubreuil gledala je dolje prema žrtvi s određenom znatiželjom i zanimanjem. Potom je odmahнула glavom.

— Ne poznam ga. Nije se moglo sumnjati u nju, riječi su joj bile potpuno prirodne.

Giraudju je otpustio kretnjom glave.

— Puštate je da ode? - upitao sam tiho. - Je li to mudro? Nema sumnje da je crna vlas s njezine glave.

— Nije mi potrebna poduka u poslu - suho je odgovorio. - Pod nadzorom je. Još je ne želim uhititi. Potom je mršteći se spustio pogled na tijelo.

— Biste li rekli da je to imalo španjolski tip? - upitao je neočekivano. Pomno sam promotrio lice.

— Ne - rekao sam napokon. - Sasvim bih ga pouzdano odredio kao Francuza. Giraud je zamumljao u znak zadovoljstva.

— To isto i ja mislim. Postajao je neko vrijeme, a tada me je zapovjedničkom kretnjom ruke udaljio i - ponovno na rukama i koljenima - nastavio je pregledavati tlo spremišta. Bio je sjajan. Ništa mi nije moglo promaći. Centimetar po centimetar prošao je preko poda, prevrtao je lonce, pregledao stare vreće. Zaletio se u neki svežanj pokraj vrata, no ispostavilo se da je to samo jedan olinjali kaput s hlačama, pa je to gundajući bacio. Zanimala su ga dva para rukavica, no na kraju je odmahnuo glavom i ostavio ih. Potom se vratio loncima i sustavno ih je prevrtao jedan po jedan. Konačno je ustao i zabrinuto kimao glavom. Bio je zbunjen i iznenađen.

Mislim da je potpuno zaoravio na moje postojanje. Tog se trena izvana čulo neko komešanje i buka dok su naš stari prijatelj istražni sudac, u društvu svog pisara i Bexa, a s doktorom za njima svima, ulazili u spremište.

— Pa to je nevjerojatno, monsieur Giraud! - vikao je Hautet. - Još jedan zločin! Ah, još nismo stigli do dna ovog slučaja. Tu se krije neka duboka tajna. No tko je žrtva ovaj put?

— Upravo to nam nitko ne zna reći, monsieur. Još ga nismo identificirali.

— Gdje je tijelo? - pitao je doktor. Giraud se malo pomaknuo ustranu.

— Ondje u uglu. Probodeno mu je srce, kao što vidite. I to bodežom koji je ukraden jučer u jutro. Rekao bih da se ubojica pojavio neposredno po krađi - no to je na vama da odlučite. Možete mirno rukovati bodežom, na njemu nema otisaka prstiju. Doktor je kleknuo do mrtvaca, a Giraud se obratio istražnom sucu.

— Lijepa mala zbrka, zar ne? No ja ću je riješiti.

— I tako, nitko ga ne može identificirati - utonuo je u misli istražni sudac.- Bi li mogao biti jedan od ubojica? Možda su se posvadili? Giraud je odmahivao glavom.

— Čovjek je Francuz - mogao bih se zakleti u to... Tog ih je trenutka prekinuo doktor koji je čučao na petama i doimao se vrlo smučeno.

— Kažete da je ubijen jučer u jutro?- Zaključujem to po vremenu krađe bodeža - objasnio je Giraud.

— Dakako, mogao je biti ubijen i kasnije tijekom dana.

— Kasnije tijekom dana? Koješta! Taj je čovjek mrtav najmanje četrdeset osam sati, a možda i duže. Zurili smo uzajamno svi u

svakoga, potpuno zabezeknuti...?

15. Fotografija

Doktorove su nas riječi tako iznenadile da smo se svi zapanjili na trenutak. Ovdje je čovjek proboden kroz srce bodežom za koji znamo da je ukraden prije samo dvadeset četiri sata, a ipak nas dr. Durand nepokolebljivo uvjerava kako je mrtav najmanje četrdeset osam satil Sveto nevjerojatno je do krajnjih granica. Još smo se oporavljali od doktorove izjave, kad su mi donijeli brzojav. Poslan je iz hotela u vilu.

Otvorio sam ga. Bio je od Poirota i najavljavao je njegov dolazak vlakom koji u Merlinville stiže u 1?.

Pogledao sam na sat i ustanovio kako imam upravo toliko vremena da bez žurbe stignem na kolodvor i da ga ondje dočekam. Osjećao sam kako je neophodno važno da odmah sazna nov i neočekivan razvoj slučaja. Očito, cijenio sam, Poirot nije imao teškoća da u Parizu nađe to što je tražio. Dokaz tomu bila je brzina njegova povratka. Dostajalo mu je tek nekoliko sati. Bio sam znatiželjan kako će primiti uzbudljive vijesti štoću mu ih priopćiti. Vlak je kasnio nekoliko minuta, pa sam besciljno hodao peronom gore dolje, dok mi nije palo na um kako bih si mogao skratiti vrijeme čekanja tako što bih mogao postaviti nekoliko pitanja o tomu tko je napustio Merlinville posljednjim vlakom one noći kad se dogodila tragedija. Pristupio sam glavnom nosaču, čovjeku inteligentna izgleda, i nemalo se pomučio dok sam ga uvjerio da se upusti u razgovor o tom predmetu.

Sramotno je za policiju, žustro je potvrdio, što je takvim razbojnicima ili ubojicama dopušteno da se tako nekažnjeno šecu uokolo. Dao sam naslutiti slabu mogućnost kako su možda otišli ponoćnim vlakom, no on je odlučno odbio svaku takvu pomisao.

Primijetio bi dvojicu stranaca - u to je bio siguran. Samo je dvadesetak osoba otišlo tim vlakom i oni ne bi mogli izmaknuti njegovoj pozornosti. Ne znam što je potaknulo tu misao u mojoj glavi možda je to bila duboka strepnja koja se nazirala u glasu Marthe Daubreuil - noiznenada sam upitao: — Mladi monsieur Renault - on nije otišao tim vlakom, zar ne?

— Ah, ne, monsieur. Doći i oputovati u vremenu od pola sata, to ne bio bilo zabavno, nimalo! Zurio sam u čovjeka i gotovo mi je izmaklo značenje njegovih riječi. A tada mi je sinulo.

— Hoćete reći - kazao sam, a srce mi je ubrzanije tuklo - da je Jack Renauld doputovao u Merlinville te večeri?

— Upravo tako, monsieur. Posljednjim vlakom koji je došao iz suprotnog smjera, onim u 11.40.

U glavi mi se komešalo. To je, dakle, bio razlog Marthinu bolnom nemiru. Jack Renauld bio je u Merlinvilleu u noći zločina. No zašto to nije rekao? Zašto nas je, upravo suprotno, naveo na to da povjerujemo kako je ostao u Cherbourgu? Sjećajući se njegova iskrenog dječaćkog izgleda lica, teško sam se mogao pomiriti s time da bi on na bilo kojinačin bio povezan sa zločinom. Pa čemu onda ta šutnja s njegove strane o tako važnoj pojedinosti? Jedno je bilo sigurno, Martha je znala sve to vrijeme. Odatle njezina zabrinutost i njezino uporno zapitkivanje Poirota je li itko osumnjičen.

Dolazak vlaka prekinuo je moje je razmišljanje i već u sljedećem sam trenutku pozdravljao Poirota. Mali je čovjek zračio srećom. Smijao se od zadovoljstva, galamio je, zaboravljajući moju englesku uzdržanost, srdačno me zagrlio naperonu.

— Mon cher ami, uspio sam - uspio sam tako da je to čudesno!

— Doista? Oduševljen sam što to čujem. Jeste li čuli najnovije vijesti?

— Kako biste vi to htjeli da sam išta čuo? Zbio se nekakav novi razvoj, zarne? Vrli Giraud uhitio je nekoga? Ili čak neke, možda? Ah, ja ću ga učiniti smiješnim, baš njega! No kamo me to vodite, moj prijatelju? Zarne idemo u hotel? Neophodno je da se pobrinem oko svojih brkova žalosno su mlohavi od te vrućine u vlaku. Sasvim pouzdano znam da imam prašine na kaputu. A moja kravata, moram je prevezati.

Odlučno sam prekinuo njegove žalopojke. - Moj dragi Poirot - kanite se svega toga.

Smjesta moramo u vilu. Dogodilo je još jedno umorstvo!

Nikad nisam vidio nekoga tako zapanjenog. Vilica mi je pala. Iz držanjama je nestala sva živahnost. Zurio je u mene otvorenih usta.- Što ste to rekli? Još jedno umorstvo? Ah, pa tada imam potpuno krivo. Promašio sam. Giraud me može ismijavati - imat će razloga!

— Znači da ga niste očekivali?

— Ja? Ni za što na svijetu. Razara moju teoriju uništava sve... to... Ah, ne!- Ukopao se, lupajući se u prsa. - Nemoguće je! Ne mogu biti u krivu! Činjenice uzete sustavno i u pravom slijedu, dopuštaju samo jedno objašnjenje. Moram imati pravo. Imam pravo!-Ali ipak... Prekinuo me je.

— Čekajte, moj prijatelju. Moram imati pravo, pa je prema tomu to novo umorstvo potpuno nemoguće - osim - Oh, čekajte, preklinjem vas. Ne recite ni riječi!

Trenutak ili dva bio je tih, a potom se počeo normalno ponašati i progovorio je prilično sigurnim glasom:- Žrtva je muškarac srednjih godina. Tijelo je nađeno u zaključanom spremištu nedaleko od mjesta zločina i mrtav je najmanje dvadeset četiri sata. I najvjerojatnije je da je proboden slično poput gospodina Renaulda, iako ne mora biti u leđa.

Sad je bio moj red da zinem - i zinuo sam. Otkako poznam Poirota, još nikad nije učinio ništa tako čudesno. I gotovo je neizbježno bilo da mi sine jedna misao.

— Poirot - kliknuo sam - vučete me za nos. Već ste sve bili čuli.

Prijekorno mi je uputio svoj najčestitiji pogled.- Zar bih učinio nešto takvo?

Uvjeravam vas kako uopće ništa nisam čuo. Niste li primijetili kakav su šok bile za mene vaše vijesti?

— Pa kako ste onda, za miloga Boga, mogli sve znati?

— Imao sam pravo, je li? Eh, znao sam. Male sive stanice! One su mi rekle. Samo je tako mogla biti druga smrt, i nikako drukčije. A sad mi recite sve.

Ako ovdje skrenemo ulijevo, možemo prečicom preko igrališta za golf, a to će nas mnogo brže dovesti do stražnjeg dijela vile Genevieve. Dok smo hodali putom koji je predložio, izvijestio sam ga o svemu što sam znao.

Poirot je pažljivo slušao.- Bodež je bio u rani, kažete? To je čudno. Sigurni ste u to da je to onaj isti?

— Potpuno siguran. Zašto bi to bilo nemoguće?

— Ništa nije nemoguće. Mogla bi biti dva bodeža. Podigao sam obrve.

— Nije li to u najvećoj mjeri nevjerojatno? Bila bi to vrlo neočekivana slučajnost.

— Kao i uvijek, govorite bez razmišljanja, Hastings. U nekim slučajevima dva potpuno istovjetna oružja bila bi vrlo malo vjerojatna. No ne ovdje. Upravo ovo oružje bilo je ratni suvenir koji je načinjen po narudžbi Jacka Renaulda. Vrlo je malo vjerojatno, samo kad malo razmislite, da je bio dao načiniti samo jedan. Vrlo je lako moguće da je imao jedan za vlastite potrebe.

— No nitko nije spomenuo nešto takvo - prigovorio sa m. Dašak predavača ušuljao se u boju Poirotova glasa.

— Moj prijatelju, radeći na nekom slučaju, čovjek ne uzima u obzir samo ono što je "spomenuto". Nema razloga zašto se ne spominju mnoge pojedinostikoje bi mogle biti važne. Isto tako, često postoji izvrstan razlog da ih se ne spomene. Sami birajte između tih dvaju motiva. Šutio sam i bio sam zadivljen, unatoč tomu što to nisam htio priznati. Poslije nekoliko minuta stigli smo do slavnog spremišta. Ondje smo zatekli sve naše prijatelje i pošto smo razmijenili uobičajene riječi pristojnosti, Poirot je počeo raditi. Pošto sam vidio Girauda na poslu, bio sam iskreno znatiželjan.

Poirot je okolinu samo površno pogledao. Jedini predmeti što ih je pregledao bili su otrcani kaput i hlače pokraj vrata. Giraudovim usnama preletio je prezriv smiješak i Poirot je, kao da ga je primijetio, bacio krpe na tlo.

— Stara vrtlarova odjeća? - upitao je.

— Točno - odgovorio je Giraud. Poirot je kleknuo uz tijelo. Prsti su mu bili hitri, no sustavni. Ispitao je tkaninu odjeće i uvjerio se kako na njoj nema oznaka. Cipele je podvrgnuo posebnoj pažnji, a također i prljave pomljene nokte. Dok je ispitivao ove potonje, obratio se Giraudu kratkim pitanjem.

— Vidjeli ste ih?

— Da, vidio sam ih - odgovorio je. Lice mu je ostalo nedokučivo. Poirot se odjednom skamenio.

— Dr. Durand!

— Da? - pristupio je doktor.

— Na usnama ima pjene. Jeste li je zamijetili?

— Nisam primijetio, priznajem.

— No vidite je sada?

— Da, svakako. Poirot je ponovno ispalio pitanje Giraudu.

— Vi ste to primijetili, bezsumnje? Onaj drugi nije odgovorio. Poirot je nastavio.

Bodež je bio izvučen iz rane. Bio je stavljen u staklenku pokraj tijela. Poirot ga je promotrio, a potom pažljivo izbliza razgledao ranu. Kad je podigao pogled, oči sumu bile uzbuđene i sijale su meni tako poznatim zelenim svjetlom.

— Čudna je ta rana ovdje! Nije krvarila. Nema mrlja na odjeći. Oštrica bodeža samo je malo promijenila boju, i to je sve. Sto mistite o tomu, monsieur le docteur?

— Mogu samo reći da je vrlo nenormalno.

— Nimalo nije nenormalno. Vrlo je jednostavno. Čovjek je proboden pošto je umro. Stišavajući kretnjom ruke žamor glasova što se podigao, Poirot se okrenuo prema Giraudu i dodao: — Gospodin Giraud se slaže sa mnom, zar ne, monsieur? Što god bilo Giraudovo pravo uvjerenje, prihvatio je ponuđeni položaj bez treptaja. Smireno i gotovo uvrijeđeno odgovorio je: .

— Dakako da se slažem. Marmor iznenađenja i zanimanja ponovio se.

— Ali kakva zamisao! - vikao je Hautet.

— Probosti čovjeka poslije smrti! Divljaštvo! Nečuveno! Možda posljedica neke neutoljive mržnje.

— Ne - reče Poirot. - Rekao bih da je učinjeno potpuno hladnokrvno - kako bi stvorilo određen dojam.

— Kakav dojam?

— Dojam koji je gotovo postignut - odgovorio je Poirot zagonetno. Bex je razmišljao.

— Pa kako je, onda, taj čovjek ubijen?

— Nije ubijen. Umro je. Umro je, ako ne griješim mnogo, od epileptičkog napada! Ta Poirotova izjava opet je izazvala prilično uzbuđenje. Dr. Durand je opet kleknuo i pažljivo istraživao. Napokon se uspravio.

— Monsieur Poirot, sklon sam vjerovati da ste u pravu glede svoje tvrdnje. Odmah ću reći, dao sam se zavesti. Nepobitna činjenica da je čovjek bio proboden odvukla je moju pozornost od svih ostalih indikacija.

Poirot je bio junak trenutka. Istražni sudac nije štedio pohvale. Poirot je odgovorio dostojanstveno, potom se ispričao isprikom da ni on ni ja nismo ručali i da bi se htio osvježiti od napora putovanja. Tek što smo krenuli kako bismo napustili spremište, pristupio nam je Giraud.

— Još nešto, monsieur Poirot - rekao je svojim milim podrugljivim glasom. - Našli smo ovo omotano oko drška bodeža... žensku kosu.

— Ah! - rekao je Poirot. - Ženska kosa? Koje žene, volio bih znati?

— Volio bih znati i ja - rekao je Giraud. I tada nas je napustio, poklonivši se.

— Bio je vrlo uporan, dobri Giraud - rekao je Poirot zamišljeno dok smose vraćali u hotel. - Pokušavam proniknuti u kojem me smjeru namjerava odvesti na krivi put?

Ženska kosa... hm! Objedovali smo tečno, no Poirot je djelovao pomalo odsutan i nepažljiv. Poslije smo otišli gore u naš salon i ondje sam ga zamolio da mi kaže nešto o svom tajanstvenom putovanju u Pariz.

— Rado, moj prijatelju. Išao sam u Pariz pronaći ovo. Iz džepa je izvadio mali izbljedjeli novinski izrezak. Bila je to reprodukcija fotografije neke žene. Pružio mi ju je. Uskliknuo sam.- Prepoznajete li je, moj prijatelju? Kimnuo sam. Iako je fotografija bila snimljena prije mnogo godina, a kosa je bila drukčije počešljana, sličnost je bila nedvojbeno.

— Madame Daubreuil! - uzviknuo sam. Poirot je kimao glavom smiješeći se.

— Nije sasvim točno, moj prijatelju. Tada se nije zvala tako. Ovo je slikaozloglasne madame Beroldy! Madame Beroldy! U trenu sam se sjetio cijelog slučaja. Sudenje za umorstvo koje je izvalo veliku pozornost diljem svijeta. Slučaj Beroldy.

16. Slučaj Beroldy

Nekih dvadesetak godina prije početka ove naše sadašnje priče, monsieur Arnold Beroldy, rođen u Lyonu, došao je u Pariz u pratnji lijepe supruge i njihove male kćeri, sasvim malog djeteta. Monsieur Beroldy bio je mlađi ortak u tvrtki vinskih trgovaca, krupan čovjek srednjih godina, ljubitelj lijepih strana života, odan svojoj privlačnoj supruzi, no inače potpuno nezamjetljiv u svakidašnjem životu.

Tvrtka u kojoj je monsieur Beroldy bio ortak bila je mala, pa unatoč tomu što je poslovala dobro, nije mogla osigurati veći prihod nekom manje važnom ortaku.

Beroldyjevi su imali malen stan i u početku su živjeli vrlo umjereno. Koliko je god monsieur Beroldy bio neupadljiv, njegova je supruga bila bogato obdarena dahom romantike.

Mlada i pristala, a isticala se k tomu dražesnim ponašanjem, madame Beroldy odmah je izazvala uzbuđenju cijeloj četvrti, pogotovu kad su se pronijele glasine o nekim zanimljivim tajnama u svezi s njezinim rođenjem. Govorkalo se kako je nezakonita kći nekoga ruskog velikog kneza. Drugi su tvrdili kako je riječ o austrijskom nadvojvodi i da je brak zapravo bio zakonit, nomorganatski, naime veza sa ženom iz nižega staleža. No sve su se pričepodudarale u jednoj pojedinosti, naime da je Jeanne Beroldy bila središte zanimljive zagonetke. Među prijateljima i poznanicima obitelji Beroldy bio je i mladi pravnik Georges Connan. Uskoro je postalo očito kako je očaravajuća Jeanne potpuno zarobila njegovo srce.

Madame Beroldy diskretno je ohrabivala mladog čovjeka, no svaki je put pomno vodila računa o tomu da istakne potpunu odanost svom sredovječnom suprugu.

Unatoč tomu, mnoge pakosne osobe nisu se libile tvrditi kako je mladi Conneau njezin ljubavnik-i to ne jedini!

Kad su Beroldyjevi već bili u Parizu oko tri mjeseca, nova se ličnost pojavila na poprištu. Bio je to gospodin Hiram P. Trapp, iz Sjedinjenih Država i vrlo bogat. Pošto je bio predstavljen zavodljivoj i

tajanstvenojmadame Beroldy, ubrzo je podlegao njezinim čarima. Njegovo je divljenje bilo očito, no strogo u granicama poštovanja.

Nekako u to vrijeme madame Beroldy postala je otvorenija u svojim povjeravanjima.

Nekolicini prijatelja izrazila je duboku zabrinutost zbog svog muža. Objasnila je kako se upetljao u nekoliko mutnih poduhvata političke naravi i spominjala je neke važne spise koji su mu bili povjereni na pohranu, a koji su se ticali neke "tajne" što je imala vrlo veliku važnost u europskim razmjerima. Ti su spisi bili dani njemu na čuvanje, kako bi im se tako zameo trag pred tragateljima, no Madame Beroldy bila je nemirna, već i zato što je u Parizu prepoznala neke važne članove Revolucionarnoga kruga.

Dana 28. studenoga pao je udarac. Žena koja je svakog dana dolazila Beroldyjevimu spremati i kuhati, iznenadila se kad je vrata stana našla širom otvorena. Čula je slabo jecanje koje je dolazilo iz spavaće sobe, pa je ušla onamo. Ugledala je grozan prizor.

Madame Beroldy ležala je na podu vezanih ruku i nogu i tiho stenjala, pošto se uspjela osloboditi poveza s usta. Na postelji je u lokvi krvi ležao monsieur Beroldy, s nožem zabijenim u srce.

Priča madame Beroldy bila je prilično jednostavna. Iznenada probuđenaiz sna, razabrala je dva maskirana muškarca koji su se nagnuli nad njom. Prigušujući njezine krike, vezali su je i začepili su joj usta. Potom su od monsieur Beroldyja zahtijevali da im preda glasovitu "tajnu". No neustrašivi vinski trgovac glatko je odbio pokoriti se njihovom zahtjevu. Razljućeni otporom, jedan mu je od njih bez oklijevanja zabio nož u srce. Pokojnikovim su ključevima otvorili blagajnu u kutu i odnijeli su sa sobom gomilu papira. Oba su muškarca imala guste brade i nosili su maske, no madame Beroldy uvjereno je izjavila da su bili Rusi.

Slučaj je izazvao golemo uzbuđenje. Vrijeme je prolazilo, no tajanstveni bradonje nikad nisu bili otkriveni. I onda, kad je opće zanimanje već počelo zamirati, zbio se neočekivan obrat: Madame Beroldy bila je uhićena i optužena za ubojstvo svoga supruga. Sudenje, kad je došlo do njega, izazvalo je veliku pozornost. Mladost i ljepota optužene, a i njezina tajanstvena povijest, bili su dostatni da stvore cause celebre. Utvrđeno je bez ikakve dvojbe da su roditelji

Jeanne Beroldy bili vrlo častan i trijezan par, trgovci voćem koji su živjeli u predgradu Lyona.

Ruski veliki knez, dvorske spletke i političke zavjere - za sve te priče što su bile u opticaju moglo se otkriti izvorište u samoj gospodi Beroldy! Cijela povijest njezina života nemilosrdno je ogoljena.

Motiv za ubojstvo naden je u osobi Hiram P. Trappa. Trapp je činio sve što je mogao, no podvrgnut nemilosrdnom i vještom ispitivanju morao je priznati kako je bio zaljubljen u damu i da bi joj - da je bila slobodna - bio ponudio brak. Činjenica što je njihova međusobna veza, kao što je to bilo opće poznato, bila platonska, još je više teretila osumnjičenu.

Bez mogućnosti da mu postane ljubavnica, zbog njegove neporočne i časne prirode, Jeanne Beroldy je imala podlu zamisao kako da se riješi vremešnjeg, neuglednog supruga i da postane žena bogatog Amerikanca. Sve to vrijeme madame Beroldy suočavala se sa svojim tužiteljima potpuno hladnokrvno i smireno. U svojoj se priči nimalo nije pokolebala. Nastavila je gorljivo dokazivati da je kraljevskoga podrijetla i da su je u ranim danima zamijenili s kćeri trgovca voćem.

Koliko god besmislene i potpuno neosnovane bile tetvrdnje, ipak su mnogi vjerovali u njihovu istinitost. No tužitelj je bio neumoljiv. Zamaskirane "Ruse" proglasio je izmišljotinom i ustvrdio kako su zločin počinili madame Beroldy i njezin ljubavnik Georges Conneau. Izdana je tjeralica radi uhićenje potonjega, no on je mudro učinio i pobjegao. Dokazano je da su vezovi koji susputavali madame Beroldy bili tako labavi da ih se bez muke mogla osloboditi. I onda, već potkraj suđenju, javnom je tužitelju poslan list iz Pariza. Pisao ga je Georges Conneau i u njemu je, ne otkrivajući svoje prebivalište, potpuno priznao zločin. Izjavio je kako je zadao smrtonosni udarac, na nagovor madame Beroldy.

Zločin su zasnovali njih dvoje. Vjerujući da je njezin suprug zlostavlja, a zaslijepljen vlastitom strasti prema njoj, strasti za koju je vjerovao da će mu je ona uzvratiti, smislio je zločin i nanio je konačni udarac koji je trebao ljubljenu ženu osloboditi od omrznutih veza. Sad je, prvi put, čuo za Hiram P. Trappa i shvatio da ga je ljubljena žena izdala! Nije htjela biti slobodna za njega, nego zato da bi se mogla udati za bogatog Amerikanca. Okoristila se njime kao oruđem,

pa se on, u bijesu ljubomore, sada predomislio i razotkrio ju je, naglašavajući kako je cijelo vrijeme djelovao na njezin poticaj.

Tada je madame Beroldy dokazala da je izuzetna osoba, što je nedvojbeno doista i bila. Bez okolišanja napustila je raniju obranu i priznala je kako su "Rusi" čisti plod njezine mašte. Pravi je ubojica Georges Conneau.

Lud od strasti, počinio je zločin i zakleo se da će joj sestrašno osvetiti, ne bude li šutjela. Zaplašena njegovim prijetnjama, pristala je - a takoder i od straha da će biti optužena za sudioništvo u zločinu ako bude rekla istinu. No uporno je odbijala da ima ikakve veze s ubojicom svoga supruga, pa joj se on zatakav stav osvećuje pisanjem pisma kojim je optužuje.

Svečano sezaklela kako nije imala nikakva udjela u zločinu, da se te tragične noći probudila i zatekla Georgesu Conneauu kako stoji nad njom s krvavim nožem u ruci. Bio je to škakljiv slučaj.

Priči madame Beroldy jedva se moglo vjerovati. No njezino obraćanje poroti bilo je remek-djelo. Dok su joj suze tekle niz obraze, govorila je o svojem djetetu, o svojoj časti žene - o želji da svoj lik očuva neokaljanim radi svojega djeteta. Priznala je da bi možda moralno mogla biti odgovorna za zločin, jer Georges Conneau je bio zaljubljen u nju, no bila bi kriva samo pred Bogom, nikim više!

Znala jekako je počinila veliku pogrešku time što Conneauu nije prijavila zakonu, no to rekla je slomljenim glasom - niti jedna žena ne bi mogla učiniti. Voljela ga je! Je li mogla dopustiti da njezina ruka bude ta koja će ga poslati na giljotinu?

Kriva je za mnogo toga, no nevinna je u pogledu užasnog zločina što joj ga pripisuju. Kako god bilo, njezina rječitost i osobnost dobili su bitku.

Madame Beroldy, usred neusporedivog uzbuđenja, bila je oslobođena. Unatoč najvećim nastojanjima policije, Georges Conneau nestao je beztraga. A što se tiče madame Beroldy, ništa se više nije čulo o njoj. Odvođeci dijete sa sobom otišla je iz Pariza započeti novi život.

17. Istražujemo dalje

Ovo je bio potpun opis slučaja Beroldy. Dakako, u sjećanju nisam zadržao sve pojedinosti ovako kako sam ih netom bio naveo. Slučaj sam, ipak, prilično dobro zapamtio. U svoje je vrijeme izazvao velikozanimanje i engleske su novine opširno izvješćivale, stoga nisam morao pamćenje izložiti velikom naporu kao bih se prisjetio sočnijih pojedinosti. U tom svom silnom uzbuđenju na trenutak sam pomislio kako mi je sve sinulo.

Priznajem kako sam nagao i da Poirot prigovara mojem običaju da olako stvaram zaključke, no rekao bih kako sam u ovom slučaju imao pravo na ispriku. Silno me se dojmilo kako je ovo mojeotkriće potvrđivalo Poirotov pogled na događaje.

— Poirot - rekoh - čestitam vam. Sve mi je sada jasno. Poirot je uobičajenom pozornošću upalio jednu od onih svojih malih cigara. Zatim je podigao pogled.

— Pa kako vam je sada sve jasno, mon ami, što vam je to zapravo jasno?

— Eh, to da je madame Daubreuil - Beroldy - ubila gospodina Renaulda. To bez ikakve dvojbe dokazuje sličnost obaju slučajeva.

— Tada držite da je madame Beroldy bila nepravedno oslobođena? Da je zapravo bila kriva zbog suglasnosti s umorstvom svoga supruga?

Sirom sam otvorio oči.- Pa naravno! Vi ne mislite tako?

Poirot se odšetao do kraja prostorije, rastreseno poravnao stolac i potom vrlo zamišljeno rekao: — Da, mislim tako: No nema tu ničega "naravnog". Tehnički govoreći, madame Beroldy je nevina.

— U tadašnjem zločinu, možda. No ne i u ovomu. Poirot je sjeo i motrio me je zamišljenije nego ikad.

— I tako, vaše je konačno uvjerenje, Hastings, da je madame Daubreuil umorila monsieur Renaulda?

— Da.

— Zašto? Pitanje je ispalio tako naglo da sam ostao zatečen.- Zašto? - mucao sam.

— Zašto? Ah, zato... - nisam znao dalje.

Poirot je kimao prema meni.- Vidite, iznenada ste se našli pred zidom. Zašto bi madame Daubreuil(zvat ću je tako kako bi bilo jednostavnije) umorila monsieura Renaulda? Motiv u nema ni traga. Ona nema koristi od njegove smrti;smatrana za ljubavnicu ili ucjenjivačicu, svakako gubi. Nema umorstva bez motiva. Prvi je zločin bio drukčiji - ondje smo imali bogatog ljubavnika koji je čekao da uskoči u muževljeve postole.

— Novac nije jedini motiv za ubojstvo - prigovorio sam.

— Točno - složiose Poirot pomirljivo. - Postoje još dva, od kojih je jedan crime passionnel. Tu je i jedan treći, rijetki motiv, umorstvo zbog zamisli, što pretpostavlja određenu duševnu poremećenost ubojice. Manija ubijanja i vjerski fanatizam ubrajaju se u takve slučajeve. No ovdje ih možemo isključiti.

— Sto je s crime passionnel? Možete li i to isključiti? Ako je madame Daubreuil bila Renauldova ljubavnica, ako je otkrila kako se njegovana klonost hladi ili ako je na bilo koji način probudena njezina ljubomora, nije li ga mogla ukloniti u nastupu gnjeva?

Poirot je nijekao odmahujući glavom.

— Ako - pripazite, kažem ako - ako je madame Daubreuil bila Renauldova ljubavnica, on nije imao vremena da je se zasiti. No u svakom slučaju griješite u pogledu njezine naravi. Ona je žena koja može hiniti velik duševni stres. Veličanstvena je glumica.

Promatrajuću nepristrano, ona svojim životom opovrgava privid što ga stvara. Kad raščlanimo taj život, cijelo vrijeme bila je hladnokrvna i proračunata u motivima i djelovanju. Kad se složila s umorstvom svog supruga nije joj bila namjera vezati svoj život uz život mladog ljubavnika. Njezin je cilj bio bogati Amerikanac, za kojeg nije marila ni koliko do lanjskog snijega. Ako je činila zločin, bilo je to uvijek radi koristi.

Ovdje nije bilo koristi. Osim toga, kako objašnjavate kopanje groba? To je muški posao.

— Mogla je imati pomagača - predložio sam, nesklon odreći se svog uvjerenja.

— Navest ću još jedan prigovor. Govorili ste o sličnosti dvaju zločina. Učemu je ona, moj prijatelju? Iznenađeno sam zurio u njega.

— Pa, Poirot, sami ste to spomenuli! Priča o zamaskiranim muškarcima, o "tajni", o papirima!

Poirot se nasmiješio.- Nemojte biti tako uvredljivi, molim vas. Ništa ne poričem.

Sličnost dviju pripovijesti očito povezuje oba slučaja. No razmislite o nečemu vrlo neobičnom. Ovu nam priču ne govori madame Daubreuil - da je tako, sve bi bilo mačji kašalj - nego madame Renault. Je li, dakle, ona u dosluhu s onom drugom?

— To ne mogu vjerovati - rekoh polako.

— Ako jest, tada je najsavršenija glumica što ju je svijet ikad vidio.- Ta-ta-ta! - srdio se Poirot. - Opet se povodite za osjećajima, a ne zarazumom! Ako je vrsna gluma nužna za zločinku, tada bi ona to bez sumnje mogla biti. No je li prijeko potrebno da bude tako? Ne vjerujemda je gospoda Renault u savezu s madame Daubreuil, i to iz više razloga, od kojih sam vam neke izložio. Ostali su očevidni. Stoga, pošto je spomenuta mogućnost isključena, vrlo smo blizu istini koja je, kao i uvijek, vrlo zanimljiva.

— Poirot! - uskliknuo sam. - Što još znate?

— Mon ami, zaključke morate donositi sami. Imate "pristup činjenicama".

Usredotočite svoje sive stanice. Rasudujte - ne kao Giraud - već poput Herculea Poirota!

— No jeste li vi sigurni?

— Moj prijatelju, u mnogom sam pogledu bio budala. No napokon vidimjasno.

— Znete sve?- Otkrio sam što je to što je monsieur Renault htio da otkrijem.

— I znate tko je ubojica?

— Znam jednog ubojicu.

— Kako to mislite?- Posrijedi je mali nesporazum. Ovdje nije samo jedan zločin, već ih imamo dva. Prvi sam razriješio, a za drugi.. eh bien; priznat ću, nisam siguran!

— Ali, Poirot, mislio sam da ste rekli kako je čovjek u spremištu umro prirodnom smrću?- Ta-ta-ta! - Poirot se oglasio svojim omiljenim izrazom nestrpljenja.

—Još ne razumijete. Može biti zločina i bez ubojice, no za dva zločina bitno je da postoje dva tijela.

Osupnuo me je toliki nedostatak razuma te izjave, pa sam ga motrio prilično zabrinuto. No djelovao je savršeno normalno.

Iznenada je ustao i došetao do prozora.

— Evo ga - primijetio je.

— Tko?

— Monsieur Jack Renault. Poslao sam poruku u vilu i zamolio ga da dođe. To je promijenilo tok mojih misli, pa sam upitao Poirotu zna li da je Jack Renault bio u Merlinvilleu u noći zločina. Očekivao sam kako ću svog oštromnog prijatelja zateći na spavanju, no kao i obično, on je bio sveznajući. I on se, naime, bio raspitao na kolodvoru.

— Ne dvojim da nismo bili izvorni u toj zamisli, Hastings. Vrli Giraud vjerojatno je također proveo svoju istragu.

— Ne mislite valjda - rekoh i zašutjeh. - Ah, ne, bilo bi to previše strašno!

Poirot me gledao upitno, no šutio sam. Upravo mi je sjevnulo da je, doduše, bilo sedam žena koje su neposredno ili posredno bile povezane sa slučajem - gospoda Renault, madame Daubreuil i njezina kći, tajanstvena posjetiteljica, te tri sluškinje - no muškarac je, s iznimkom starog Augustea, koji jedva da bi dolazio u obzir, bio samo jedan - Jack Renault. A grob je morao iskopati muškarac. Nisam imao vremena dalje razvijati groznu misao koja mi je pala na um, jer je Jack Renault bio dopraćen u sobu.

Poirot ga je pozdravio prilično službeno.- Izvolite sjesti, monsieur. Beskonačno žalim što vas zamaram, no vjerujem kako shvaćate da mi ozračje u vili nije osobito naklono. Monsieur Giraud i ja ne slažemo se potpuno u svemu. Njegova uljudnost prema meni nije pretjerana i razumjet ćete da mi nimalo nije stalo do toga da stječe ikakve pogodnosti iz mojih malih otkrića.

— Upravo tako, monsieur Poirot - reče mladić. - Taj tip Giraud je zlobni neotesanac i radovao bih se kad bi netko zaradio na njegov račun.

— Tada vas mogu zamoliti za malu uslugu?

— Svakako.- Zamolio bih vas da odete na kolodvor i da sjednete na vlak do sljedeće postaje, do Abbalaca. U garderobi se raspitajte jesu li dva stranca ostavila ondje kovčeg te noći kad se dogodilo umorstvo. To je mala postaja i ondje će se sasvim sigurno sjećati. Hoćete li to učiniti?

— Dakako da hoću - rekao je momak, zbunjen, no spreman za zadaću.- Ja i moj prijatelj, shvaćate, imamo posla drugdje objasnio je Poirot. - Imate vlak za četvrt sata, a zamolit ću vas da se ne vraćate u vilu, jer nebih želio da Giraud nešto načuje o vašem poslu.

— Dobro, idem sada ravno na kolodvor. Ustao je. Zaustavio ga je Poirotov glas: — Trenutak, monsieur Renault, zbunjuje me jedna sitnica. Zašto jutros niste spomenuli Monsieuru Hautetu da ste bili u Merlinvilleu one noćikad se dogodio zločin? Lice Jacka Renaulda se zarumenilo. Samo se s mukom mogao kontrolirati.

— Griješite. Bio sam u Cherbourgu, kao što sam jutros rekao istražnom sucu.Poirot ga je promatrao suženih očiju, poput mačke, sve dok se nije vidio samo zelenkasti sjaj.

Tada sam načinio osobitu pogrešku - jer dijeli je i osoblje postaje. Oni kažu kako ste stigli vlakom u 11.40. Jack Renault oklijevao je trenutak, a zatim se odlučio. - Pa što ako jesam? Pretpostavljam da me ne namjeravate optužiti za sudjelovanje u ubojstvu mog oca? - To je pitanje postavio prilično grubo, zabacivši glavu.

— Volio bih objašnjenje o razlogu koji vas je doveo ovamo.

— To je jednostavno. Došao sam vidjeti svoju zaručnicu, mademoiselle Daubreuil. Bio sam pred dugim putovanjem, nisam znao kad ću se vratiti. Želio sam je vidjeti prije odlaska kako bih je uvjerio u svoje nepromijenjene osjećaje.

— I jeste li je vidjeli? - Poirotove oči nisu ni za trenutak skrenule s lica onog drugog. Protekla je značajna stanka dok Renault nije odgovorio. Tada je rekao: — Da.

— A potom?

— Ispostavilo se da sam izgubio posljednji vlak. Pješke sam otišao u St. Beauvais, probudio sam ljude u jednom servisu i unajmio auto da meodvezu u Cherbourg.

— St. Beauvais? To je petnaest kilometara. Duga šetnja, gospodine Renault.

— Ja... bio sam raspoložen za hodanje. Poirot je pognuo glavu u znak da prihvaća objašnjenje. Jack Renault dohvatio je šešir i štap i otišao. Poirot je u hipu skočio na noge.

— Brzo, Hastings. Idemo za njim. Zadržavajući primjerenu udaljenost od našega cilja, pratili smo ga ulicama Merlinvillea. No kad je Poirot vidio kako je skrenuo prema kolodvoru, zaustavio se.-

Sve je u redu. Progutao je mamac. Otići će u Abbalac i propitat će se za tajanstveni kovčeg što su ga ostavili tajanstveni stranci. Da, mon ami, sve to bila je moja mala izmišljotina.

— Htjeli ste ga ukloniti s puta! - uskliknuo sam.- Vaša je pronicljivost zadivljujuća, Hastings! Sada, ako vam je po volji, idemo gore u vilu Genevieve.

18. Giraud djeluje

Po dolasku u vilu Poirot je vodio putem do spremišta gdje je nađeno drugo tijelo. No nije ušao nego je zastao pokraj klupe za koju sam već spomenuo da se nalazila nekoliko metara daleko od spremišta. Pošto ju je promatrao nekoliko trenutaka, pažljivo je korak po korak otišao od nje do živice koja je označavala granicu između vile Genevieve i vile Marguerite. Zatim se vratio, kimajući glavom pri tomu. Ponovno je otišao do živice i rukom je razgrnuo grmlje.

— S malo sreće - dobacio mi je preko ramena - mademoiselle Martha mogla bi se naći u vrtu. Želio bih razgovarati s njom, a radije ne bih na uobičajeni način došao u posjet vili Margerite.

Ah, sve je dobro, eno je. Pst, mademoiselle! Pst! Un moment, s'il vous plait. Pridružio sam mu se u trenutku kad je Marthe Daubreuil, malozbunjenog izgleda, trčeći stigla do živice na njegov poziv.

— Nekoliko riječi s vama, mademoiselle, ako je dopušteno?

— Svakako, monsieur Poirot. Unatoč smirenom ponašanju, oči su joj bile zabrinute i uplašene.

— Mademoiselle, sjećate li se kad ste trčali po putu za mnom onog dana kad sam s istražnim sucem došao u vašu kuću? Pitali ste me je li itko osumnjičen za zločin.

— A vi ste rekli da su to dva Čileanca. - Glas joj je zvučao kao da joj nedostaje daha, a lijevu je ruku podigla do srca.

— Biste li mi ponovno postavili to pitanje, mademoiselle?

— Kako tomislite?

— Ovako. Kad biste me ponovno pitali to isto, dao bih vam drukčiji odgovor. Netko je osumnjičen - no on nije Čileanac.

— Tko? - Riječ se jedva čula kroz rastavljene usne.

— Monsieur Jack Renauld.

— Što? - Bio je to krik. - Jack? Nemoguće. Tko se usuduje sumnjičiti ga.

— Giraud.

— Giraudl - Djevojčino je lice postalo pepeljastio. Bojim se tog čovjeka. On je nemilosrdan. On će... on će... Prekinula je. Na licu se

vidjelo kako skuplja hrabrost i odlučnost. Tog sam trena shvatio da je borac. Poirot ju je također pažljivo promatrao.

— Vi, dakako, znate kako je bio ovdje u noći umorstva? - pitao je.

— Da - odgovorila je mehanički. - Rekao mi je.

— Nije bilo mudro pokušati sakriti tu činjenicu - nastavio je Poirot.

— Da, da - odgovorila je nestrpljivo. - No ne možemo tratiti vrijeme na žaljenje.

Moramo naći nešto kako bismo ga spasili. On je, dakako, nevin; no to mu neće pomoći kod čovjeka kakav je Giraud koji mora misliti na svoj ugled. On mora uhititi nekoga, a taj netko bit će Jack.

— Činjenice će govoriti protiv njega - rekao je Poirot. - Svjesni ste toga?

Pogledala ga je otvoreno - Nisam dijete, monsieur. Mogu biti hrabra i pogledati činjenicama u oči. On je nevin i moramo ga spasiti. Govorila je s nekom vrstom očajničke snage, a po tom je ušutjela, mršteći se dok je razmišljala.

— Mademoiselle - kazao je Poirot i promatrao je prodorno - nema li nečega što tajite i što biste nam mogli reći?

Kimnula je smeteno. - Da, postoji nešto, no jedva vjerujem da ćete mi povjerovati - izgleda tako besmisleno.

— Svakako nam recite, mademoiselle.

— Evo. Giraud je poslao po mene, kao da mu je to naknadno palo napamet, ne bih li mogla prepoznati ovog čovjeka ovdje. - Glavom je pokazala prema spremištu. Nisam mogla. Barem ne tog trenutka. No kad sam poslije razmislila...

— Da?

— Čini se tako neobičnim, a ipak sam gotovo sigurna. Reći ću vam. Ujutro tog dana kad je monsieur Renauld ubijen, šetala sam vrtom ovuda i čula sam muške glasove kako se svadaju. Razmaknula sam grmlje i pogledala. Jedan od muškaraca bio je monsieur Renauld, a drugi je bio skitnica, spodoba užasna izgleda u prljavim krpama.

Naizmjenice jecmizdrio i prijetio. Shvatila sam kako je tražio novac, no tog me je trenutka mama pozvala u kuću i morala sam otići. To je sve, tako... gotovo sam sigurna kako su skitnica i mrtvac u spremištu jedna te ista osoba.

Poirot se oglasio usklikom. - Ali zašto niste to rekli na vrijeme, mademoiselle?

— Jer mi se u početku samo mutno pričiniilo kako mi je lice nekako poznato. Čovjek je drukčije odjeven i očito je pripadao boljim slojevima društva. Iz kuće se začuo glas kako poziva.- Maman - prošaptala je Marthe: - Moram ići. - I umakla je kroz drveće.

— Hodite - rekao je Poirot i, prihvativši me za ruku, krenuo je u smjeru vile.

— Recite iskreno što mislite o svemu tomu? - pitao sam priličnoznatiželjno. - Je li ta priča istinita ili ju je djevojka izmislila kako bi odvratila sumnju od svog dragog?

— Priča je neobična - rekao je Poirot - no vjerujem kako je potpuno istinita.

Mademoiselle Marthe rekla nam je nehotice istinu o još jednoj pojedinosti - i uzgred je Jacka Renaulda utjerala u laž. Jeste li uočili njegovo oklijevanje kad sam ga bio pitao je li sreo Marthu Daubreuil u noći zločina? On je malo oklijevao i potom rekao "da". Sumnjao sam da laže. Morao sam vidjeti mademoiselle Marthu prije nego što je on upozori. Tri male riječi pružile su mi željene informacije. Kad sam je pitao zna li da je Jack Renauld bio ovdje te noći, odgovorilaje: "Rekao mi je." Eh, sad, Hastings, što je Jack Renauld radio ovdje te značajne noći, i ako se nije susreo s Mademoiselle Marthe, s kime se vidio?

— Jamačno, Poirot - glasno sam se užasavao - ne možete vjerovati kako bidječak poput ovoga mogao ubiti svog oca!

— Mon ami - kazao je Poirot - I dalje ste nevjerojatno osjećajni! Vidio sam majke koje su umorile svoju malu djecu radi novca od osiguranja. Poslije toga, čovjek može povjerovati u sve.

— A motiv?

— Novac, dakako. Sjetite se kako je Jack Renauld vjerovao da će dobiti polovinu očeva imetka po njegovoj smrti.

— No skitnica. Kako se on uklapa? Poirot je slijegao ramenima.- Giraud bi rekao kako je bio sudionik - propalica koji je mladom Renauldu pomogao obaviti zločin i kojeg je poslije bilo vrlo prikladno ukloniti.

— A vlas oko bodeža? Ona ženska kosa?

— Ah! - rekao je Poirot smijući se od srca. - To je vrhnje na Giraudovoj maloj doskočici. Prema njemu, to uopće nije ženska kosa. Znaite dadanašnja mladež začješljava kosu ravno s čela i maže

je kremom za kosu kako bi ležala pripijena prema natrag. S time je u skladu da su pojedine vlasi prilično duge.

— I vi vjerujete u to?- Ne - odgovorio je Poirot s tajanstnim smiješkom. Jer ja pouzdano znamda je to ženska kosa - štoviše, koje žene!

— Madame Daubreuil - izgovorio sam uvjeren.

— Možda - rekao je Poirot, i nadalje zagonetan. No ja nisam dopustio da me smete.

— Sto ćemo raditi sada? - upitao sam pošto smo ušli u predvorje vile Genevieve.

— Htio bih pregledati osobne stvari Jacka Renaulda. Zato sam ga morao ukloniti s puta na nekoliko sati. Pažljivo i sustavno, Poirot je redom otvarao svaku ladicu, pregledao sadržaj i sve vratio točno na isto mjesto. Bio je to izuzetno dosadan i nezanimljiv postupak. Poirot je prevrtao među ovratnicima, pidžamama i čarapama.

Neko brujanje izvana privuklo me je doprozora. Istog sam trenutka živnuo.

— Poirot! - viknuo sam. - Upravo se zaustavio jedan auto. U njemu su Giraud i Jack Renauld i dva oružnika.

— Sacre tonnerre! - riknuo je Poirot. - Ta životinja Giraud, zar nije mogao pričekati?

Neću moći sve vratiti u ovu posljednju ladicu onako kakotreba. Požurimo. Ne hajeći mnogo, izvrnuo je stvari na pod, uglavnom rupčiče i kravate. Odjednom se slavo dobitnim usklikom bacio na nešto, na mali kartonski četverokut, očito fotografiju.

Ugurao ju je u džep, stvari je navrat nanos nabacao u ladicu, a mene je zgrabio za ruku i odvuкао iz sobe, pa niz stube.

U predvorju je stajao Giraud, mjerkajući očima svog zarobljenika.- Dobar dan, monsieur Giraud - kazao je Poirot. Sto je ovo? Giraud je pokazao glavom prema Jacku. - Pokušao je umaknuti, no ja sam bio na oprezu. Uhićen je zbog umorstva svog oca, monsieur Paul Renaulda.

Poirot se okrenuo i suočio s dječakom, koji se pepeljasta lica mlohavo naslonio na vrata.- Što kažete na sve ovo, jeune homme? Jack Renauld promatrao ga je skamenjeno. - Ništa - rekao je.

19. Koristim se sivim stanicama

Bio sam zabezeknut. Sve do kraja nisam se mogao prisiliti da povjerujem kako je Jack Renauld kriv. Očekivao sam da će glasno i jasno izjaviti da je nevin kad ga je Poirot oslovio. No sada, promatrajući ga kako se blijed i slomljen oslanja o zid, i slušajući ubitačno priznanje s njegovih usana, nisam više sumnjao. Ali zato se Poirot obratio Giraudu.

— Koji su vaši razlozi da ga uhitite?

— Zar očekujete da ću vam ih reći?

— Da, kao znak susretljivosti. Giraud ga promatrao sumnjičavo. Razdirao se između želje da ga grubo odbije i užitka slavodobitnosti nad svojim protivnikom.

— Mislite da sam pogriješio, rekao bih? - čekao se.

— Ne bih se iznenadio-odgovorio je Poirot. Giraudovo lice dobilo je dodatno crvenilo.

— Eh bien, uđite ovamo. Prosudite sami. Širom je rastvorio vrata salona i udosmo, ostavljajući Jacka Renauldapod paskom one dvojice.

— Dakle, monsieur Poirot - kazao je Giraud i odložio šešir na stol, pri čemu je govorio najvećim sarkazmom pružit ću vam malu poduku o detektivskom poslu. Pokazat ću vam kako radimo mi moderni istražitelji.

— Bien! - rekao je Poirot, sabravši se za slušanje. Pokazat ću vam kako stara garda može divno slušati. Udobno se naslonio i zaklopio oči, otvarajući ih samo na trenutak, kako bi primijetio: — Ne strahujte da ću zaspati. Slušat ću najpažljivije.

— Dakako - počeo je Giraud - odmah sam prozreo tu čileansku namještaljku. Dvojica su upletena u to - no nisu to bili nikakvi tajanstveni stranci! Sve je to bila prašina u oči.

— Do sada vrlo uvjerljivo, dragi moj Giraud - mrmljao je Poirot. - Pogotovu poslije one njihove uspjele podvale sa šibicom i opuškom cigarete. Giraud je buljio, no ipak je nastavio.

— Neki je muškarac bio povezan s dogacfajem, radi kopanja groba. To nije čovjek koji ima koristi od zločina, nego netko tko je mislio da

će se okoristiti. Čuo sam za svađu Jacka Renaulda s njegovim ocem i za prijetnje koje je izrekao. Time je uspostavljen motiv.

A sada o načinu. Jack Renauld bio je u Merlinvilleu te noći. Prikrio je tu činjenicu - što je dovoljno da sumnju pretvori u sigurnost. Potom nalazimo drugu žrtvu - probodenu istim bodežom. Znamo kad je bodež ukraden. Prisutni satnik Hastings može potvrditi vrijeme. Jack Renauld, po dolaska iz Cherbourg; jedina je osoba koja ga je mogla uzeti. Provjerio sam sve ostale osobe u domaćinstvu.

Poirot je upao.- Griješite. Bodež je mogla uzeti još jedna osoba.

— Upućujete na monsieur Stonora? Stigao je na prednja vrata automobilom koji ga je dovezao ravno iz Calaisa.

Ah! vjerujte mi, sve sam uzeo u obzir. Monsieur Jack Renauld došao je vlakom.

Jedan je sat prošao između njegova dolaska i vremena kad se pojavio u kući. Nema dvojbe, vidio je satnika Hastingsa i njegovu pratilju kako napuštaju spremište, ušuljao se i uzeo bodež, u spremištu je probio svog suučesnika...

— Koji je već bio mrtav! Giraud je slegnuo ramenima - Možda to nije primijetio. Mogao je pretpostaviti da spava. Nema sumnje kako su imali dogovoren sastanak. U svakom slučaju, znao je kako će ovo drugo umorstvo silno zamrsiti slučaj. I jest.

— No to nije moglo zavarati monsieur Girauda - mrmljao je Poirot.

— Rugate mi se! No pružit ću vam jedan nepobitan dokaz. Priča madame Renauld bila je lažna - izmišljotina od početka do kraja. Držimo kako je madame Renauld voljela svog supruga - pa ipak lagala je kako bizaštitilo njegova ubojicu. Za koga će lagati neka žena? Ponekad radi sebe, obično za čovjeka kojeg voli, uvijek za svoju djecu.

To je taj posljednji, taj neborivi dokaz. Ne možete ga zaniijekati. Giraud je pobjedonosno, ozarena lica, zastao. Poirot ga je pomno motrio.

— To su moji razlozi - rekao je Giraud. - Što imate reći na to?

— Samo to da ste jedno propustili uzeti u obzir.

— Što je to?

— Komad olovne cijevi - rekao je Poirot i napustio sobu. Jack Renauld još je stajao u predvorju, blijeda i prazna lica, no kad

smoizašli iz sobe, naglo je podigao pogled. U istom su se trenutku začuli odjeci koraka na stubištu. Gospoda Renault je silazila.

Na prizor njezina sina, koji stoji između dvaju slugu zakona, zastala je kao okamenjena.

— Jack - prnucala je. - Jack, što je to? Pogledao je prema njoj odlučna lica.

— Uhitili su me, majko.

— Što? Ispustila je prodoran vrisak i prije nego što joj je itko mogao pristupiti, zanjihala se i teško pala. Oboje smo joj priskočili i podigli je. Za nekoliko trenutaka Poirot je opet vladao situacijom.

— Gadno je posjekla glavu na rubu stuba. Rekao bih da je posrijedi i lakši potres mozga. Ako Giraud želi njezinu izjavu, morat će se strpjeti. Vjerojatno neće biti pri svijesti najmanje tjedan dana. Denise i Francoise pojurile su do svoje gospodarice i pošto ju je ostavio pod njihovom paskom, Poirot je napustio kuću. Hodao je pognute glave i zamišljeno mrštio čelo. Neko vrijeme nisam govorio, no napokon sam se odvažio upitati ga: — Vjerujete li da Jack Renault možda ipak nije kriv, unatoč svim znacima što govore suprotno? Poirot nije odgovorio odmah, već je poslije duge šutnje mračno rekao: — Ne znam, Hastings. Postoji jedna mala mogućnost koja bi tomu bila uprilog. Dakako, Giraud nema pravo... Ako je Jack Renault kriv, onda je to tako nasuprot Giraudovim dokazima, a ne prema njima. Najteža optužba protiv njega znana je samo meni.

— Koja je to? - pitao sam, pod snažnim dojmom.- Kad biste se koristili svojim sivim stanicama i vidjeli cio slučaj jasno kao što ga ja sagledavam, i vi biste je zapazili, moj prijatelju.

Bio je to jedan od onih Poirotovih - kako ih ja nazivam - razdražljivihodgovora.

Nastavio je, ne čekajući da nešto kažem:

— Idemo ovim putem prema moru. Sjest ćemo na mali humak ondje, iznad obale, i razmotrit ćemo slučaj. Saznat ćete sve što ja znam, no volio bih kad biste dokučili istinu vlastitim naporima - a ne da vas ja vodim za ruku.Smjestili smo se na travnatoj uzvisini, kako je Poirot predložio, s pogledom na more.

— Razmislite, moj prijatelju - ohrabrivao me je Poirotov glas. — Sredite svoje misli.

Budite sustavni. Budite sabrani. To je tajna uspjeha.

Pokušao sam ga poslušati, vraćajući se u mislima na sve pojedinosti slučaja. I odjednom sam se prenuo jer mi je u mozgu sjevnula jedna neočekivano zavodljiva zamisao. Uzbudeno sam razvijao svoju hipotezu.

— Imate malu misao, vidim, mon ami! Sjajno. Napredujemo. Uspravio sam se i zapalio lulu.- Poirot - rekoh - čini mi se kako smo bili neobično nemarni. Kažem mi - iako bih bio bliže istini kad bih rekao ja. No morate platiti cijenu svoje tvrdokorne tajanstvenosti. Stoga ponovno kažem kako smo bili neobično nemarni. Nešto smo bili zaboravili.

— A što je to? - propitkivao se Poirot žmirkajući.

— Georges Conneau!

20. Nevjerojatna tvrdnja

Sljedećeg me je trenutka Poirot toplo podragao po obrazu.

— Enfin! Uspjeli ste! I to potpuno sami. To je sjajno. Nastavite razmišljati. Imate pravo. Potpuno je točno da smo pogriješili što smo zaboravili na Georgesu Conneaua. Bio sam tako počašćen odobravanjem malog čovjeka da sam jedva mogao nastaviti. No napokon sam sabrao misli i produžio sam.- Georges Conneau nestao je prije dvadeset godina, no nema razloga davjerujemo kako je mrtav.

— Aucunement-složio se Poirot. - Nastavite.

— Stoga ćemo uzeti kao sigurno da je živ.

— Točno.

— Ili da je bio živ još donedavna.

— De mieux en mieux!

— Pretpostavit ćemo - nastavio sam sa sve većim oduševljenjem - da su mu nastupili loši dani. Postao je kriminalac, propalica, skitnica - što god vam padne na um. Usudio se doći u Merlinville. Ovdje nalazi ženu koju nikad nije prestao voljeti.

— Eh, ehl Osjećajnosti - upozoravao je Poirot.

— Tko mrzi, taj i voli - citirao sam, a možda sam i krivo navodio. - U svakom slučaju, on je zatiče ovdje kako živi pod lažnim imenom. Nosada ima novog ljubavnika, Engleza Renaulda. U njemu se bude uspomene na davne grijeha i Georges Conneau se svada s tim Renauldom. U zasjedi ga čeka da posjeti svoju ljubavnicu i probada ga u leda. Potom, prestrašen time što je učinio, počinje kopati grob. Mogu pretpostaviti da je madame Daubreuil krenula potražiti svog ljubavnika. Ona i Conneau užasno se svadaju. On je uvlači u spremište i ondje iznenada ima epileptični napad.

Pretpostavimo da se sada pojavio Jack Renauld. Madame Daubreuil sve mu objašnjava, naglašava mu strašne posljedice po njezinu kćer kad bi se pročulo za onu davnu sablazan. Ubojica je njegova oca mrtav učinimo sve kako bismo stvar zataškali. Jack Renauldse slaže, odlazi u kuću i razgovara s majkom, pridobiva je za svoj stav. Poučena pričom što ju je madame Daubreuil predložila

Jacku, gospoda Renault dopušta da je vežu i da joj začepi usta. Eto, Poirot, što mislite otomu?

Naslonio sam se na leđa, ozaren ponosom zbog uspješne rekonstrukcije. Poirot me je zabrinuto promatrao.- Mislim da biste trebali pisati za časopis "Cinema", mon omi, izrekao je napokon.

— Mislite...

— Mislim da bi se od priče koju ste mi izložili mogao načiniti dobar film - no ona nema ni malo sličnosti sa svakidašnjim životom.

— Priznajem da nisam otišao u sve pojedinosti, no...

— Otišli ste još dalje - veličanstveno ste ih zaobišli. Što je s time kako su ona dvojica bila odjevena? Hoćete li predložiti da je Conneau, pošto je usmrtio bodežom svoju žrtvu, skinuo njezinu odjeću, navukao je na sebe i ponovno ugurao bodež?

— Ne vidim zašto bi to bilo bitno - prigovorio sam prilično svadljivo. - Mogao je nabaviti odjeću i novac ranije tijekom dana prijetnjama od madame Daubreuil.

— Prijetnjama - je li? Ozbiljno zastupate tu pretpostavku?

— Svakako. Mogao je prijetiti da će otkriti Renaultu njezin identitet, što bi vjerojatno okončalo svaku nadu za vjenčanje njezine kćeri.

— Griješite, Hastings. On je nije mogao ucjenjivati, jer ona je njega imala u šaci.

Georges Conneau, sjetite se, još je tražen zbog umorstva. Jedna njezina riječ i on bi mogao svršiti pod giljotinom. Prilično nevoljko morao sam priznati istinitost njegovih riječi.

— A vaša teorija - primijetio sam jetko - točna je glede svih ovih pojedinosti?

— Moja je teorija istina - rekao je tiho Poirot. - A istina je neminovno točna. U svojoj ste teoriji počinili jednu temeljnu pogrešku. Dopustili ste da vas mašta zavede na krivi put, s ponoćnim ročištima i strastvenim ljubavnim prizorima. No u istraživanju zločina moramo se oslanjati nasvakidašnjicu. Želite li da vam prikažem svoju metodu?

— Oh, svakako, dajte, prikažite! Poirot se ispravio kao svijeća i mašući naglašeno kažiprstom kako bi potcrtao najvažnije pojedinosti, počeo je: — Počet ću, kao i vi, od osnovnih činjenica o Georgesu Conneauu. Dakle, pripovijest što ju je na sudu iznijela madame Beroldy o "Rusima", opće je poznato, bila je izmišljotina.

Ako je bila nevinna u pogledu suučesništva u zločinu, onda je to bio plod njezine mašte, i samo njezine, kako je izjavila. Ako, s druge strane, nije nevinna, priču su mogli izmisliti ili ona ili Georges Conneau.- A sada, u slučaju što ga istražujemo, srećemo istu priču. Kao što sam vam naglasio, činjenice govore kako je vrlo malo vjerojatno da je nadahnuće za nju poteklo od madame Daubreuil. Tako se vraćamo hipotezi da svoje porijeklo vuče iz uma Georgesa Conneaua. Vrlo dobro. Georges Conneau je, dakle, osmislio zločin, s gospodom Renauld kao suučesnikom. Ona je u središtu pozornosti, a iza nje krije se neka mračna spodoba čiji nam sadašnji pseudonim nijepoznat.

— Promotrimo sada "Slučaj Renauld" pažljivo od početka, smještajući svaku bitnu činjenicu u njezin kronološki slijed. Imate bilježnicu i olovku? Dobro. Što je prva točka koju valja zabilježiti?

— Pismo vama?

— To je prvo što smo doznali, no to nije pravi početak slučaja. Prva točka od neke važnosti, rekao bih, promjena je koja je zadesila monsieur Renaulda ubrzo po njegovu dolasku u Merlinville i koju su uočili mnogi svjedoci. Također moramo razmotriti njegovo prijateljstvo s madame Daubreuil i velike svote novca što ih joj je plaćao. Odatle dolazimo neposredno do 23. svibnja. Poirot je zastao, pročistio grlo, i dao mi znak da pišem: — 23. svibnja. Renauld se svada sa sinom zbog želje potonjega da se oženi s Marthom Daubreuil. Sin odlazi u Pariz.- 24. svibnja. Renauld mijenja oporuku, ostavljajući sav nadzor nad svojim imetkom u ženinim rukama.

— 7. lipnja. Svada sa skitnicom u vrtu, čemu je svjedok Marthe Daubreuil.- Pismo Herculeu Poirotu, u kojem traži pomoć.- Brzjav poslan Jacku Renauldu, s nalogom da proslijedi "Anzorom" u Buenos Aires.- Vozač Masters poslan na odmor.- Posjet neke dame te večeri. Prilikom njezina ispraćaja njegove su riječi "Da, da, ali za Boga miloga idite sada..." Poirot je načinio stanku.- Eto, Hastings, uzmite svaku od tih činjenica jednu po jednu, promotrite svaku samu za sebe i u odnosu prema cjelini, pa vidite neće li vam slučaj iskrsnuti u novom svjetlu.

Pokušao sam savjesno učiniti to što je rekao. Poslije nekoliko trenutaka rekao sam prilično neodlučno:- Glede prve točke, čini mi

se bitnim hoćemo li prihvatiti teoriju o ucjeni ili o zaljubljenosti u tu ženu.

— Ucjena, nedvojbeno. Čuli ste što je Stonor rekao o njegovoj naravi i navikama.

Gospoda Renault nije potvrdila njegove ocjene prigovorio sam.

— Već smo vidjeli kako se ni u kojem pogledu ne smijemo oslanjati na svjedočenje madame Renault. U ovoj pojedinosti moramo vjerovati Stonoru.

— Ipak, ako je Renault imao vezu s nekom ženom po imenu Bella, nije isključeno da je održavao vezu i s madame Daubreuil.

— Dopuštam, nije isključeno, Hastings. No je li održavao?

— Pismo, Poirot. Zaboravljate pismo.

— Ne, nisam ga zaboravio. No zašto mislite da je pismo bilo pisano monsieur Renaultu?

— Pa, nadeno je u njegovu džepu, i.. i...

— I to je sve! - upao je Poirot. - Ne spominje se nikakvo ime po kojemu bise moglo znati na koga je pismo naslovljeno. Pretpostavili smo da je bilo upućeno mrtvacu zato što se nalazilo u džepu njegova ogrtača. Eh, sad, mon ami, oko tog ogrtača zasmetalo me je nešto, jer je bilo neobično. Izmjerio sam ga i rekao sam kako je Renault nosio vrlo dug ogrtač. Ta vas je primjedba trebala nagnati na razmišljanje.

— Mislio sam da ste to tada rekli samo zato da nešto kažete - priznao sam.

— Ah, quelle idee! Poslije ste me vidjeli kako mjerim ogrtač monsieur Jacka Renaulta. E bien, monsieur Jack Renault ima vrlo kratak ogrtač. Spojite te dvije činjenice s trećom, naime da je monsieur Jack Renault izjurio iz kuće u velikoj hitnji zbog odlaska u Pariz, pa mi recite što zaključujete iz toga!

— Sad vidim - govorio sam polako, kako mi je smisao Poirotove napomene sjedao u mozak. - Taj list bio je pisan Jacku Renaultu - ne njegovu ocu. Dohvatio je krivi kaput u žurbi i uzbuđenosti.

Poirot je kimnuo.- Precisement! Možemo se poslije vratiti na ovu pojedinost.

Zadovoljimo se ovog trenutka time da pismo nema nikakve veze s monsieur Renaultom ocem, i prijedimo na sljedeći kronološki

dogadaj.- "23. svibnja" Čitam: "Renauld se svađa sa sinom zbog želje potonjega da se oženi s Marthom Daubreuil.

Sin odlazi u Pariz." Ne vidim što bi se moglo primijetiti u svezi s tim, a mijenjanje oporuke sljedećeg dana čini mi se potpuno razumljivim. Bila je to neposredna posljedica svađe.

— Slažemo se, mon ami - barem glede uzroka. No kakav je točan motiv nagnao Monsieura Renaulda na takav postupak? Razrogačio sam oči od iznenadenja.

— Ljutnja na sina, pa naravno.

— Pa ipak mu je pisao nježna pisma u Pariz?

— Tako kaže Jack Renauld, no ne može ih pokazati.

— Dobro, ostavimo sada to.- Stižemo do dana tragedije. Događaje tog jutra poredali ste u određenom slijedu. Imate li bilo kakvo objašnjenje za to?

— Utvrdio sam da je pismo namijenjeno meni poslano u isto vrijeme kad je odaslan brzojav. Malo potom Masters je obaviješten kako može otići na odmor. Procjenjujem da je svađa sa skitnicom prethodila tim zbivanjima.

— Ne znam kako biste to mogli točno odrediti sve dok ponovno ne ispitajte madame Daubreuil.

— Za to nema potrebe. Siguran sam u to. Ako to ne vidite, ne vidite ništa, Hastings. Promatrao sam ga trenutak.

— Pa da! Ja sam idiot! Ako je skitnica bio Georges Conneau, tada je gospodin Renauld naslutio opasnost tek poslije razgovora s njime. Maknuo je vozača Mastersa, za kojeg je sumnjao da je na platnom popisu onog drugog, brzojavio je sinu i pozvao je vas.

Poirotovim usnama preletio je lagan smiješak.- Ne mislite li da je čudno što je u svom pismu koristio iste izraze kao imadame Renauld poslije u svojoj priči? Ako je spominjanje Santiaga bilo navođenje na krivi trag, zašto bi Renauld govorio o tomu i - štoviše - slao sina onamo?

— Zbunjuje, priznajem, no možda ćemo poslije naći neko objašnjenje. Stižemo sada do večeri i do posjeta tajanstvene dame. Moram priznati kako me to dovodi u priličnu nedoumicu, ukoliko to doista nije bila madame Daubreuil, kao što je to neprestano tvrdila Françoise. Poirot je odrečno kimao glavom.

— Moj prijatelju, moj prijatelju, kamo to luta vaš duh? Sjetite se djelića čeka i činjenice da je Stonoru bilo mutno poznato ime Bella, temeljem čega bih ja rekao da možemo pouzdano tvrditi kako je Bella Duveen puno ime Jackove nepoznate pošiljateljice pisma i da je ona bila posjetilavilu Genevieve te noći. Je li namjeravala vidjeti Jacka ili je došla snamjerom da se obrati njegovu ocu, u to ne možemo biti sigurni, no možemo uzeti kao pouzdano da se dogodilo sljedeće: iznijela je svoje zahtjeve u odnosu na Jacka, možda je pokazala listove koje joj je pisao, na što ju je stariji gospodin pokušao isplatiti ispisivanjem čeka. Ona ga je uvrijeđeno pokidala.

Izrazi u njezinu pismu znakoviti su za ženu koja jeistinski zaljubljena i koja bi ozbiljno zamjerila da joj se ponudi novac. Nakraju, on ju je otpravio, a pri tomu su značajne riječi kojima se koristio.

— "Da, da, ali za Boga miloga idite sada" - ponovio sam. - Čini mi se da je to možda malo silovito, no to je sve.

— To je dosta. Očajnički je želio da djevojka ode. Zašto? Ne zato što bi mu razgovor bio neugodan. Ne, nego zato što mu je vrijeme izmicalo, a zbog nečega mu je vrijeme bilo vrlo dragocjeno.

— Zašto bi bilo? - pitao sam zbunjeno.

— To se upravo i pitamo. Zašto bi bilo? No poslije imamo onaj slučaj s ručnim satom - što nam ponovno pokazuje kako je vrijeme imalo vrlo važnu ulogu u zločinu. Sada se brzo približavamo samoj drami. Pola jedanaest je kad Bella Duveen odlazi, a po dokazu što nam ga pruža ručni sat znamo da se zločin dogodio, ili se barem odigravao, prije ponoći. Razmotrili smo sve događaje prije ubojstva i samo je jedan ostao neodređen. Po liječnikovu iskazu, skitnica je već bio mrtav najmanječetrdeset osam sati u trenutku kad je otkriven - s mogućnošću da se ta granica produži za još dvadeset četiri sata. Eh, sada, kad nemam dodatnih činjenica koje bi mi mogle pomoći, osim onih koje smo raspravili, pretpostavljam da se smrt dogodila u jutro 7. lipnja.

Zabezeknuto sam ga promatrao.-Ali kako? Zašto? Kako to možete znati?

— Zato što se samo tako slijed događaja može logično objasniti. Monami, vodio sam vas korak po korak cijelim putem. Zar ne vidite to što je svima jasno?

— Moj dragi Poirot, ništa ja očitoga ne vidim u svemu tomu. Malo sam prije mislio kako sam ugledao stazu, no sad sam u beznadnoj magli. Dajte, za milost Božju, nastavite i recite mi tko je ubio gospodina Renaulda.

— Upravo to još ne znam pouzdano.

— Pa rekli ste da je to svima jasno!

— Govorimo o različitim stvarima, moj prijatelju. Ne zaboravite, istražujemo dva zločina - za koje imamo, kao što sam vam to bio naglasio, potrebna dva tijela. Hej, hej, ne vous impatientez pas! Sve ću objasniti. Za početak, poslužit ćemo se svojom psihologijom. Nalazimotri točke pri kojima monsieur Renauld pokazuje značajnu promjenu stava i djelovanja - dakle tri psihološke točke. Prva se javlja neposrednopo dolasku u Merlinville, druga poslije prepirke sa sinom oko neketeme, a treća u jutro 7. lipnja. A sada tri slučaja. Broj jedan možemo pripisati susretu s madame Daubreuil. Broj dva je posredno povezan s njome, jer riječ je o vjenčanju sina monsieur Renaulda i njezine kćeri. No treći je slučaj skriven od nas. Moramo do njega doći dedukcijom. Dakle, mon ami, dopustite da vas upitam: komu pripisujemo da je planirao ovaj zločin?

— Georgesu Conneau - rekoh nesigurno, pažljivo promatrajući Poirota.

— Točno. A Giraud je postavio pravilo da neka žena laže kako bi se spasila, muškarca kojeg voli i svoje dijete. Kako smo se složili oko toga da je Georges Conneau taj koji ju je natjerao na laž, a kako Georges Conneau nije Jack Renauld, iz toga slijedi da treći slučaj ne dolazi uobzir. Zatim, još i dalje pripisujući zločin Georgesu Conneauu, ni prvo pravilo ne dolazi u obzir. I tako smo prisiljeni prihvatiti drugi slučaj - da je madame Renauld lagala za ljubav čovjeka kojeg voli - ili drugim riječima, radi Georges Conneaua. Slažete li se s tim?

— Da - prihvatio sam. - Djeluje sasvim logično.

— Bien! madame Renauld voli Georges Conneaua. Tko je, dakle, Georges Conneau?

— Skitnica. - Imamo li ikakva dokaza da je madame Renauld voljela skitnicu?

— Ne, ali...

— Vrlo dobro. Ne držite se teorija koje činjenice više ne podupiru. Upitajte se umjesto toga koga madame Renauld doista voli?

Zbunjeno sam tresao glavom.

— Mais oui, znate vrlo dobro. Koga je madame Renauld voljela tako jakoda je pala kao pokošena kad je ugledala njegovo mrtvo tijelo? Zurio sam u njega osupnuto.

— Svog muža - protisnuo sam.

Poirot je kimnuo.- Svog supruga - ili Georgesu Conneau, kako vam je draže da ga nazovete.

Pokušao sam se sabrati. - Pa to nije moguće.

— Kako to "nije moguće"? Nismo li se upravo složili da je madame Daubreuil bila u položaju da ucjenjuje Georgesu Conneau.

— Da, ali...

— I nije li vrlo djelotvorno ucjenjivala monsieur Renaulda?

— To doduše može biti točno, ali...

— I nije li činjenica da ništa ne znamo o mladosti i odrastanju monsieur Renaulda?

Da nenadano iskrsava kao kanadski Francuz prije točno dvadeset dvije godine?

— Sve je to tako - rekao sam odlučnije - no čini mi se kako ste predvidjeli jednu bitnu točku.

— Koja je to, moj prijatelju?

— Eto, ustanovili smo kako je Conneau osmislio zločin. To nas dovodi do besmislene tvrdnje da je planirao svoje vlastito umorstvo!

— Eh bien, mon ami - prekao je Poirot staloženo upravo je to i učinio.

21. Hercule Poirot o slučaju

Poirot je odmjerenim glasom počeo izlaganje.

— Čini vam se neobičnim, mon ami, da netko planira vlastitu smrt? Takočudnim da radije odbacujete istinu kao fantastičnu i da se priklanjate pripovijesti koja je u zbilji deset puta nevjerojatnija? Da, monsieur Renauld osmislio je vlastitu smrt, no postoji jedna pojedinost koja vam je možda izmakla - on nije namjeravao umrijeti.

Tresao sam glavom krajnje zbunjen.

— Ma ne, sve je zapravo jako jednostavno - rekao je Poirot ljubazno. – Za zločin koji je smislio monsieur Renauld nije bio potreban ubojica, kao što sam vam već rekao, no leš je bio. Idemo rekonstruirati, ali zbivanja ćemo ovaj put promatrati iz malo drukčijega kuta.

Georges Conneau bježi od pravde - u Kanadu. Ondje se ženi pod lažnim imenom, a poslije stječe velik imetak u Južnoj Americi. No progoni ga silna čežnja za domovinom. Prošlo je dvadeset godina, on se prilično promijenio izgledom, a uz to je čovjek takvog ugleda da ga vjerojatno nitko nećedovoditi u vezu s bjeguncem pred pravdom od prije mnogo godina. Uspostavlja svoje prebivalište u Engleskoj, a ljeta namjerava provoditi u Francuskoj. No zla kob, ili ta hirovita pravda koja kroji sudbinu ljudi ine dopušta im da izbjegnu posljedice svojih čina, dovodi ga u Merlinville. Ondje je jedina osoba u cijeloj Francuskoj koja ga može prepoznati.

To je, dakako, zlatan rudnik za madame Daubreuil, zlatan rudnik koji ona neće oklijevati iskorištavati. On je nemoćan, pot puno je u njezinim rukama. A ona ga nemilosrdno muze.

— Tada se događa ono neizbježno. Jack Renauld zaljubljuje se u lijepu djevojku što je vidi gotovo svakog dana i želi se oženiti njome. Toizaziva oca. Po svaku cijenu spriječit će vjenčanje svog sina s kćeri te opake žene. Jack Renauld ne zna ništa o očevoj prošlosti, no madame Renauld zna sve. Ona je žena jakog značaja i strasno je odana suprugu. Dogovaraju se zajedno. Renauld vidi samo jedan izlaz - smrt. Mora stvoriti dojam da je umro, a u zbilji pobjeći će u neku drugu zemlju gdje će život početi iznova pod lažnim imenom i

gdje će mu se madame Renault moći pridružiti, pošto je neko vrijeme odigravala ulogu udovice. Vrlo je važno da ona može upravljati novcem, pa on zato mijenja oporuku.

Ne znam kako su izvorno zamislili da izvedu stvar s lešom - možda s pomoću kostura kakvima se koriste studenti umjetnosti, te vatre - ili nekako slično, no mnogo prije nego što su njihove zamisli sazrele, zbiva se nešto što im ide na ruku. Neki grubi skitnica, nasilan i drzak, upada u vrt. Izbija sukob, Renault ga pokušava izbaciti, a skitnica iznenada dobiva epileptični napad i ruši se. Mrtav je. Renault zove ženu. Njih dvoje odvlače ga u spremište - kako znamo događaj se zbio neposredno ispred spremišta - i otkrivaju sjajnu priliku koja im se nadala kao naručena. Čovjek nije nalik na Renaulta, no srednjih je godina i običan je francuski tip. To je dovoljno.

Zamišljam kako su sjedili ondje na klupi, izvan dosega znatiželjnih ušiju iz kuće, i raspravljali o tomu što treba učiniti. Njihov je plan bio brzo gotov. Identifikacija se mora oslanjati samo na iskaz madame Renault. Jack Renault i vozač (koji je sa svojim gospodarom već dvije godine) morali su biti maknuti s puta. Mala je bila mogućnost da će francuske sluškinje doći blizu tijela, a Renault je ionako namjeravao poduzeti neke mjere koje bi zavele svakoga tko ne bi obraćao preveliku pozornost pojedinostima.

Masters je bio odaslan, Jacku Renaultu brzopjav je nalagao da otputuje u Buenos Aires, koji je bio odabran kao uvjerljivo odredište u cijeloj priči koju je Renault smislio. Pošto je čuo za mene kao za malo poznatog starijeg detektiva, napisao je svoj poziv u pomoć, znajući da će, kad ja dodem, postojanje pisma izazvati dubok dojam na istražnog suca - što se i dogodilo.

— Leš skitnice odjenuli su u Renaultovo odijelo, a njegov iznošeni kaputi hlače ostavili su pokraj vrata spremišta, ne usudujući se odnijeti ih ukuću. A potom, kako bi potkrijepili priču koju će izreći madame Renault, proboli su mu srce bodežom načinjenim od dijela zrakoplova. Te će noći Renault vezati svoju suprugu i začepiti joj usta, a potom će uzeti lopatu i iskopat će grob na onom dijelu terena na kojem zna da će se načiniti - kako vi to zovete? bunker? Vrlo je važno da tijelo bude otkriveno - madame Daubreuil ne smije ništa posumnjati. S druge strane, ako prođe nešto vremena, svaka opasnost glede identiteta bih će znatno smanjena. Zatim će Renault

odjenuti skitničine krpe i otklipsati do postaje, odakle će nezamijećen otputovati noćnim vlakom u 12.10. Kako će se pretpostaviti da je zločin počinjen dva sata kasnije, nikakva sumnja ne može pasti na njega.

— Sad vidite zašto ga je toliko uznemirio nedobrodošli posjet te djevojke Belle. Svaki tren odgađanja sudbonosan je za njegovu zamisao. No ipak riješio je se čim je to uzmogao. A sada, na posao! Prednja ulazna vrata ostavlja malo otvorena kako bi stvorio dojam da su ubojice izašle ovim putem. Veže madame Renauld i čepi joj usta, ispravlja svoju pogrešku od prije dvadeset dvije godine kad je labavost vezova bila uzrok omsumnjičenja njegove suučesnice. Inače, pouka koju joj daje uglavnom je ista pripovijest koju je smislio prije, čime je dokazao podsvijesno užasavanje uma od izvornosti. Noć je svježja i on preko donjeg rublja prebacuje ogrtač koji namjerava baciti u grob s mrtvacem. Izlazi kroz prozor, pažljivo izravna gredicu s cvijećem i tako pruža najpouzdaniji dokaz protiv sebe. Odlazi na samotno igralište za golf i kopa.

— I tada...

— Da?

— I tada - reče Poirot mračno - pravda kojoj je tako dugo izbjegavao, pobjeđuje ga.

Neka nepoznata ruka probada ga s leđa... Sada, Hastings, razumijete što mislim kad govorim o dva zločina. Prvi zločin, za čije nasje istraživanje pozvao monsieur Renauld, u svojoj bahatosti, riješen je. No iza njega krije se još veća zagonetka. A riješiti je bit će teško - jer se kriminalac, u svojoj mudrosti, okoristio prilikama koje je pripremio Renauld. Bila je to izuzetno zamršena i zbunjujuća tajna koju je valjalo razriješiti.

— Sjajni se, Poirot - rekao sam diveći mu se. - Apsolutno sjajni. Nitko na svijetu osim vas ne bi to mogao učiniti. Mislim da su mu godile moje pohvale. Prvi put u životu djelovao je gotovo zbunjeno.

— Taj siroti Giraud - rekao je Poirot, pokušavajući bez uspjeha djelovati čedno. - Bez sumnje u njega nije uvijek posrijedi glupost. Jednom ili dvaputa imao je la mauvaise chance. Ta tamna vlas kose omotana okodrška, na primjer. U najmanju ruku, navodila je na krivi put.

— Da priznam istinu, Poirot - rekao sam polako - još ni sada ne vidim jasno - čija je to kosa?

— Madame Renauld, dakako. Tu se pružila la mauvaise chance. Njezina kosa, u početku tamna, gotovo je potpuno sijeda. Mogla je isto tako biti vlas sijede kose - a tada bi Giraud, nerazumnim naporom, mogao sebe uvjeriti da je došla s glave Jacka Renaulda! No sve je to dio igre. Činjenice se uvijek moraju izvrtati kako bi odgovarale teoriji!

— Nema dvojbe, madame Renauld će govoriti kad se oporavi. Nikad joj nije pala na um mogućnost da bi njezin sin mogao biti optužen za umorstvo. Kako bi i pomislila na to, kad je bila uvjerena da joj je sin u sigurnosti na palubi "Anzore"? Ah! voila unefemme, Hastings! Koja snaga, koja samokontrola! Samo je jednom pogriješila.

Prilikom njegova neočekivanog povratka. "Napokon, nije važno sada." A nitko to nije zapazio - nitko nije bio svjestan važnosti tih riječi. Kakvu li je užasnu ulogu morala odigrati, ta sirota žena. Zamislite udarac kad ide prepoznati leš i umjesto da vidi ono što je očekivala, ugleda mrtvo tijelo muža za kojeg je vjerovala da je do tada već bio miljama daleko. Nije čudo što se onesvijestila! No od tada, unatoč tuzi i očajju, kako li je odlučno izvodila svoju ulogu i kako ju je ta patnja morala iscrpljivati. Ne smije reći ni jedne riječi koja bi nas mogla dovestina trag pravim ubojicama. Zbog njezina sina nitko ne smije znati da je Paul Renauld bio zločinac Georges Conneau.

Konačni i najbolniji udarac-javno je priznala da je madame Daubreuil bila ljubavnica njezina supruga, jer bi i najmanja slutnja o ucjeni mogla biti sudbonosna za njezinu tajnu. Kako li je mudro izašla na kraj s istražnim sucem kad ju je ovaj pitao ima li kakve tajne u ranom životu njezina supruga. "Ničega tako romantičnog, sigurna sam u to, monsieur." Bilo je savršeno, taj popustljivi ton, taj prizvuk tužnog ruganja.

Monsieur Hautet odjednom se osjetio glupavo i melodramatično. Da, velika je to žena! Ako je i voljela kriminalca, voljela ga je kraljevski! Poirot se izgubio u dubokom razmišljanju.

— Još samo jedno, Poirot. Što je s komadom olovne cijevi?

— Zar ne vidite? Da se unakazi lice žrtve, kako se ne bi moglo prepoznati. To me je prvo uputilo na pravi trag. A ona budala Giraud

puže na sve četiri ne bi li našao spaljene šibice! Nisam li vam rekao da trag dug pola metra vrijedi isto toliko kao i trag od pola centimetra? Vidite li, Hastings, moramo početi sve iz početka. Tko je ubio monsieur Renaulta? Netko tko je bio u blizini vile neposredno prije ponoći, netko tko bi imao koristi od njegove smrti - a taj opis i predobro odgovara Jacku Renaultu. Zločin nije morao biti unaprijed smišljen. Pa onda taj bodež!

Progovorio sam kako sam zaboravio na tu pojedinost.

— Dakako - rekaosam - bodež gospode Renault bio je onaj drugi, koji smo našli u skitnici. Bila su dva, dakle.

— Dakako, a kako su bili duplikati, čini se razumnim da im je Jack Renault bio vlasnik.

No to me ne bi mučilo toliko. Zapravo, imao sam svoje malo mišljenje o tomu. Ne, najteža sumnja protiv njega opet je psihološka - nasljednost, mon ami, nasljednost! Kakav otac, takav sin Jack Renault, kad se sve sabere i oduzme, sin je Georges Conneaua. Glas mu je bio ozbiljan i težak, što me se i nehotice dojmilo.

— Kakvo je to malo mišljenje što ste ga netom spomenuli? - upitao sam ga. Kao odgovor, Poirot je izvukao svoju lukovicu od ure i potom upitao: — Kad polazi popodnevi brod iz Calaisa?

— Rekao bih, oko pet.

— To će nam savim odgovarati. Upravo imamo dovoljno vremena.

— Idete u Englesku? - Da, moj prijatelju.

— Zašto?

— Da nađen jednog mogućeg - svjedoka. - Koga?

S prilično osebnim smiješkom na usnama, Poirot je odgovorio: — Gospodicu Bellu Duveen.

— Ali kako ćete je naći - što znate o njoj?

— Ništa ne znam o njoj - no mogu mnogo toga naslućivati. Možemo uzetkao pouzdano da njezino ime jest Bella Duveen, a kako je to ime bilo nekako maglovito poznato monsieur Stonoru, iako očito ne u svezi sobitelji Renault, možemo pretpostaviti da je ona osoba iz estrade. Jack Renault bio je mlad čovjek s obiljem novca, a star dvadeset godina. Mjesto njegove prve ljubavi sasim je sigurno bila pozornica. Poklapa se to i s pokušajem monsieur Renaulta da je umiri čekom. Mislim da ću je sasvim lako naći - pogotovu s pomoću

ovoga. Izvadio je fotografiju koju je, kako sam vidio, uzeo iz ladice Jacka Renaulda.

"S ljubavlju, od Belle" bilo je nažvrljano u kutu, no nije mi to prikovalo oči. Sličnost nije bila besprijekorna - no unatoč svemu za menenije bilo dvojbe. Osjećao sam nešto poput hladnog tuša - kao da me je spopala neka neizreciva nevolja. Bilo je to Pepeljugini lice.

22. Nalazim ljubav

Nekoliko sam trenutaka sjedio kao skamenjen i držao fotografiju u ruci. Potom sam skupio svu snagu kako bih sakrio da me se to dojmilo i vratio sam je. Istodobno bacio sam pogled iskosa na Poirota. Je li primijetio išta? S olakšanjem sam ustanovio kako me, čini se, nije promatrao. Bilo što neobična u mojem ponašanju očito je izbjeglonjegovoj pozornosti. Poletno je ustao.

— Nemamo vremena za gubljenje. Moramo hitno otići. Sve je u redu - more će biti mirno. U gužvi oko odlaska nisam imao vremena za razmišljanje, no kad sam se zatekao na brodu, oslobođen Poirotova nadzora, sabrao sam se i hladnokrvno sam se suočio s činjenicama. Koliko Poirot zna i zašto jet ako čvrsto odlučio naći tu djevojku? Vjeruje li da je vidjela Jacka Renaulda kako izvršava zločin? Ili vjeruje...

To je nemoguće! Djevojka nije imala ništa protiv starijega Renaulda, nikakvoga motiva da poželi njegovu smrt. Što ju je vratilo na poprište umorstva? Pomno sam razmotrio činjenice. Vlak je vjerojatno napustila u Calaisu, gdje sam se rastao od nje tog dana. Nije čudo da je nisam mogao naći na brodu. Ako je ručala u Calaisu i zatim sjela na vlak za Merlinville, tada je vjerojatno stigla u vilu Genevieve upravo u vrijeme koje je Françoise označila. Što je radila pošto je napustila kuću malo poslije deset? Vjerojatno je otišla uneki hotel ili se vratila u Calais. A potom? Zločin je počinjen u utorak unoci. U četvrtak u jutro ponovno je bila u Merlinvilleu. Je li uopće napuštala Francusku? Vrlo sam jako sumnjao u to. Što ju je zadržalo ondje - nada da će vidjeti Jacka Renaulda? Bio sam joj rekao (u vrijeme kad smo vjerovali da je tako), da je on na debelom moru en route u Buenos Aires. Možda je znala kako "Anzora" uopće nije otplovila. No da bi to znala, morala je vidjeti Jacka. Je li Poirot zbog toga tragao za njom? Je li se Jack Renauld, vrativši se vidjeti Marthu Daubreuil, umjesto toga našao licem u lice s Bellom Duveen, s djevojkom koju je bezdušno odbacio? Počeo sam nazirati svjetlo u tami. Ako je tomu doista tako, moglo bi tobiti toliko potreban alibi za Jacka. U takvim okolnostima njegova se šutnja teško mogla objasniti. Zašto nije

mogao otvoreno govoriti? Je li se bojao da će ta njegova bivša veza doći do ušiju Marthi Daubreuil? Nezadovoljno sam odmahivao glavom. Pa to je bila nebitno, ta luckasta veza dječaka i djevojke. Zlobno sam razmišljao kako je mala vjerojatnost da milijunaševa sina odbaci neka siromašna francuska djevojka, koja ga je osim toga odano voljela, da ga napusti bez nekog ozbiljnijeg razloga.

Poirot se u Doveru pojavio čilo i nasmijano, a naše je putovanje do Londona proteklo bez događaja. Stigli smo poslije devet sati, pa sam pretpostavljao kako ćemo ravno u naše sobe i da ništa nećemo raditi dojutra. No Poirot je imao drukčije nakane.

— Ne možemo gubiti vrijeme, mon ami. Vijesti o uhidbi neće biti u engleskim novinama do prekosutra, no ipak ne možemo gubiti vrijeme. Nisam potpuno shvaćao njegove razloge, no ipak sam pitao samo tokako zamišlja pronaći djevojku?

— Sjećate se Josepha Aaronsa, kazališnog agenta? Ne? Pomogao sam mu u jednom malom slučaju s japanskim hrvačem. Zanimljiv mali problem, ispriповijedat ću vam ga jednoga dana. On će nas, bez sumnje, moći uputiti kako da saznamo to što nas zanima. Trajalo je neko vrijeme dok smo se dokopali gospodina Aaronsa, pa je već bila prošla ponoć kad smo uspjeli stići do njega. Pozdravio je Poirota vrlo srdačno i izrazio je spremnost da nam bude na usluzi na bilo kojinačin.

— Nema mnogo toga što ja ne bih znao o našem zanatu - rekao je zračeci vedrinom.

— Eh, bien, monsieur Aarons, želim naći mladu djevojku po imenu Bella Duveen.- Bella Duveen. Ime mi je poznato, no ovog trenutka ne znam kamo bihje smjestio. Cime se bavi?

— To ne znam - no ovdje je njezina fotografija. Gospodin ju je Aarons proučavao neko vrijeme, a tada mu se lice ozarilo.- Imam je - Pljesnuo se po nozi. - Dulcibella Kids, tako mi svega.- Dulcibel a Kids?- Tako je. Sestre su. Akrobatkinje, plesačice i pjevačice. Sasvim dobra mala predstava. U pokrajini su, negdje, rekao bih - ako se ne odmaraju. Nastupale su u Parizu posljednja dva ili tri tjedna.

— Možete li mi saznati točno gdje su sada?

— Ništa lakše. Idite kući, a ja ću vam javiti do jutra. S tim smo obećanjem otišli od njega. Održao je riječ. Bio je potpuno pouzdan.

Oko jedanaest sati sljedećeg jutra dobili smo načrčkanu poruku.

— *Sestre Dulcibella nastupaju u "Palaceu" u Coventry ju. Bilo vam sa srećom.*

Bez okolišanja krenuli smo u Coventry. Poirot se nije raspitivao ukazalištu, već se zadovoljio time što je rezervirao sjedala u parketu za varijetetsku predstavu te večeri. Pripredba je bila neizrecivo dosadna - ili ju je možda moje raspoloženje učinilo takvom. Japanske obitelji izvodile su opasne točke s ravnotežom, muškarci koji su pokušavali glumiti otmjenost u zelenkastim večernjim odijelima i s blještavo ulaštenom kosom, u brzom su slijedu plesali pomodne plesove, stamene primadone pjevale su na granici registra ljudskoga glasa, neki je komičar pokušao oponašati poznate ličnosti i neslavno je propašao.

Napokon je najavljen nastup Dulcibella Kids. Srce mi je htjelo iskočiti izgrudi. I ona je došla - obje su bile ondje, njih dvije, jedna kose boje lana, jedna crna, jednake visine, u kratkim nabranim suknjicama i s golemim vrpcama vezanima u mašnu.

Izgledale su kao dva vrlo izazovna djeteta. Počele su pjevati. Glasovi su im bili svježiji i prirodni, pomalo tanki i zabavljajući, no općenito ugodni. Bila je to sasvim dobra predstava. Plesale su skladno i izvodile su zanimljive male akrobatske vještine. Riječi njihovih pjesama bile su privlačne i duhovite. Kad se zastor spustio, dobile su lijep pljesak. Nastup Dulcibella Kids bio je očit uspjeh. Odjednom sam osjetio kako ne mogu više izdržati. Morao sam na zrak. Predložio sam Poirotu da odemo.

— Idite bez daljnijega, mon ami. Ja se dobro zabavljam i ostat ću do kraja. Pridružiti ću vam se poslije. Od kazališta do hotela bilo je samo nekoliko koraka. Otišao sam u salon, naručio sam viski i sodu i sjedio sam pijuckajući, zureći tmurno u prazni kamin.

Čuo sam kako se otvaraju vrata, pa sam okrenuo glavu, mislećida je Poirot. A onda sam skočio na noge. U vratnicama je stajala Pepeljuga. Govorila je isprekidano, a dah joj je nailazio u malim trzajima.

— Vidjela sam vas u prednjim redovima. Vas i vašeg prijatelja. Kad ste krenuli van, čekala sam i slijedila sam vas. Zašto ste ovdje - u Coventryju? Što ste večeras tamo tražili? Je li čovjek koji je bio s vama - je li to onaj detektiv?

Dok je stajala ondje, ogrtač što ga je prebacila preko kostima klizio joj je s ramena.

Vidio sam bljedilo obraza ispod crvenila i čuo sam strah unjezinu glasu. Istog trenutka sve sam shvatio - shvatio zašto je Poirot traži, i čega se ona boji, i razumio sam svoje srce...

— Da - rekoh raznježeno.

— Traži li on - mene? - napola je šaputala. A potom, kako nisam odgovorio istog trenutka, skliznula je na pod pokraj velikog stolca i briznula je u snažan gorak plač. Kleknuo sam do nje, uhvatio je u naručje i zagladio joj kosu s lica.

— Ne plačite, dijete, ne plačite, za Boga dragoga. Na sigurnom ste ovdje. Pobrinut ću se za vas. Ne plačite, draga. Ne plačite. Ja znam - znam sve.

— Ah, ne znatel-Mislim da znam. - Poslije nekoliko trenutaka, kad su njezini jecaji jenjali, upitao sam: — Vi ste uzeli bodež, zar ne?

— Da.

— Zato ste htjeli da vam sve pokažem. A zašto ste se pretvarali da ste se onesvijestili? 'Ponovno je samo kimnula.

— Zašto ste uzeli bodež? - pitao sam malo kasnije. Odgovorila je djetinje jednostavno: — Bojala sam se da na njemu ima otisaka prstiju.

— Pa zar se ne sjećate da ste imali rukavice na rukama? Kimala je glavom kao da je zbunjena, a potom je polako izgovorila: — Hoćete li me izručiti - predati policiji?

— Bože sačuvaj! Ne. Njezine su oči tražile moje, dugo i iskreno, a zatim je tihim i slabim glasom pitala, glasom koji je zvučao kao da se boji sama sebe: — Zašto ne? Mjesto i vrijeme bili su neobični za izjavu ljubavi - a Bog mi je svjedok kako nikad u svojoj mašti nisam zamišljao da će mi ljubav pristupiti u takvom obliku.

No unatoč tomu odgovorio sam sasvim jednostavno i prirodno:

— Zato što te volim, Pepeljugo. Pognula je glavu, kao da je posramljena, i promucala je izlomljenim glasom: — Ne možeš... ne možeš... kad bi znao. - Potom, kao da se sabrala, pogledala me je otvoreno i upitala: — Što to, dakle, znaš?

— Znam da si došla te noći kako bi vidjela gospodina Renaulda. On ti je ponudio ček, a ti si ga s prezirom pokidala. Zatim si napustila kuću... - zastao sam.

— Nastavi - što je bilo dalje?

— Ne znam jesi li znala da će Jack Renauld doći te večeri ili si samo čekala priliku da ga vidiš, no u svakom slučaju ostala si u blizini. Možda si samo bila jedna i hodala bez cilja no na svaki način neposredno prije ponoći bila si još tu negdje, pa si vidjela nekog čovjeka na igralištu za golf...

Opet sam zastao. Došao sam do istine onog trenutka kad je ušla u sobu, no slika je sada iskrsla preda mnom još uvjerljivije. Jasno sam vidio osebujni uzorak tkanine ogrtača na mrtvom Renauldovu tijelu, a također sam se sjetio neobične sličnosti koja me je navela da povjerujem na trenutak kako se mrtvac vratio iz mrtvih, kad je njegov sin nenadano banuo u naš skup u salonu.

— Nastavi - ponavljala je djevojka uporno.- Rekao bih da je ledima bio prema tebi - no ti si ga prepoznala, ili si pomislila da si ga prepoznala. Hod i stas bili su ti poznati, a i uzorak njegova ogrtača.

— Načinio sam stanku. - Poslužila si se prijetnjom u jednom od pisama Jacku Renauldu. Kad si ga vidjela ondje, bijes i ljubomora doveli su te do bijesa - i udarila si! Ni trenutka nisam povjerovala da si ga namjeravala ubiti. No ti si ga ipak ubila, Pepeljugo.

Naglo je digla ruke, pokrila lice i prigušenim glasom rekla je:- Imaš pravo... imaš pravo... sve vidim onako kako si rekao.

— Zatim mi se gotovo okrutno obratila. - A ti me vališ? Znajući to što znaš, kako me možeš voljeti?

— Ne znam - rekao sam pomalo iscrpljeno. - Mislim da je ljubav poput ovoga - ne možeš joj izbjeći. Pokušavao sam, znam - od prvog dana kadsam te sreo. No ljubav je bila jača od mene. Iznenada, kad sam to najmanje očekivao, ponovno se slomila, stropoštala se na pod i gorko zaplakala.

— Oh, ne mogu! - jecala je. - Ne znam što da radim. Ne znam kamo da krenem. Oh, smilujte mi se, neka mi se netko smiluje i kaže što da radim! Opet sam kleknuo do nje, tješeći je što sam bolje znao.

— Nemoj me se bojati, Bel a. Za Boga miloga, ne boj se mene. Volim te, to je istina - no ne želim ništa za uzvrat. Samo dopusti da ti pomognem. Voli ga i dalje ako moraš, no dopusti da ti ja pomognem, jer on ne može. Na moje riječi kao da se skamenila.

Podigla je glavu iz ruku i iskolačilaje oči na mene.

— Ti misliš tako? - prošaptala je. - Misliš da volim Jacka Renaulda? Potom me je, napola plačući, napola smijući se, strasno zagrlila okovrata i priljubila svoje slatko mokro lice o moje.

— Ne tako kao što volim tebe - šaptala je. - Nikada tako kao što tebevolim. Njezine su usne pomilovale moj obraz, a zatim, tražeći moja usta, ljubilame je uzastopce slašću i žarom kako se ne može zamisliti. Silovitost toga - i čarobnost, to nikad neću zaboraviti - nikad, dok sam živ!

Neki šum u vratnicama nagnao nas je da podignemo pogled. Ondje jestajao Poirot i promatrao nas je. Nisam oklijevao. Pograbio sam ga i prikovao mu ruke uz tijelo.

— Brzo - rekao sam djevojci. - Idi odavde. Što brže možeš. Ja ću ga držati. Bacivši još jedan pogled prema meni, pobjegla je iz sobe pokraj nas. Držao sam Poirotu u čeličnom stisku.- Mon ami - primijetio je miroljubivo - ovakve zahvate izvodite vrlo dobro. Jaki me čovjek drži u svom obuhvatu i ja sam nemoćan poputd jeteta. No to je neudobno i pomalo smiješno. Dajte da sjednemo i da se saberemo.

— Nećete je progoniti?

— Mon Dieu! ne. Jesam li ja Giraud? Pustite me, moj prijatelju. Promatrajući ga sumnjičavim pogledom, jer sam mu iskazao kompliment spoznajom kako mu nisam dorastao u prepredenosti, olabavio sam zagrljaj, a on se spustio u naslonjač, nježno gladeći ruke.

— Kad ste uzbuđeni, jaki ste poput bika, Hastings! Eh, bien, mislite li daste se lijepo ponijeli prema svom starom prijatelju? Ja vam pokazujem djevojčinu fotografiju i vi je prepoznajete, no ne kažete ni riječi.

— Nije bilo potrebno da znate da sam je prepoznao - rekao sam s priličnom gorčinom.

— Dakle, Poirot je znao sve to vrijeme! Nisam ga uspio prevariti ni trenutka.

— Eh-eh. Niste znali da znam. A večeras pomažete djevojci da pobjegne, sad kad smo je našli s toliko truda. Eh bien! Došli smo do toga - hoćete li raditi sa mnom ili protiv mene, Hastings? Dva-tri trenutka nisam odgovorio. Raskid sa starim prijateljem uzrokovao bi mi silnu bol. Pa ipak se moram konačno opredijeliti protiv njega.

Dvoumio sam, hoće li mi ikad oprostiti? Do sada bio je neobično miran, no znao sam kako posjeduje izvanrednu samokontrolu.

— Poirot - rekao sam - žao mi je. Priznajem da sam se u ovom ružno ponio prema vama. No ponekad čovjek nema izbora. A u budućnosti moram djelovati po vlastitoj odluci. Poirot je nekoliko puta kimnuo glavom.

— Razumijem - kazao je. U očima mu se sasvim ugasio sjaj zadirkivanja, a iskrenost i ljubaznost kojom je govorio iznenadili su me.

— To je to, moj prijatelju, zar ne? Ljubav je to što se dogodilo - ne onako kako ste je zamišljali, ne kličući i u sjajnoj nošnji, nego tužno, s okrvavljenim nogama. Neka, neka - upozorio sam vas. Kad sam zaključio da je bodež morala uzeti ta djevojka, upozorio sam vas. Možda se sjećate. No već je bilo kasno. Recite mi, koliko znate? Suočio sam se s njegovim pogledom.

— Stogod vi rekli, Poirot, neće me iznenaditi. Znajte to. Ako mislite nastaviti potragu za gospodicom Duveen, želio bih da s jednim budete načistu. Gajite li bilo kakvu pomisao na tu da je upletena u zločin ili da je ona bila ta tajanstvena dama koja je posjetila gospodina Renaulda, nemate pravo. Ja sam putovao s njom tog dana kući iz Francuske i oprostio sam se od nje na kolodvoru Victoria u Londonu te večeri, takoda je potpuno nemoguće da bi bila u Merlinvilleu.

— Ah! - Poirot me je zamišljeno promatrao. - I vi biste se zakleli na to nasudu?

— Sasvim sigurno bih. Poirot je ustao i naklonio se.

— Mon ami! Vive l'amor! Ona može činiti čuda. Nedvojbeno je oštromno to što ste smislili. To je preteško čak i za Herculea Poirota.

23. Poteškoće na pomolu

Poslije trenutaka napetosti, kakve sam upravo opisao, mora nastupiti reakcija. Te sam noći krenuo na počinak s osjećajem pobjede, no probudio sam se sa spoznajom kako još ni izdaleka nisam izbjegao svim opasnostima. Doduše, nisam nalazio zamjerke alibiju što sam ga takonaglo smislio. Valjalo je samo uporno se držati te priče i nisam mogao zamisliti da bi sud, suočen s njome, mogao osuditi Bellu.

Ipak sam držao kako treba koračati oprezno. Poirot neće olako podnijeti poraz.

Ovako ili onako, pokušat će me tući mojim vlastitim oružjem, i to na način i u trenutku kad se tomu budem najmanje nadao. Sljedećeg smo se dana sreli za doručkom kao da se ništa nije dogodilo. Poirotovo dobro raspoloženje nije se moglo pokvariti, pa ipak mi se činilo kao da u njegovu ponašanju nazirem trunku uzdržanosti, što jebilo nešto novo.

Poslije doručka izjavio sam namjeru da krenem u šetnju. U Poirotovim se očima zacaklila iskra zlobe.- Idete li tražiti informacije, nema potrebe truditi se. Mogu vam reći sve što biste željeli saznati. Sestre Dulcibella otkazale su svoj ugovor i napustile su Coventry u nepoznatom smjeru.

— Je li to istina, Poirot?

— Možete mi vjerovati, Hastings. Prva stvar jutros bila je da se raspitam. Pa što ste, uostalom, očekivali?

Istini za volju, drugom se nisam ni mogao nadati u danim okolnostima. Pepeljuga se okoristila malom prednošću što sam joj je mogao osigurati i bilo je očito da neće gubiti ni trenutka da se ukloni izvan domašaja svog progonitelja. Bilo je to u skladu i s mojim namjerama i zamislima. Unatoč tomu, bio sam svjestan kako sam se uvalio u nove nevolje. Nisam imao nikakva načina komuniciranja s djevojkom, a bilo je prijeko potrebno da sazna za način obrane koji mi je pao na pamet i koji sam namjeravao provesti. Dakako, mogla bi pokušati nekako poslati mi neku poruku, no nisam to držao vjerojatnim. Znala bi za opasnost što bi nastala kad bi Poirot presreo

poruku, jer tako bi joj ponovno ušao u trag. Očito jedini joj je izlaz ostao da na neko vrijeme potpuno iščezne. A što je Poirot činio u međuvremenu? Pomno sam ga pratio. Držao se najnevinije i dubokoumno je zurio u daljinu. Djelovao je previše miroljubivo i dokono da bih bio spokojan. Znao sam kako je s Poirotom: što manje opasno izgleda, to je opasniji. Njegovo me je mirovanje uznemiravalo.

Zapažajući tračak zabrinutosti u mojim pogledima, dobroćudno se smješкао.

— Zbunjeni ste, Hastings? Pitate se zašto se nisam dao u potragu?

— Pa - nešto nalik tomu.- Vi biste to učinili da ste na mom mjestu. Razumijem to. No ja nisam jedan od onih koji uživaju trčkarati uzduž i poprijeko cijelom zemljom i traže iglu u stogu sijena, kao što to kažete vi Englezi. Ne – pusti momademoiselle Bellu Duveen da ide. Ne sumnjam da ću je moći naći kadza to dođe vrijeme. A do tada, spreman sam čekati.

Zurio sam u njega s nevjericom. Je li me pokušavao navesti na stramputicu?

Uzrujavao me je osjećaj da je čak i sada gospodar situacije. Moj osjećaj nadmoći polako je kopnio. Omogućio sam djevojčin bijeg i smislio sjajan način kako da je spasim od posljedica njezina nepromišljena čina - no nisam imao mira. Poirotova savršena hladnoća budila je tisuće strahovanja.

— Pretpostavljam, Poirot - rekao sam prilično sumnjičavo - da nema smisla pitati vas kakve su vam namjere? Prokockao sam to pravo.

— Ma, uopće ne. Nema tajni u tom pogledu. Vraćamo se u Francusku bez odgadanja.

— Mi?

— Upravo tako, "mi!" Znae i sami kako ne možete dopustiti da vam Poirot ne bude neprestano na oku. Eh? Nije li tako, moj prijatelju? No ostanite u Engleskoj, ako to želite...

Niječno sam kimao glavom. Bio je to pun pogodak. Nisam mogao dopustiti da mi utekne s oka. Iako nisam mogao očekivati da će mi poklanjati povjerenje poslije svega što se dogodilo, ipak sam mogao nadzirati njegove postupke.

Belli je jedino od njega prijetila opasnost. Giraud i francuska policija nisu se zanimali za njezino postojanje. Posvaku cijenu moram ostati blizu Poirotu. Poirot me je pažljivo promatrao dok su se te misli rojile mojim umom ikimnuo je glavom u znak odobravanja.

— Imam pravo, zar ne? A kako ste kadri pokušati slijediti me zamaskirani nekim smiješnim sredstvom kao što je lažna brada - što će svakomu pasti u oči, bien entendu mnogo mi je milije da putujemo zajedno. Strašno bi mi bilo neugodno da se netko smije na vaš račun.

— Onda dobro. No htio bih biti pošten i upozoriti vas...

— Znam - sveznam. Vi ste mi protivnik! Pa budite tada moj protivnik. To me nimalo ne smeta.- Sve dok je sve pošteno i dok se igra otvorenim kartama, ne marim.- Do grla ste u engleskoj navadi "fair play"! A sada, kad su vaši obzirizadovoljeni, krenimo smjesta. Ne možemo gubiti vrijeme. Naš je boravak u Engleskoj bio kratak, no uspješan. Što sam htio znati - saznaosam.

Način njegova govora bio je vedar, no u riječima sam nazirao prikrivenu grožnju.

— Ipak - zaustio sam i zastao.

— Ipak - kako vi kažete! Nema sumnje zadovoljni ste ulogom što je igrate.Što se mene tiče, ja sam zaokupljen Jackom Renauld.

Jack Renauld! Te su me riječi podbole. Potpuno sam zaboravio na tu stranu slučaja.

Jack Renauld, u zatvoru, sa sjenom giljotine što se nadvila nad njim. Ulogu što sam je igrao ugledao sam u njezinu mračnijem svjetlu. Mogao bih spasiti Bellu - da, no čineći to zapadaosam u pogibelj da u smrt pošaljem nevinog čovjeka. Odbacio sam s užasom tu pomisao. To ne može biti. Svakako će biti oslobođen. No ledeni se strah vratio. Pretpostavimo da ne bude? Štotada? Mogu li ga imati na duši - ta to je grozna pomisao! Hoće li na kraju doći do toga? Valja odlučiti. Bella ili Jack Renauld?

Srce me je navodilo na to da spasim djevojku koju sam volio, ma koliku cijenu platio za to. No ako bi cijenu morao platiti netko drug? problem se stubokom mijenjao. Sto bi rekla sama ta djevojka? Sjećam se kako preko mojih usana nije prešla ni riječ o uhićenju Jacka Renaulda. Sve dosad ona je u potpunom neznanju u pogledu činjenice da je njezin bivši ljubavnik u zatvoru, optužen za grozan

zločin koji nije počinio. Kad bi znala, kako bi postupila? Bi li dopustila da njezin život bude spašen po cijenu njegovoga? Ona ni u kojem slučaju ne smije djelovati prenapljeno. Jack Renault mogao bi biti oslobođen - a vjerojatno i hoće - bez ikakva njezina udjela. Bude li tako, bit će dobro. No ako ne bude oslobođen? Bio je to užasan problem, na koji se nije moglo odgovoriti. Zamišljao sam kakg nije izložena pogibelji najoštrije kazne.

Okolnosti zločina bilesu potpuno drukčije u njezinu slučaju. Mogla se braniti ljubomorom izuzetnim izazivanjem, a mnogo će postići njezina mladost i ljepota.

Cinjenica da je tragičnom pogreškom za grijeh platio gospodin Renault, a ne njegov sin, neće promijeniti motiv zločina. No u svakom slučaju, koliko god bila blaga odluka suda, bit će to dugotrajna zatvorska kazna. Ne, Bella mora biti zaštićena. A istodobno Jack Renault mora biti spašen. Nije mi bilo jasno kako se to može izvesti.

No pouzdavao sam se u Poirotu.

On je znao. Bilo što bilo, on će uspjeti spasiti nevina čovjeka. Mora smisliti objašnjenje koje će se razlikovati od onog pravog. Moglobi to biti teško, no on će to već nekako postići. A s neosumnjčenom Bellom i neoptuženim Jackom Renaultom, sve će se sretno završiti. Tako sam to ponavljao samomu sebi, no u dubini duše i dalje je ostajala ledena strepnja.

24. "Spasite ga!"

Prešli smo preko Kanala iz Engleske večernjim brodom i sljedeće nas je jutro zateklo u St. Omeru, kamo je odveden Jack Renauld. Poirot je ne gubeći vrijeme posjetio Hauteta. Kako mi se nije činilo da se protivitomu da ga pratim, pridružio sam mu se. Poslije raznih formalnosti i provjera, dopraćeni smo do sobe istražnoga suca. On nas je srdačno pozdravio.

— Rečeno mi je da ste se vratili u Englesku, monsieur Poirot. Drago mi jeda nije tako.

— Istina je da sam otišao onamo, monsieur, no bio je to samo kratak posjet. Sporedni potez, za koji sam vjerovao kako bi mogao biti odkoristi istrazi.

— Pa, je li.. eh? Poirot je slijegao ramenima. Hautet je s uzdahom kimnuo.

— Moramo se predati, bojim se. Ta životinja Giraud, njegovo je ponašanje gnjusno, no nedvojbeno je bistar! Malo je izgleda da pogriješi netko poput njega.

— Mislite da nije pogriješio? Sad je na istražnom sucu bio red da slegne ramenima.

— Ah, pa, govoreći iskreno - u povjerenju, dakako možete li zaključiti nešto drugo?

— Iskreno rečeno, čini mi se da je još mnogo točaka koje su mutne.

— Poput... No Poirot se nije dao izazvati.

— Još ih nisam posložio - primijetio je. - Samo sam primijetio tako općenito. Drag mi je taj mladi čovjek i nevoljko bih prihvatio da je kriv za tako strašan zločin. Usput, što govori sebi u korist u ovom slučaju?

Sudac se namrštio.- Ne mogu ga razumjeti. Djeluje kao da nije u stanju smisliti bilo kakvu obranu. Bilo je iznimno teško navesti ga da odgovara na pitanja. Zadovoljava se općim nijekanjem i potom se povlači u najtvrdoglaviju šutnju. Sutra ću ga ponovno ispitivati, možda biste željeli tome pribivati? Prihvatili smo poziv s empressementom.

— Vrlo žalostan slučaj - rekao je istražni sudac s uzdahom. - Vrlo duboko suosjećam s madame Renauld.

— Kako je madame Renauld?- Još nije se nije vratila k svijesti. Na neki način to je sretna okolnost, sirota je žena barem pošteđena mnogo čega. liječnici kažu kako nije u opasnosti, no kako bi se mogla oporaviti mora mirovati koliko je to moguće. Koliko ja razumijem, sadašnje je stanje izazvao šok, u istoj mjeri kao i pad. Bilo bi užasno ako bi joj se um poremetio; no ja se tomu nimalo ne bih čudio - doista, ne, ni malo.

Hautet se opustio na naslon stolca, kimajući glavom, u nekom turobnom veselju što je naslutio mračnu budućnost. Napokon je ustao i naglo je primijetio: — Ah, sjetio sam se. Ovdje je pismo za vas, monsieur Poirot. Samo da vidim, kamo li sam ga stavio? Nastavio je prevrtati po papirima. Napokon je našao pismo i dao ga je Poirotu.

— Bilo mi je poslano u omotnici, da bih ga otposlao vama. No niste ostavili adresu pa to nisam mogao učiniti. Poirot je sa zanimanjem promatrao list. Bio je adresiran dugoljastim, kosim, nepoznatim rukopisom koji je nedvojbeno bio ženski. Poirot ga nije otvorio. Umjesto toga stavio ga je u džep i ustao je.

— Dakle, do sutra. Puno vam hvala na vašoj ljubaznosti i srdačnosti.

— Nema na čemu. Uvijek vam stojim na usluzi. Upravo smo napuštali grad, kad smo se našli licem u lice s Giraudom, koji je djelovao višeki coški nego ikad i kiptio od samozadovoljstva.

— Aha! monsieur Poirot - galamio je živahno. - Ipak ste se vratili iz Engleske?

— Kao što vidite - rekao je Poirot.

— Rekao bih da kraj ovog slučaja nije više daleko. - Slažem se s vama, monsieur Giraud. Poirot je govorio prigušenim glasom. Njegovo pokislo držanje očito je usrećilo onog drugog.

— Kakav mekušac od zločinca! Nema pojma kako bi se branio. Gotovo nevjerovatno!

— Toliko nevjerovatno, da bi se trebalo zamisliti nad time, zar ne? - ponudio je Poirot blago. No Giraud nije slušao. Veselo je vrtio štapom.

— Dakle, do videnja, monsieur Poirot. Drago mi je da ste se napokon složili s krivnjom mladog Renaulda.

— Pardon! Nisam se ni u kojem slučaju složio. Jack Renauld je nevin. Giraud je buljio jedan trenutak - a onda je prasnuo u smijeh, znakovito se lupkajući po glavi s kratkom primjedbom: Glupost...

Poirot se uspravio. Oko mu je zlokobno zasjalo.- Monsieur Giraud, tijekom cijeloga slučaja vaše je ponašanje prema meni bilo namjerno uvredljivo. Potrebna vam je pouka. Spreman sam se kladiti s vama za pet stotina franaka da ću prije vas otkriti ubojicu monsieura Renaulda. Pristajete li?

Giraud je zapanjeno zurio u njega i ponovno promrmljao: Glupost...

— Hajde, hajde - poticao ga je Poirot - pristajete li?

— Ne želim uzeti vaš novac.

— Ne prebacujte sebi - nećete!

— Eh, dakle, slažem se! Govorite kako sam se uvredljivo ponašao prema vama. Dakle, jednom ili dvaput vaše je ponašanje bilo nesnosno za mene.

— Oduševljen sam što to čujem - kazao je Poirot. Doviđenja, monsieur Giraud. Idemo, Hastings. Ni riječi nisam rekao dok smo išli ulicom. Srce me je tištalo. Poirot je sasvim jasno pokazao svoje namjere. Sumnjao sam više nego ikad u svoju sposobnost da spasim Bellu posljedica njezina čina. Ovaj nesretni susret s Giraudom ohrabrio je Poirota i potaknuo ga da dade sve od sebe. Iznenada sam na ramenu osjetio nečiju ruku i okrenuo sam se, da bih ugledao Gabriela Stonora. Zastali smo i pozdravili ga, a on je predložio da se odšeta s nama do našega hotela.

— A što vi radite ovdje, monsieur Stonor? - zapitkivao je Poirot.

— Covjek mora ostati sa svojim prijateljima - odgovorio je ovaj otresito. - Pogotovu kad su nepravredno optuženi.

— Vi, dakle, ne vjerujete da je Jack Renauld počinio zločin? - pitao sam revno.

— Sasvim odlučno ne vjerujem. Poznam momka. Priznajem da je u ovom slučaju bilo nekoliko pojedinosti koje su me potpuno zbunile, no unatoč njegovu budalastom načinu kako je sve prihvatio, nikad neću povjerovati da je Jack Renauld ubojica.

Moje se srce zagrijalo za tajnika. Njegove riječi kao da su mi skinule skriveni teret sa srca.- Ne sumnjam da mnogi osjećaju poput

vas - uskliknuo sam. - Zaista je smiješno malo dokaza protiv njega. Rekao bih kako nema sumnje u njegovu oslobađanje - niti tračka sumnje. No Stonorov odgovor nimalo nije bio nalik onomu čemu sam se nadao.

— Dao bih mnogo toga da mislim kao vi - rekao je tmurno. Obratio se Poirotu.

— Kakvo je vaše mišljenje, monsieur?

— Mislim da mu se crno piše - rekao je Poirot tiho.

— Vjerujete li da je kriv? - reče Stonor oštro.

— Ne. No mislim da će mu biti teško dokazati svoju nevinost.

— Ponaša se tako prokleta čudno - mrmljao je Stonor. - Dakako, razumijem da je u ovom slučaju mnogo toga što nije vidljivo na prvi pogled. Giraud nije upućen u to zato što je čovjek izvan ovog kruga, no sve je prokleta zamršeno. A kad smo već pri tomu, što manje riječi, to bolje. Ako gospoda Renault namjerava nešto prešutjeti, ja ću se ravnati po njoj. To je njezina igra, a ja previše cijenim njezino mišljenje da bih se miješao, no ne mogu shvatiti taj Jackov stav. Čovjek bi pomislio kao on želi da ga se smatra krivim.

— Ali to je besmisleno - povikao sam, upadajući. Kao prvo, taj bodež -zastao sam, nesiguran u to koliko bi Poirot želio da otkrijem. Nastavio sam i pomno birao riječi - Znamo da Jack Renault nije mogao posjedovati bodež te večeri. Gospoda Renault zna to.

— Točno - rekao je Stonor. - Kad se oporavi, nedvojbeno će reći sve o ovomu, a i o drugomu. Eh, moram vas napustiti.

— Samo trenutak. - Poirotova ruka spriječila je njegov odlazak. - Možete li urediti da mi bude poslana poruka čim gospođa Renault ponovno dođe k svijesti?

— Svakako. To se može lako učiniti.

— Ta pojedinost o bodežu bila je dobra, Poirot - naglašavao sam dok smo se uspinjali uz stube.

— Nisam mogao sasvim otvoreno govoriti pred Stonorom.

— Dobro ste učinili. Mogli bismo tu spoznaju zadržati za sebe dokle to god bude moguće. Što se tiče bodeža, vaš stav neće pomoći Jacku Renaultu. Sjećate li se da me jutros nije bilo puni sat prije odlaska iz Londona ?

— Da?- Dakle, bavio sam se time da nadem tvrtku kojoj se Jack Renault obratio da mu izrade njegove suvenire. Nije bilo naročito

teško. Eh bien, Hastings, oni po njegovoj narudžbi nisu načinili dva noža za papir, nego tri.

— Tako da... - Tako da, pošto je jedan dao svojoj majci, a drugi Bel i, još je ostao treći koji je nedvojbeno zadržao za vlastite potrebe. Ne, Hastings, pripovijest o bodežu neće nam pomoći da ga spasimo od giljotine.

— Ali to ne može biti - oglasio sam se užasnuto. Poirot je nesigurno kimao glavom.

— Spasit ćete ga - uzviknuo sam uvjerenom. Poirot me je ledeno pogledao .

— Niste li vi to učinili nemogućim, mon ami?

— Na neki drugi način - mucao sam...

— Ah! Sapristi! Od mene tražite čuda. Ne - ne recite ništa. Dajte da umjesto toga vidimo što je u pismu. I iz džepa je izvadio omotnicu. Lice mu se krivilo dok ga je čitao, a zatim mi je pružio taj jedini tanki list.

— Ima i drugih žena koje pate na ovom svijetu, Hastings. Rukopis je bioteško čitljiv i poruka je očito bila pisana u žurbi.

DRAGI GOSPODINE POIROT

— *Ako dobijete ovo, preklinjem vas dođite mi pomoći. Ne mogu se obratiti nikomu drugomu, a Jacka se mora spasiti po svaku cijenu. Na koljenima vas molim da nampomognete.*

MARTHE DAUBREUIL

Vratio sam ga, ganut. - Ići ćete?- Smjesta. Unajmit ćemo auto. Za pola sata bili smo u vili Margueriti. Martha nas je čekala na vratima i uvela je Poirota, držeći ga za ruku s obje svoje.

— Ah, došli ste - tako ste dobri. Bila sam očajna i nisam znala što da radim. Ne dopuštaju mi čak ni to da ga vidim u zatvoru. Strašno patim. Na rubu sam ludila.

— Je li istina to što se govori, da čak ni ne niječe zločin? Pa to je ludo. Nemoguće je da je to učinio! Ni jedan trenutak ne bih mogla povjerovati u to.

— Ni ja ne vjerujem u to, mademoiselle - rekao je Poirot nježno.

— Ali zašto onda ne govori? Ne razumijem.

— Možda zato što štiti nekoga - nagadao je Poirot, oštro je promatrajući. Marthe je slijegala ramenima.

— Štiti nekoga? Mislite li na njegovu majku? Ah, od početka sam sumnjala u nju. Tko će naslijediti sav taj golemi imetak? Ona. Lako je nositi udovičku crninu i biti dvoličan. A govori se da je, kad je čula da je uhićen, pala ovako! Napravila je dramatičnu kretnju. - Nema sumnje da joj je monsieur Stonor, onaj tajnik, pomogao u svemu. Njih su dvojeprisni prijatelji. Istina je da je ona starija od njega ali muškarci ne haju - ako je žena bogata!

Bilo je tračka gorčine u njezinu glasu.- Stonor je bio u Engleskoj - primijetio sam. - To on kaže - no tko zna?

— Mademoiselle - izustio je tiho Poirot - ako ćemo surađivati, vi i ja, moramo nešto raščistiti. Prvo ću vas pitati nešto.

— Da, monsieur.- Znete li pravo ime svoje majke? Ma rthe ga je gledala nekoliko trenutaka, a potom je spustila glavu naruke i briznula u plač.

— Hajde, hajde - tapšao ju je Poirot po ramenima. Smirite se, petite, vidim da znate.

Sada drugo pitanje - jeste li znali tko je bio monsieur Renault?

— Monsieur Renault? - podigla je glavu s ruku i gledala ga je začudeno.

— Ah, vidim da ne znate. Slušajte me pažljivo. Korak po korak, prikazao je cijeli slučaj, uvelike nalik na ono što je rekao meni na dan našeg odlaska u Englesku.

Marthe je slušala kao skamenjena. Kad je dovršio, duboko je udahнула.

— Pa vi ste sjajni - veličanstveni! Najveći ste detektiv na svijetu. Naglom je kretnjom kliznula sa stolca i našla se pred njim na koljenima, predanošću tako znakovitom za Francuze.

— Spasite ga, monsieur - glasala se snažno. - Tako ga volim. Oh, spasitega, spasite ga - spasite ga!

25. Neočekivani rasplet

Sljedećeg smo jutra pribivali ispitivanju Jacka Renaulda. Zaprepastile su me promjene koje su se u tako kratkom vremenu zbile na mladom zatvoreniku. Obrazi su mu upali, ispod očiju vidjelo se duboko crnilo, aopći mu je izgled bio smućen i oronuo, kao u nekoga tko je nekoliko noći oskudijevao u snu. Ničim nije pokazivao da nas je primijetio.

— Renauld - počeo je sudac - poričete da ste bili u Merlinvilleu u noći zločina? Jack nije odgovorio odmah, a potom je rekao sažaljenja dostojnim oklijevanjem: — Ja... ja... rekao sam da sam bio u Cherbourgu. Sudac se oštro okrenuo.

— Uvedite svjedoka s kolodvora. Poslije nekoliko trenutaka vrata su se otvorila kako bi propustila nekog čovjeka kojeg sam prepoznao kao nosača na postaji u Merlinvilleu.

— Bili ste na dužnosti u noći 7. lipnja?

— Da, monsieur.

— Bili ste svjedokom dolaska vlaka u 11.40?

— Da, monsieur.

— Pogledajte zatvorenika. Prepoznajete li ga kao jednog od putnika koji su se iskricali?

— Da, monsieur.-Jeste li sigurni da niste pogriješili?

— Nisam, monsieur. Dobro poznam monsieura Jacka Renaulda.

— Niste li pogriješili glede datuma?

— Nisam, monsieur. Jer sljedećega jutra, 8. lipnja, čuli smo za umorstvo. Doveden je još jedan željeznički službenik koji je potvrdio svjedočenje onog prvog. (stražni je sudac pogledao Jacka Renaulda.

— Ovi su vas ljudi prepoznali. Što imate reći? Jack je slijegao ramenima.

— Ništa.

— Renauld - nastavio je sudac - prepoznajete li ovo? Uzeo je nešto sa stola pokraj sebe i pokazao je to zatvoreniku. Trgnuo sam se kad sam prepoznao nož od zrakoplovnog dijela.

— Oprostite, trenutak molim, - povikao je Jackov odvjetnik maitre Grosier.

— Zahtijevam da razgovaram sa svojim branjenikom prije nego što on odgovori na pitanje. No Jack Renault nije imao razumijevanja za porive nesretnoga Grosiera. Odmaknuo ga je ustranu i tiho odgovorio: — Dakako da prepoznajem. To je dar što sam ga dao svojoj majci, kao uspomenu na rat.

— Postoji li, znate li, još koji primjerak ovakvoga bodeža? Maitre Grosier ponovno je uzviknuo, a Jack ga je ponovno poklopio: — Ne, koliko ja znam. Oblikovan je po mojoj zamisli. Gotovo da se isudac sledio zbog odlučnosti odgovora. Doista se činilo kao da Jack hrli svojoj sudbini. Razumio sam, dakako, neophodnost da zbog Belline sigurnosti skrije činjenicu o postojanju drugoga bodeža. Dok se god bude pretpostavljalo da postoji samo jedan primjerak oružja, mala je vjerojatnost da će se posumnjati u djevojku koja je posjedovala drugi nož za papir. Viteški je štitio djevojku koju je nekoć volio - ali po koju cijenu za sebe! Počeo sam spoznavati golemost zadatka što sam ga tako olako navalio na Poirota. Mala je bila vjerojatnost da se postigne oslobađanje Jacka Renaulta, osim golom istinom. Hautet je ponovno progovorio, s posebnom jetkošću: — Madame Renault rekla nam je da je ovaj bodež bio na toaletnom stoliću u noći kad se dogodio zločin. No madame Renault je majka! Ne sumnjam da će vas toiznenaditi, Renault, no držim vrlo vjerojatnim kako madame Renault griješi i da ste ga, pogreškom možda, ponijeli sa sobom u Pariz. Nedvojbeno, vi ćete mi se suprotstaviti...

Vidio sam kako se mladićeve okovane šake grče. Čelo mu se orosilo vijencem kapljica znoja, dok je promuklim je glasom prekinuo Hauteta: — Neću vam protusloviti. Moguće je. Bio je to zaprepašćujući trenutak. Maitre Grosier bio je na nogama i prosvjedovao je: — Moj je klijent pretrpio značajan živčani napor. Želim da se stavi uzapisnik kako ga ne smatram odgovornim za to što govori... Sudac ga je ljutito ušutkao. Na trenutak se i u njegovu umu rodila sumnja. Jack Renault je zaista pretjerao. Nagnuo se naprijed i ispitivačkije motrio zatvorenika.

— Jeste li potpuno svjesni, Renault, da na temelju odgovora što ste mi dali neću imati druge mogućnosti nego da vas pošaljem na sudenje? Jackovo se blijedo lice zacrvenjelo. Čvrsto je uzvratio pogled.

— Monsieur Hautet, kunem se da nisam ubio svog oca. No sučeva kratkotrajna sumnja bila je iščezla. Nasmijao se kratkim neugodnim smijehom.- Nema sumnje, nema sumnje - uvijek su nevini, ti naši zatvorenici-. Osudila su vas vaša vlastita usta. Ne nudite nikakvu obranu, nikakav alibi, samo голу tvrdnju koja ne bi uvjerila ni dijete, da niste krivi.

Ubiliste svog oca, Renauld - to je okrutno i kukavično umorstvo - radi novca za koji stevjerovali da će biti vaš po njegovoj smrti. Poslije tog čina vaša vam majka postala pomagač. Nedvojbeno, u svjetlu činjenice da je postupala kao majka, sud će joj podijeliti oprost, što neće biti i s vama. S punim pravom! Vaš je zločin užasan - odvratn i bogovima i ljudima!

Hautet je ponovno bio prekinut - što ga je izrazito smetalo. Vrata su se otvorila.

— Monsieur le juge, monsieur le juge - mucao je činovnik - ovdje je jedna dama koja kaže... koja kaže...

— Koja kaže što? - vikao je razljućeni sudac s pravom. - To je potpuno protupropisno.

Zabranjujem - najstrože zabranjujem.

No neka je vitka osoba odgurnula mucavog oružnika. Odjevena sva ucrno, s dugim velom koji joj je skrivao lice, ušla je u sobu. Srce mi je bolno zakucalo. Došla je! Svi su moji napori bili uzaludni. Pa ipak nisam se mogao ne diviti hrabrosti koja ju je ponukala da takoodlučno poduzme ovaj korak. Podigla je veo - i ja sam ostao bez daha. Jer iako joj je bila nalik kao jajejajetu, ova djevojka nije bila Pepeljuga!

Istodobno, sad kad sam je vidio bez svijetle vlasulje što ju je nosila na pozornici, prepoznao sam je kaodjevojku s fotografije što smo je našli u sobi Jacka Renaulda.

— Vi ste Juge d'Instruction, monsieur Hautet? - upitala je.

— Da, no zabranjujem... - Moje je ime Bella Duveen. Želim se predati zbog umorsta gospodina Renaulda.

26. Dobivam pismo

"Prijatelju moj, Kad dobiješ ovo, sve ćeš saznati. Ništa što bih mogla reći neće pokolebati Bel u. Otišla je predati se. Umorna sam od borbe. Saznat ćeš sada kako sam te prevarila; kad si mi poklanjao povjerenje, ja sam uzvrćala lažima. Tebi će se to, možda, činiti neoprostivim, no voljela bih, prije nego što zauvijek iščeznem iz tvoga života, pokazati ti kako se sve dogodilo. Kad bih znala da mi opraštaš, život bi mi bio lakši.

To što sam učinila nije bilo zbog mene - i to je jedino što mogu navesti sebi u korist. Počet ću s danom kad sam te srela na vlaku iz Pariza. Bila sam tada zabrinuta zbog Belle. Ona je bila vrlo nesretna zbog Jacka Renaulda. Ona bi se prostrla za njega po tlu neka je gazi, a kad se on počeo mijenjati i prestao je pisati tako često, počela je očajavati. Zabila si je u glavu da je on bacio oko na neku drugu djevojku - i kako se poslijepokazalo, imala je potpuno pravo. Odlučila je otići u vilu u Merlinvilleu pokušati vidjeti Jacka. Znala je kako se ja protivim tomu, pa je pokušala umaknuti.

Otkrila sam da nije u vlaku za Calais, pa se nisam htjela vraćati u Englesku bez nje.

Imala sam neugodan osjećaj da će se dogoditi nešto strašno, ne spriječim li to. Dočekala sam sljedeći vlak iz Pariza. Bila je u njemu i namjeravala je smjesta otići u Merlinville. Prepirala sam se s njom iz petnih žila, no bez uspjeha. Bila je sva napeta i tvrdoglavo je ustrajala na zamisli. Eto, prala sam ruke od svega.

Učinila sam sve što sam mogla. Već je bilo kasno. Otišla sam uhotel, a Bella je krenula u Merlinville. Još se nisam mogla osloboditi osjećaja koji u knjigama nazivaju 'neposrednom opasnošću'. Novi je dan došao - no ne i Bella. Rekla je da će se sastati sa mnom uhotelu, no nije održala obećanje. Cijelog dana nije joj bilo traga. Postajala sam sve zabrinutija. A tada su došle večernje novine s vijestima. Bilo je užasno!

Dakako, nisam mogla točno znati što se dogodilo – no strašno sam se preplašila.

Pretpostavljala sam da je Bella sreća Tatu Renaulda i da mu je rekla o sebi i Jacku i da ju on uvrijedio ili da se dogodilo nešto nalik tomu. Oboje imamo strašno nagle naravi. Potom je na vidjelo došlo sve ono o maskiranim ljudima i ja sam se počela osjećati bolje. No i dalje sam se brinula zbog toga što Bella nije došla na sastanak sa mnom. Sljedećeg sam jutra bila tako nemirna da sam jednostavno morala izaći i vidjeti što mogu učiniti. Odmah na početku naletjela sam na tebe. Znaš sve o tomu...

Kad sam vidjela mrtvaca koji je tako nalikovao Jacku imao na sebi Jackov ogrtač, znala sam što se dogodilo! A onda, tu je bio isti nož za papir - ta opaka mala stvar! - koji je Jack dao Belli! S deset prema jedan bila sam sigurna da su na njemu Bellini prsti ostavili otiske. Ne mogu ni pomisliti kako da opišem nemoćni užas što sam ga osjetila tog trenutka. Samo mi je jedno bilo jasno - moram se dokopati tog bodeža i pobjeći s njime, prije nego se ustanovi da je nestao.

Odglumila sam nesvjesticu i dok si ti bio otišao po vodu, uzela sam bodež i sakrila ga u odjeći. Rekla sam ti da sam odsjela u Hotelu du Phare, no zapravo sam najkraćim putem odjurila u Calais, a potom prvim brodom u Englesku. Negdje na sredini Kanala la Manche bacila sam taj mali vražji bodež u more. Tada sam osjetila kako ponovno mogu disati.

Bella je bila u našem stanu u Londonu. Nije bila nalik ni na što. Rekla sam joj što sam učinila i da je zasad sigurna. Buljila je u mene, a potom se počela smijati.. smijati... smijati.. bilo je strašno slušati je! Procijenila sam kako je najbolje da se što više uposlamo. Poludjela bi da je imala vremena razmišljati o tomu što je učinila. Srećom odmah smo dobile posao.

I onda sam ugledala tebe i tvog prijatelja kako nas promatrate te noći... Uхватила me je panika. Nešto sumnjate, jer inače nam ne biste ušli u trag. Morala sam saznati, pa makar i ono najgore, i zato sam te slijedila. Bila sam očajna. A onda, još prije nego li sam mogla išta reći, shvatila sam da sam osumnjičena ja, a ne Bellal Odnosno da si mislio da sam ja Bella, jer sam ja ukrala bodež. Voljela bih, najdraži, da si mogao vidjeti što je tog trenutka bilo u mom umu.. možda bi mi oprostio... bila sam tako uplašena, i zbunjena, i očajna... Sve što sam jasno mogla spoznati bilo je to da ćeš pokušati spasiti mene nisam znala bi li pokušao spasiti nju.. vjerovala sam da nju ne bi. To

nije bilo isto! A to nisam mogla staviti na kocku! Bella je moja blizanka - moram učiniti za nju sve što je u mojoj moći. I tako sam nastavila lagati. Osjećala sam se zlom - još osjećam da sam zla... To jesve - i previše, reći ćeš, pretpostavljam.

Trebala sam ti vjerovati. Da sam...

Čim su se u novinama pojavile vijesti da je Jack Renauld uhićen, sve je bilo svršeno.

Bella nije htjela pričekati niti toliko da vidi kako će se stvari razvijati... Jako sam umorna. Ne mogu više pisati." Počela se potpisivati kao Pepeljuga, no to je prekrížila i umjesto toga napisala je "Dulcie Duveen". Bilo je to loše napisano, zbrkano pismo - no ja sam ga sačuvao do dana današnjega.

Poirot je bio sa mnom kad sam ga čitao. Listovi su mi ispali iz ruke i ja sam pogledao prijeko prema njemu.- Jeste li cijelo vrijeme znali da je to bila - ona druga?

— Da, moj prijatelju.

— Zašto mi nista rekli?

— Odmah ću vam reći, nisam mogao vjerovati da ćete počinuti toliku pogrešku. Vidjeli ste fotografiju. Sestre su vrlo slične, no ni u kojem slučaju nisu nerazpoznatljive. – A svijetla kosa?

— Vlasulja, koja je trebala poslužiti radi privlačnog kontrasta na pozornici. Pa zar se može zamisliti da jedna od blizanki ima tamnu kosu, a da je u druge plava?- Zašto mi niste rekli one noći u hotelu u Coventryju?

— Bili ste prilično drski u svojim postupcima, mon ami - rekao je Poirot trpk.

— Niste mi dali priliku.

— No, a poslije?

— Ah, poslije! Za početak, ću vam reći kako sam bio povrijeđen zbog vašeg nedostatka povjerenja u mene. A zatim, htio sam vidjeti hoće li vaši osjećaji izdržati kušnju vremena. Zapravo, je li posrijedi ljubav ili su se tresla brda, a rodio se miš. Ne bih vas bio dugo ostavio u zabludi.

Kimnuo sam. Boja njegova glasa bila je previše srdačna, da bi skrivala srdžbu.

Pogledao sam dolje na listove papira. Naglo sam ih pokupio s tla i pružio mu ih.

— Pročitajte to - rekoh.

— Volio bih. Čitao ih je bez riječi, a potom me je pogledao. - Što vas brine, Hastings? Bilo je to potpuno novo ponašanje. Poirotova podrugljivost kao da se potpuno izgubila. Bez mnogo teškoća mogao sam reći što sam htio.

— Ona ne kaže - ne kaže - dakle, mari li za mene ili ne.

Poirot mi je vratio listove.

— Mislim da griješite, Hastings.- U čemu? - povikao sam i nagnuo se naprijed. Poirot se smiješio.

— Ona vam to govori u svakom retku, mon ami.

— A gdje da je nadem? Nema adrese na pismu. Samo je marka francuska, to je sve.

— Ne uzbudujte se! Prepustite to Tati Poirotu. Naći ću vam je, čim nadem pet malih slobodnih minuta!

27. Priča Jacka Renaulda

Čestitam, monsieur Jack - rekao je Poirot toplo se rukujući s mladićem. Mladi Renauld došao je k nama čim su ga pustili na slobodu - još prijenego što je krenuo u Merlinville da bi se pridružio Marthi i njezinoj majci.

Stonor mu je pravio društvo. Njegova krepkost bila je u oštroj opreci s mladićevim izmučenim izgledom. Bilo je očito da je dječak narubu živčanog sloma. Žalosno se osmjehivao Poirotu i rekao je tihim glasom: — Podnio sam sve to da bih je zaštitio, a sada je sve uzalud.

— Niste mogli očekivati da djevojka prihvati vaš život kao cijenu - primijetio je hladno Stonor. - Morala je istupiti kad je vidjela kako odlazite ravno u smrt.

— Eh ma foil A išli ste prema njoj! - dodao je Poirot veselo namigujući.

— Imali biste na duši smrt Maitre Grosiera koji bi umro od jada da ste samo nastavili kako ste počeli.

— Bio je dobronamjerna budala, rekao bih - kazao je Jack. - No zadavao mi je užasne brige. Vidjeli ste i sami, nisam mu mogao pokloniti povjerenje.

No, Bože moj, što će se dogoditi s Bellom?

— Na vašem se mjestu ne bih suviše uzbuđivao - rekao je Poirot iskreno.- Francuski su sudovi vrlo slabi na mladost i ljepotu, te za crime passionnel! Vješt će odvjetnik pronaći svu silu olakotnih okolnosti. Za vas to neće biti ugodno...?

— Nije me briga za to. Vidite, monsieur Poirot, na neki se način osjećam krivim za smrt svoga oca. Da nije bilo mene i mog petljanja s tom djevojkom, on bi danas bio živ i zdrav. Pa onda ta moja prokleta nepažnja kad sam uzeo krivi ogrtač. Ne mogu se osloboditi osjećaja krivnje za njegovu smrt. To će me progoniti dovijeka!

— Neće, neće - rekao sam umirujući ga.

— Dakako, užasno mi je i pomisliti na to da je Bella ubila moga oca -nastavio je Jack.

— No ponio sam se sramotno prema njoj. Pošto sam sreo Marthu i shvatio da je ono prvo bilo promašaj, trebao sam joj pisati i pošteno priznati. No tako sam se bojao svade i toga da sve to dopre Marthi do ušiju, pa da ona povjeruje kako je bilo više od onoga što jedoista bilo, da... eh, bio sam kukavica i nadao sam se kako će se sve slegnuti samo od sebe. Puštao sam stvari da idu svojim tijekom, a zapravo - nisam shvaćao da izluđujem sirotu djevojku. Da me je doista probola nožem - kao što je namjeravala, dobio bih to što sam zaslužio. Ato kako se sama pojavila, besprimjerno je hrabro. Ja snosim odgovornost-sve do kraja. Nekoliko je trenutaka šutio, a potom je opet izbilo iz njega.

— Ne mogu razumjeti zašto je moj otac u to doba noći lutao uokolo u donjem rublju i u mojem ogrtaču. Pretpostavljam da je upravo pobjegao onim strancima, a moja majka je vjerojatno pogriješila kad je pomislila kako su došli u dva sata. Ili.. ili, to nije bila prijevara, zar ne? Hoću reći, moja majka nije valjda pomislila... nije mogla pomisliti... da - da sam tobio ja?

Poirot ga je brzo razuvjerio.- Ne, ne, monsieur Jack. Ne bojte se takve mogućnosti.

Glede ostaloga, sve ću vam objasniti ovih dana. Prilično je neobično. No biste li nam točno opisali što se dogodilo te strašne noći?

— Malo je toga što bi se moglo reći. Došao sam iz Cherbourga, kao što sam vam rekao, da bih vidio Marthu prije odlaska na drugi kraj svijeta. Vlak je kasnio, pa sam odlučio krenuti prečicom preko igrališta za golf. Odatle se lako može doći na zemljište vile Marguerite. Gotovo sam došao do cilja kad sam... Zastao je i progutao slinu.

— Da?- Čuo sam strašan krik. Nije bio glasan - samo kratko krkljanje i hropac - no to me je uplašilo. Za trenutak sam stajao kao ukopan. Zatim sam obišao oko nekog grma.

Bila je jasna mjesečina. Vidio sam raku i neki lik kako leži licem prema tlu, a iz leđa mu strši bodež. I tada... i tada... podigao sam pogled i ugledao nju. Gledala me je kao da vidi duha - u prvi tren vjerojatno je to pomislila užas joj je ledenim dahom izbrisao slica svaki izraz. Potom je kriknula, okrenula se i pobjegla. Zastao je, pokušavajući svladati osjećaje.

— I zatim? - pitao je Poirot obazrivo.

— Zaista ne znam. Neko sam vrijeme stajao ondje, smućen. Onda sam shvatio kako je najbolje da se izgubim, i to što brže mogu. Nije mi palo na um da bi me mogli osumnjičiti, već sam se bojao da ću biti pozvan svjedočiti protiv nje. Otišao sam pješice do St. Beauvaisa, kao što sam vam rekao, i ondje sam uzeo kola kojima sam se vratio u Cherbourg.

Na vratima se začulo kucanje i Stonoru je donesen brzopjav. Otvorio ga je. Potom je ustao sa stolca.- Gospoda Renault ponovno je pri svijesti - rekao je.

— Ah! - Poirot je skočio na noge. - Idemo smjesta u Merlinville! Slijedio je nagli odlazak. Stonor je, na Jackovo navaljivanje, pristao ostati i učiniti sve što se može za Bellu Duveen. Poirot, Jack Renault i ja otputili smo se u Renaultovu automobilu.

Putovanje je trajalo tek nešto više od četrdeset minuta. Kako smo se približili ulazu u vilu Marguerite, Jack Renault bacio je upitan pogledna Poirota.- Kako bi bilo da uđete prvi.. da kažete mojoj majci vijest kako sam slobodan...

— Dok vi osobno to isto ne kažete mademoiselle Marthi, ha? - završio je misao Poirot, namignuvši.

— Dakako, na svaki način, i ja sam upravo htio predložiti takvo rješenje. Jacku Renaultu nije trebalo daljnje nutkanje. Zaustavio je kola, iskočio je i potrčao puteljkom do ulaznih vrata. Mi smo nastavili kolima do vile Genevieve.

— Poirot - rekoh - sjećate li se kako smo došli ovamo prvoga dana? I kakosu nas dočekale vijesti o umorstvu gospodina Renaulta.

— Ah, da, doista. Ne tako davno, takoder. No koliko se toga dogodilo od tada... pogotovu za vas, mon ami!

— Da, zaista - uzdahnuo sam.

— Sve promatrate s osjećajne strane, Hastings. Nisam to htio reći. Nadamo se kako će s Mademoiselle Bella postupati milostivo, a Jack Renault ionako ne može oženiti obje djevojke! Govorio sam sprofesionalnog stajališta. To nije uredan i sustavan zločin, poput nekog sna svih detektiva. Ta mi se en scene koju je smislio Gerges Conneau doista je savršena, no denouement - ah, nikako. Čovjek kojega je slučajno ubila djevojka u nastupu gnjeva - zaista, kakav je u tomu red ili sustav? I usred napada smijeha što ga je u meni

izazvala Poirotova osebnost, Françoise je otvorila vrata. Poirot je objasnio kako odmah mora vidjeti gospodu Renault, pa ga je starica odvela uz stube. Ja sam ostao u salonu. Poslije nekog vremena Poirot se pojavio.

Djelovao je izuzetno tmurno.- Vous voila, Hastings! Sacre tonnerre! Oluja je na vidiku.

— Što mislite time? - uzbudio sam se.

— Nikad im nisam poklanjao mnogo povjerenja - rekao je Poirotzamišljeno - no žene su zaista vrlo nepredvidljive.

— Došli su Jack i Martha Daubreuil - doviknuo sam gledajući kroz prozor. Poirot je pohitao iz sobe i preduhitrio mladi par na stubama.

— Ne ulazite. Bolje ne. Vaša je majka vrlo uznemirena.

— Znam, znam - rekao je Jack Renault. - Moram odmah gore k njoj.

— Ali ne, kažem vam. Bolje nemojte.

— No Marthe i ja...

— U svakom slučaju nemojte voditi mademoiselle sa sobom. Uspnite se, ako morate, no bilo bi mudrije da poslušate moj savjet. Glas sa stuba iza nas sve nas je prenuo.

— Zahvaljujem vam na usluzi, monsieur Poirot, no svoje ću želje priopćiti sama. Zurili smo iznenadeni. Silazeći niz stube, oslanjajući se na Leonieinu ruku, dolazila je gospoda Renault, s glavom još u zavojima. Mala je Francuskinja plakala i preklinjala svoju gospodaricu neka se vrati upostelju.

— Madame će se ubiti. To je protivno svim nalogima doktora No gospoda Renault išla je dalje.

— Majko - uzviknuo je Jack i krenuo naprijed. Kretnjom ruke potisnula ga je natrag.

— Ja nisam tvoja majka! Ti nisi moj sin! Od ovoga dana i sata ja te se odričem.

— Majko - viknuo je dječak zapanjeno. Na trenutak se učinilo kao da se pokolebala, da se povlači predočavanjem u njegovu glasu. Poirot je načinio kretnju kao da posreduje. No ona se odmah smirila i uspostavila nadzor nad sobom.

— Krv tvoga oca na tvojoj je duši. Ti si moralno kriv za njegovu smrt. Ti si ga izigrao i prkosio si mu ovom djevojkom, a bezdušnim ponašanjem prema drugoj djevojci izazvao si njegovu smrt. Odlazi iz

moje kuće. Sutra ću poduzeti potrebne korake kako bih osigurala da nikad netakneš ni groša njegova novca. Snalazi se na ovom svijetu kako znaš i umiješ s pomoću djevojke koja je kći najljućeg neprijatelja tvoga oca!

Pa je polako, bolno krenula natrag uz stube. Svi smo bili bez riječi - potpuno nespremni na takav prizor. Jack Renauld, iscrpljen svime što je već prošao, zateturao je i gotovo pao. Poirot i ja priskočili smo mu u pomoć.

— Ovo je premašilo njegove snage - mrmljao je Poirot Marthi.

— Kamo ga možemo odnijeti?

— Pa kući! U vilu Marguerite. Njegovat ćemo ga, moja majka i ja. Siroti moj Jack! Odnijeli smo momka u vilu, gdje se on mlohavo stropoštao u stolac u polusvijesnom stanju. Poirot mu je opipao glavu i ruke.

— Ima groznicu. Dugi su ga napori iscrpli. A sada taj šok povrh svega. Stavite ga u postelju, a Hastings i ja pozvat ćemo doktora.

Liječnik je uskoro došao. Pošto je pregledao bolesnika, zaključio je kakoje posrijedi samo živčana iscrpljenost. Potpun odmor i mir mogli bi mladcu omogućiti oporavak do sljedećeg dana, no ako se uzbuđi, mogao bi dobiti moždanu groznicu. Bl o bi uputno kad bi netko probdio pokraj njega cijelu noć.

Napokon, pošto smo učinili sve što smo mogli, ostavili smo ga na brigu Marthi i njezinoj majci, te smo se uputili u grad. Već je prošlo naše uobičajeno vrijeme za večeru i oboje smoumirali od gladi. Prvi restoran na koji smo naišli utažio je naše nelagode izvrsnim omletom, kojemu su slijedila birana jela.

— A sada da se pobrinemo za prenočište - rekao je Poirot kad je obrok bio zaokružen crnom kavom.

— Hoćemo li pokušati s našim starim poznanikom, Hotelom de Bains? Bez okolišanja uputili smo onamo svoje korake. Da, gospoda mogu biti uslužena s dvije dobre sobe prema moru. Tada je Poirot postavio pitanje koje me je iznenadilo: — Je li stigla jedna engleska dama, Miss Robinson?

— Da, monsieur. Usalonu je.

— Ah!- Poirot - pitao sam ga trudeći se održati korak s njim dok smo išli duž hodnika - tko je, za Boga miloga, ta Miss Robinson? Poirot mi je uputio ljubazan pogled.

— To znači da sam vam organizirao vjenčanje, Hastings.

— Ali ja...

— Koješta! - rekao je Poirot, gurnuvši me prijateljski preko praga.

— Zarmislite da ću po cijelom Merlinvilleu rastrubiti ime Duveen? Zaista, Pepeljuga je bila ta koja je ustala da nas pozdravi. S obje sam ruke prihvatio njezinu. Oči su govorile ostalo. Poirot se nakašljavao.

— Mes enfants - ovog trenutka nemamo vremena za osjećajnosti. Posao jepred nama.

Mademoiselle, jeste li uspjeli obaviti to što sam tražio?

Umjesto odgovora, Pepeljuga je iz torbice izvadila neki predmet umotan u papir i predala ga je bez riječi Poirotu. On ga je razmotao. Lecnuo sam se - bio je to bodež od dijela zrakoplova koji je ona navodnobacila u more.?

Nevjerojatno je kako žene uvijek oklijevaju uništiti najkompromitiranije predmete i spise!

— Tres bien, mon enfant-reče Poirot. Zadovoljan sam s vama. Sada idite i odmorite se. Hastings i ja imamo posla. Vidjet ćete ga sutra.

— Kamo idete? - pitala je djevojka raskolačenih očiju.

— Sve ćete čuti sutra.

— Jer kamo god išli, idem s vama.

— Ali, mademoiselle...

— Idem i ja, kažem vam. Poirot je shvatio da je uzalud prepirati se. Popustio je.

— Onda dođite, mademoiselle. No neće biti zabavno. A najvjerojatnije se ništa neće dogoditi. Djevojka nije odgovorila. Krenuli smo za dvanaest minuta. Već je bilo sasvim mračno; tamna, sparna večer. Poirot nas je vodio iz grada u smjeru vile Genevieve.

No kad smo došli do vile Marguerite, usporio je.

— Htio bih se uvjeriti kako je sve u redu s Jackom Renauld. Udite sa mnom, Hastings. Mademoiselle bi mogla ostati vani. Madame Daubreuil mogla bi reći nešto što bi je moglo povrijediti. Otkračunali smo vrtna vrata i krenuli puteljkom. Kad smo skrenuli oko ugla prema bočnoj strani kuće, skrenuo sam Poirotovu pozornost na prozor u prvom katu. Na zastoru se oštro ocrtavao profil Marthe Daubreuil.

— Ah! - rekao je Poirot. - Vjerujem da je to soba u kojoj ćemo naći Jacka Renaulda. Vrata nam je otvorila madame Daubreuil. Objasnila je kako je Jack uglavnom u istom stanju, no možda bismo se u to željeli uvjeriti sami. Povala nas je uz stube i u sobu. Marthe Daubreuil sjedila je uz stol na kojemu je bila svjetiljka i radila je. Kad smo ušli, stavila je prst na usne. Jack Renauld spavao je nemirnim, grozničavim snom, glavu je okretao s jedne strane na drugu, a lice mu je bilo neprirodno rumeno.

— Hoće li doktor još doći? - pitao je Poirot šaptom.

— Ne, ukoliko ga mi ne pozovemo. Spava - to je jako dobro. Mama mu je napravila ljekoviti napitak. Ponovno se vratila svom ručnom radu kad smo napustili sobu.

Madame Daubreuil pratila nas je niz stube. Otkako sam saznao za njezinu prošlost, motrio sam tu ženu s povećanim zanimanjem. Stajala je ondje oborenih očiju, s istim onim meni već poznatim zagonetnim blagim smiješkom na usnama. Odjednom sam osjetio strah, kakav netko osjeća pred zmijom otrovnicom.

— Nadam se da vam nismo smetali, madame - rekao je Poirot uljudno, dok nam je ona otvarala vrata za izlaz.

— Ni malo, monsieur.

— Usput - rekao je Poirot, kao da mu je upravo pala na um neka pomisao-monsieur Stonor nije danas bio u Merlinvilleu, zar ne? Nikako nisam mogao naslutiti smisao njegova pitanja koje je, što se Poirota tiče, bilo potpuno besmisleno. Madame Daubreuil odgovorila je potpuno smireno.

— Koliko ja znam, nije.

— Nije li razgovarao s madame Renauld?

— Kako bih ja to znala, monsieur?

— Točno - rekao je Poirot. - Samo sam mislio da ste ga možda vidjeli kakodolazi ili odlazi. Iaku noć, madame.

— Zašto - zaustio sam.

— Nema zašto, Hastings. Bit će za to prilike poslije. Pridružili smo se Pepeljuzi i požurili prema vili Genevieve. Poirot je jednom pogledao preko ramena na osvjetljeni prozor i na Marthin profil koji se saginjao nad ručnim radom.

— Na svaki način, pod paskom je - promrmljao je. Kad smo stigli do vile Genevieve, Poirot je zauzeo položaj iza nekih grmova na

lijevo od puta gdje smo imali dobar pregled nad okolinom, a istodobno bili smo skriveni od pogleda. Sama vila bila je utonula u potpun mrak, svi su bez sumnje bili u svojim spavaonicama i udubokom snu.

Bili smo gotovo neposredno ispod prozora spavaće sobe gospođe Renauld koji je, kako sam primijetio, bio otvoren. Činilo mi se kako je Poirotov pozornost bila usredotočena upravo na to mjesto.

— Što ćemo učiniti? - prošaptao sam.

— Paziti.- Ali...

— Ne očekujem da će se išta dogoditi još najmanje sat vremena, možda i dva, no tada... Njegove je riječi prekinuo dugi, prigušeni krik: — U pomoć! U sobi na prvom katu desno od prednjih ulaznih vrata upalilo se svijetlo.

Krik je dolazio odande. Dok smo gledali prozor, na zastoru su se ocrtavale sjene dvaju likova koji se bore.

— Mille tonnerres! - viknuo je Poirot. - Vjerojatno je promijenila sobu. Pojurio je naprijed i snažno je lupao po ulaznim vratima. Potom je odjurio do stabla u lijehi s cvijećem i uspeo se po njemu vještinom mačke. Slijedio sam ga, dok se on jednim skokom kroz prozor našao usobi. Gledajući preko ramena, vidio sam Dulcie kako se hvata grane ispod mene.

— Pazi! - uzviknuo sam.

— Neka se pazi tvoja baka! - odgovorila je djevojka.

— Za mene je to dječja igra. Poirot je projurio kroz praznu sobu i lupao po vratima. - Zaključana i zakračunata s vanjske strane - riknuo je.

— Izgubit ćemo mnogo vremena dok ih provalimo. Pozivi u pomoć postajali su zamjetno sve slabiji. U Poirotovim očima vidio sam očaj. On i ja zajedno smo nalegli na vrata. Pepeljugin glas, miran i staložen, dolazio je od prozora:- Stići ćete prekasno. Mislim da sam ja jedina koja može učiniti nešto. Prije nego sam mogao i pokušati je zaustaviti, pričinilo se kao da je s prozora skočila u prazninu. Dotrčao sam i pogledao. Na svoj užas, vidio sam kako na rukama visi s krova i u zamasima se prebacuje u smjeru osvijetljenog prozora.

— Za Boga miloga, ubit će se! - vikao sam.

— Zaboravljate. Ona je profesionalni akrobat, Hastings. Bila je to Božja providnost što je uporno tražila da ide s nama večeras. Molim se samoza to da stigne na vrijeme.

Ah! Krik samrtnog straha prolomio se kroz noć u trenutku kad je djevojka nestala kroz prozor, a potom su se čule riječi izgovorene Pepeljuzinim jasnim glasom : — Ne, nećete! Imam vas... a moje su šake poput čelika.U isto vrijeme Françoise je oprezno otvorila vrata našeg zatvora. Poirot ju je bez oklijevanja odgurnuo u stranu i odjurio niz hodnik gdje su se ostale djevojke već okupile oko vrata na dnu.

— Zaključano je iznutra, monsieur. S druge se strane čuo zvuk teškog pada. Poslije nekoliko trenutaka ključse okrenuo i vrata su se polako otvorila. Pepeljuga, vrlo blijeda, pozvala nas je unutra.

— Je li spašena? - pitao je Poirot.- Da, stigla sam na vrijeme. Iscrpljena je. Gospoda Renault napola je ležala i napola sjedila u postelji. Hvatala je dah.?

— Gotovo me je zagušila ta spodoba - mrmrljala je bolno. Djevojka je podigla nešto s poda i predala Poirotu. Bile su to smotane ljestve od svilenog konopca, vrlo tanke no prilično jake.

— Za bijeg - rekao je Poirot.

— Preko prozora, dok smo mi udarali povratima. Gdje je? Djevojka se malo uklonila u stranu i pokazala je rukom. Na tlu je ležala neka osoba odjevena u tamnu tkaninu, čiji je dio skrivao lice.

— Mrtva? Ona je kimnula.- Rekla bih tako. Vjerojatno je udarila o mramorni rub kamina.

— Ma tko je to? - pitao sam-Renauldov ubojica, Hastings. I nesudeni ubojica madame Renault. Zbunjen i ništa ne shvaćajući, odmaknuo sam sloj tkanine i suočio se slijepim licem mrtve Marthe Daubreuil?

28. Kraj puta

O događajima te noći ostale su mi samo zbrkane uspomene. Poirot je bio gluh na sva moja pitanja. Bio je zabavljen time da je Françoise obasipao prijekorima što mu nije rekla da je gospođa Renault promijenila spavaonicu. Zgrabio sam ga za ramena, sileći ga da obrati pozornost na mene i da me poslušaju.

— No vi ste to morali znati - prepirao sam se s njim. Odveli su vas gore da se vidite s njom. Poirot se udostojao da mi posveti nekoliko kratkih trenutaka.

— Odnijeli su je na sofi u srednju sobu - u njezin budoar - objasnio je.

— Pa, monsieur - vikala je Françoise - madame se preselila u drugu sobu odmah poslije zločina. Te uspomene - previše su bile bolne!

— A zašto mi to nije bilo rečeno? - galamio je Poirot, lupajući šakom postolu i zagrijavajući se do prvorazredne srdžbe.

— Zahtijevam od vas da mi kažete - zašto-mi-to-nitko-nije-rekao? Vi ste potpuna stara budala! Ani Leonie ni Denise nisu bolje. Svi vi trostruki ste idioti! Vaša glupost gotovo je prouzrokovala smrt vaše gospodarice. Da nije bilo toga hrabrog djeteta...

Prekinuo je i pojurio preko sobe do djevojke koja se brinula oko gospode Renault, zagrio ju je galskim žarom - uz moju ne malu nelagodu. Iz stanja duhovne magle probudili su me Poirotovi oštri nalozi da smjesta dovedem doktora za gospođu Renault. Poslije toga mogu pozvati policiju. Pa je dodao, kako bi upotpunio moje negodovanje: — Neće biti nikakve koristi od toga da se vratite ovamo. Imat ću previše posla da bih se mogao baviti vama, a ovu mademoiselle ovdje proglasit ću za garde-malade.

Povukao sam se s onoliko dostojanstva koliko sam samo mogao smoći. Pošto sam obavio povjerene zadaće, vratio sam se u hotel. Ništa mi nije bilo jasno od svega što se dogodilo. Noćna su mi se zbivanja činila bajkovita i nemoguća. Nitko nije odgovarao na moja pitanja. Nitko ih nije čuo. Ljutit, bacio sam se na postelju i zaspao sam snom zbunjenoga i potpuno iscrpljenog. Probudilo me je sunce

koje je kroz otvorene prozore oblijevalo cijelu sobu, i Poirot koji je, ulickan i nasmiješen, sjedio uz postelju.

— Enfin, probudili ste se! Velik ste spavač, Hastings! Znete li da je gotovojedanaest sati? Zastenjao sam i stavio ruku na glavu.

— Vjerojatno sam sanjao - rekoh.

— Da znate, upravo sam sanjao da smo usobi gospode Renauld našli tijelo Marthe Daubreuil i da ste je proglasili ubojicom gospodina Renaulda?

— Niste sanjali. Sve je to istina.

— Ali Renaulda je ubila Bella Duveen?

— Nije, Hastings, nije ona!

— Rekla je da jest - tako je no to je bilo zato da spasi od giljotine čovjeka kojeg voli.

— Što?

— Sjetite se priče Jacka Renaulda. Oboje su došli na poprište istoga trenutka i oboje su ono drugo držali izvršiteljem zločina. Djevojka je zurila užasnuta u njega, a potom je s krikom pobjegla. No kad je čula da je on optužen za zločin, nije to mogla podnijeti i pojavila se kako bi optužila sebe i kako bi ga spasila od sigurne smrti.

Poirot se opustio u stolcu i na poznat je način spojio vrhove prstiju.

— Nisam bio potpuno zadovoljan slučajem - prosudivao je misaono. - Cijelo sam vrijeme bio pod snažnim dojmom da smo se suočili s hladnokrvnim i unaprijed pripremljenim umorstvom što ga je počinio netko tko se namjeravao okoristiti (vrlo vješto) planovima monsieur Renaulda da otkloni policiju. Veliki je zločinac (kao što sam vam, ako se sjećate, jednom primijetio) uvijek savršeno jednostavan.

Kimnuo sam.

— Dakle, da bi se potvrdila ova teorija, kriminalac je morao biti do potpunosti upućen u namjere monsieur Renaulda. To nas vodi do gospode Renauld. No činjenice opovrgavaju svaku teoriju o njezinojkrivnji. Postoji li još netko tko je mogao znati za planove? Da. Iz vlastitih usta Marthe Daubreuil imamo priznanje da je prisluhnula svađi gospodina Renaulda sa skitnicom. Ako je mogla čuti to, nema razloga da nije čula i sve ostalo, pogotovu ako su gospodin i madame Renauldbili dovoljno neoprezni da raspravljaju o svojim namjerama

sjedeći na toj klupi. Sjetite se kako ste lako s tog mjesta razabrali Marthin razgovor s Jackom Renauldom.

— Ali kakav je motiv mogla imati Marthe da ubije gospodina Renaulda?-zapitao sam.

— Kakav motiv! Novac! Renauld je bio višestruki milijunaš, a po njegovoj smrti (tako su barem vjerovali ona i Jack) pola golemog imetka pripastće sinu. Dajte da rekonstruiramo scenu sa stanovišta Marthe Daubreuil.

— Marthe Daubreuil prisluškuje razgovor između Renaulda i njegove supruge. Do tada on je bio lijepi mali izvor prihoda majci i kćeri Daubreuil, no sada Renauld predlaže da se riješi te muke. U početku, njezina je zamisao vjerojatno da spriječi taj bijeg.

No rada se smjelija zamisao, i to takva od koje se kćer Jeanne Beroldy ne užasava!

Ovog trenutka Renauld je nepremostiva prepreka njezinu braku s Jackom. Ako se sin opre ocu, postat će siromah - što nimalo ne odgovara zamislima mademoiselle Marthe. Uistinu, sumnjam da je ikad imalo marila za Jacka Renaulda. Ona može hiniti osjećaj, no uzbilji hladna je i proračunata osoba kao i njezina majka.

Takoder sumnjam je li doista bila tako sigurna u dječakove osjećaje. Ona ga je općinila i zarobila, no bude li odvojena od njega, a njegov bi ga otac mogao lako udaljiti, mogla bi ga izgubiti. Kad bi Renauld bio mrtav, a Jack bio nasljednik polovine njegovih milijuna, brak bi se mogao smjesta sklopiti. Tako bi jednim udarcem mogla steći bogatstvo - a ne samo prosjačke tisuće koje je cijedila do tada. I njezin bistar um spoznaje suštu jednostavnost događaja. Sve je tako jednostavno. Renauld smišlja sve okolnosti svoje smrti njoj preostaje samo da uskoči u pogodnom trenutku i da lakrdiju pretvori u crnu zbilju. A tu se javlja druga pojedinost koja me je nepogrešivo vodila do Marthe Daubreuil - a to je bodež! Jack Renauld dao je da se naprave tri suvenira. Jedan je dao svojoj majci, jedan Belli Duveen nije li vrlo vjerojatno da je treći primjerak dao Marthi Daubreuil?

— I tako, da sve zbrojimo, četiri su točke koje govore protiv Marthe Daubreuil: (1) Marthe Daubreuil mogla je čuti Renauldove planove.

(2) Marthe Daubreuil imala je neposredni interes da izazove Renauldovu smrt.

(3) Marthe Daubreuil kćer je ozloglašene madame Beroldy koja je, po mojemu sudu, moralno i posredno ubojica svoga supruga, iako je toizvedeno rukom Georgesu Conneaua, koji je zadao stvarni udarac.

(4) Marthe Daubreuil jedina je osoba, osim Jacka Renoulda, za koju se može pretpostaviti da je posjedovala treći bodež.

Poirot je zastao i pročistio grlo. - Dakako, kad sam saznao za postojanje one druge djevojke, Belle Duveen, zaključio sam kako je lako moguće da je ona ubila Renoulda. No to mi se rješenje nije mililo jer, kao što sam vam već naglasio, Hastings, stručnjak poput mene voli imati dostojnog protivnika. Noipak, zločini se moraju prihvaćati onakvima kakvi jesu, a ne onakvima kakve bi ih čovjek želio. Nije mi se činilo naročito vjerojatnim da bi Belle a Duveen šetala uokolo noseći u ruci suvenirski nož za papir, no lako je moguće da je cijelo vrijeme imala neke zamisli o tomu kako da se osveti Jacku Renouldu. Kad se zaista pojavila i priznala umorsto, činilo se da jesve gotovo. Pa ipak - nisam bio zadovoljan, mon ami. Nisam biozadovoljan...

— Ponovno sam pažljivo razmotrio cijeli slučaj i opet sam zaključio istošto i prije. Ako to nije bila Belle Duveen, tada je jedina osoba koja je mogla počiniti zločin bila Marthe Daubreuil. No nisam imao niti jedandokaz protiv nje!

— Tada ste mi pokazali onaj list mademoiselle Dulcie, pa mi se pružila prilika da jednom za uvijek sredim stvari. Originalni bodež ukrala je Dulcie Duveen i bacila ga je u more - jer je, kako je vjerovala, pripadao njezinoj sestri. No ako to, nekim slučajem, nije bio sestrin, nego onaj štoga je Jack dao Marthi Daubreuil - eh, tada bodež Belle Duveen još postoji! Nisam vam o tomu rekao ni riječi (nije bilo vrijeme za romantiku), no zato sam potražio mademoiselle Dulcie, rekao sam joj onoliko koliko sam smatrao uputnim, i uputio sam je da ga potraži među stvarima svoje sestre. Zamislite moj ushit kad me je potražila u skladu s mojim uputama kao Miss Robinson, u posjedu dragocjenog suvenira!

— U međuvremenu poduzeo sam korake kako bih prisilio mademoiselle Marthe da izađe na brisani prostor. Po mojem nalogu madame Renauld otjerala je svog sina i objavila namjeru da drugi dan načini novu oporuku koja će ga za uvijeklišiti i najmanjeg djelića očeva imetka. Bio je to očajnički korak, noneizbježan, a madame

Renauld bila je spremna preuzeti rizik - iako na nesreću nije joj palo na um da spomene činjenicu kako je promijenila sobu. Pretpostavljam kako je vjerovala da ja znam za to.

Sve se zbivalo onako kako sam očekivao. Marthe Daubreuil učinila je posljednji smjeli pokušaj da se dokopa Renauldovih milijuna - i nije uspjela.- Potpuno me zbunjuje - rekao sam - kako je uopće ušla u kuću, a da je mi nismo vidjeli. To mi je neobjašnjivo čudo. Ostavili smo je u vili Marguerite, otišli smo ravno u vilu Genevieve - pa ipak bila je ondje prije nas.

— Eh, mi je nismo ostavili za sobom. Izašla je iz vile Marguerite na stražnja vrata, dok smo mi razgovarali s majkom u predvorju. Tako je, kao što kažu Amerikanci, "preveslala" Herculea Poirot!

— A sjena na zastoru? Vidjeli smo je s ceste?- Eh bien, dok smo mi pogledali gore, madame Daubreuil već je imala vremena da se popne uz stube i da zauzme mjesto. - Madame Daubreuil?

— Da. Jedna je stara, a druga je mlada, jedna je tamnokosa, a druga plava, no što se tiče obrisa na zastoru, njihovi su profili izvanredno slični. Čak ni ja nisam posumnjao - trostruka budala kakva već jesam! Vjerovaosam kako imam obilje vremena - da neće pokušati ući u vilu još neko vrijeme. Bila je pametna, ta lijepa mademoiselle Marthe.

— A namjera joj je bila da umori gospodu Renauld?

— Da. Cio bi imetak tada pripao sinu. No to je trebalo biti samoubojstvo, mon ami! Na podu uz tijelo Marthe Daubreuil našao sam jastučić i malu bocu kloroforma, te injekcijsku štrcaljku sa smrtonosnom dozom morfija. Shvaćate?

Prvo kloroform - a zatim kad je žrtva izgubila svijet, ubod iglom. Do jutra miris bi morfija ispario, a injekcija bi ležala ondje gdje je ispala izruke madame Renauld. Što bi rekao vrli monsieur Hautet? "Sirota žena! Što sam vam rekao? Šok od radosti bio je prevelik poslije svih prethodnih! Nisam li rekao kako se ne bih začudio da joj se um poremeti. Uopće, vrlo tragičan slučaj, taj slučaj Renauld."

— No, Hastings, stvari nisu tekle onako kako ih je zamislila mademoiselle Marthe. Kao prvo, madame Renauld bila je budna i čekala ju je. Nasta je borba. No madame Renauld još je jako slaba. Za Marthe Daubreuil postoji još posljednja nada. Zamisao o samoubojstvu se izjaiovila, no ako svojim jakim rukama može ugušiti

madame Renauld, pobjeći s pomoću svilenih ljestvica dok mi lupamo po unutrašnjoj strani udaljenijih vrata, biti natrag u vili Marguerite prije nego se mi vratimo onamo, teško bi joj se moglo išta dokazati. No matirana je, a to nije učinio Hercule Poirot, nego la petite acrobate sa svojim čeličnim šakama.

Promišljao sam cijelu priču.- Kad ste prvi put počeli sumnjati u Marthe Daubreuil, Poirot?

Kad nam je rekla da je čula prepirku u vrtu? Poirot se smješкао.

— Moj prijatelju, sjećate li se kad smo prvi put došli u Merlinville? I sjećate li se lijepe djevojke koja je stajala pokraj vrata? Pitali ste me jesam li primijetio jednu mladu božicu, a ja sam vam rekao kako sam vidio samo jednu djevojku s uplašenim očima. To sam mišljenje odsamog početka imao o Marthe Daubreuil. Djevojka uplašenih očiju! Zašto je bila uplašena? Ne zbog Jacka Renaulda, jer tada još nije znalada je on bio u Merlinvilleu noć prije.

— Usput - oglasio sam se - kako je Jack Renauld?

— Mnogo bolje. Još je u vili Marguerite. No madame Daubreuil je nestala. Policija je traži.

— Je li bila u dogovoru sa svojom kćeri, što mislite?

— Nećemo nikad saznati. Madame je osoba koja zna čuvati svoje tajne. Osim toga, jako sumnjam da će je policija ikad naći.

— Je li Jack Renauld obaviješten?

— Još ne.

— Bit će to užasan udarac za njega.

— Prirodno. Pa ipak, da znate, Hastings, sumnjam je li njegovo srce ikad bilo ozbiljno naklonjeno njoj? Do sada smo Bellu Duveen gledali kao sirenu, a Marthu Daubreuil kao djevojku koju je doista volio. Mislim da bismo došli bliže istini kad bismo obrnuli uloge. Marthe Daubreuil bila je jako lijepa. Potrudila se očarati Jacka, u čemu je uspjela, no prisjetite se njegova neobičnog oklijevanja da prekine s onom drugom djevojkom. pogledajte kako je bio spreman da radije ode pod giljotinu umjesto da uplete nju. Imam neki mali osjećaj da će biti užasnut kad sazna istinu, daće se razbjesniti, i da će lažna ljubav uvenuti.

— A što ćemo s Giraudom?

— Ima živčanu krizu, taj tip! Bio je prisiljen vratiti se u Pariz. Obojica smo se nasmijali. Poirot se pokazao kao pravi prorok. Kad je liječnik

napokon proglasio Jacka Renaulda dovoljno jakim da čuje istinu, Poirot mu ju je priopćio. Šok je doista bio strahovit. No Jack se sabrao bolje nego li sam to držao mogućim. Odanost njegove majke pomogla mu je da prebrodi te teške dane. Majka i sin postali su nerazdvojni. Još je jedno otkriće valjalo učiniti. Poirot je upoznao gospodu Renauld s činjenicom da zna za njezinu tajnu i objasnio joj je kako se Jacka ne bi smjelo ostaviti u neznanju glede prošlosti njegova oca.

— Skrivanje istine nikad ne vodi dobru, madame! Budite hrabri i recite mu sve.

Teška srca gospoda je Renauld pristala i njezin je sin saznao kako je njegov ljubljani otac zapravo bio bjegunac pred pravdom. Poirot je odmah odgovorio na jedno pitanje koje je visjelo u zraku.

— Umirite se, monsieur Jack. Svijet ništa ne zna. Kako ja vidim stvari, zamene ne postoji obveza da o bilo čemu obavijestim policiju. Tijekom cijeloga slučaja, ja nisam radio za njih, nego za vašeg oca. Pravda ga je na kraju pobijedila, no nitko ne mora znati da su on i Georges Conneabili jedna te ista osoba. Dakako, mnogo je toga ostalo zagonetno za policiju, no Poirot je sve objasnio tako uvjerljivo da su nedoumice postepeno zamrle. Ubrzo pošto smo se vratili u London, ugledao sam prekrasan model jazavčara kako ukrašava mramornu ploču Poirotova kamina. Odgovarajući na moj upitni pogled, Poirot je kimnuo.

— Mais oui! Dobio sam svojih pet stotina franaka! Nije li veličanstven? Zvat ću ga Giraud!

Poslije nekoliko dana došao nas je posjetiti Jack Renauld, s odlučnim izrazom lica.

— Monsieur Poirot, došao sam se oprostiti. Gotovo iz ovih stopa putujem Južnu Ameriku. Moj otac imao je velika poslovna ulaganja na tom kontinentu i namjeravam ondje početi nov život.

— Idete li sami, monsieur Jack?

— Majka ide sa mnom - a Stonora ću zadržati kao svog tajnika. On voli zabačene dijelove svijeta.- Nitko više ne ide s vama? Jack se zacrvenio.

— Mislite...?

— Na djevojku koja vas jako žarko voli - koja je bila spremna položiti svoj život za vas.?

— Kako li je mogu pozvati? - mucao je dječak. - Poslije svega što se dogodilo, mogu li otići do nje... Ah, kakvu joj šepavu priču mogu reći?

— Les femmes imaju nedostižnu spobnost da načine štake za priče poput ove.

— Da, ali.. bio sam tako glupa budala.- Svi smo mi to bili, ovom ili onom prilikom - primijetio je Poirot umno. No Jackovo se lice smračilo.

— Još nešto. Ja sam sin svoga oca. Bi li se itko vjenčao sa mnom, kad bi toznao?

— Sin ste svoga oca, kažete. Ovaj ovdje Hastings potvrdit će vam kako vjerujem u nasljednost.

— Pa onda...

— Čekajte. Znam jednu ženu, hrabru i strpljivu ženu, sposobnu za veliku ljubav, za vrhunsko samopožrtvovanje... Dječak je podigao pogled. Očisu mu se zamaglile - Moja majka!

— Da. Majčin ste sin, kao i očev. Pa hodite do mademoiselle Belle. Recitejoj sve.

Nemojte ništa prešutjeti - i vidjet ćete što će ona reći!

Jack je odavao neodlučan dojam.

— Otidite k njoj ne kao dječak, nego kao muškarac muškarac koji sepognuo pod sudbinom prošlosti, pod sudbinom današnjice, a koji vidi pred sobom nov i predivan život. Zamolite je da ga podijeli s vama. Možda niste svjesni toga, no vaša međusobna ljubav iskušana je u vatri inije pokleknula. Oboje ste bili spremni položiti svoj život za drugoga.

A što je bilo sa satnikom Arthurom Hastingsom, skromnim kroničarom ovih redaka? Govorka se o tomu da će se pridružiti Renauldovima na njihovu imanju preko mora, no radi kraja ove priče volio bih da se vratim na jedno jutro u vrt vile Genevieve.

— Ne mogu te zvati Bella - rekoh - jer to ti nije ime. A Dulcie mi je tako strano.

Stoga mora biti Pepeljuga. Pepeljuga se udala za Princa, sjećaš se. Nisam Princ, no...

Prekinula me je.- Pepeljuga ga je upozorila, sigurna sam u to. Vidiš, nije mogla obećati da će se pretvoriti u princezu. Uostalom, bila je mala sudoperka...

— Sad je red na Princu da je prekine - upao sam. Znaš li što je rekao?

— Ne?

— "K vragu", reče Princ - i poljubi je. I djelo je slijedilo riječi.

Kraj